

Dips. 409.

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

SOMNIO SALOMONIS

CUM

POSITIONIBUS

EX

UNIVERSA THEOLOGIA

SELECTIS,

Ad Com

QUAS

monae. O. Em. . .

Aue

IN ARCHIDUCALI CONVENTU AD

D. JOSEPH OENIPONTE
PUBLICE PROPUGNABUNT

PRÆSIDE

P. GUIDOWALDO M. MAYR,

ORD. SERV. B. M. V. SS. THEOLOGIAE

LECTORE ORDINARIO

P. WOLFGANGUS MARIA RAINER,

P. MAXIMILIANUS M. REICHL,

P. ANDREAS M. RIEDLER,

ET

P. ANTONIUS M. NEUHEUSERER,

EJUSDEM ORDINIS, ET STUDII ALUMNI.

Horis ante, & post Meridiem consuetis.

MENSE NOVEMBRI, DIE 13, & 22,

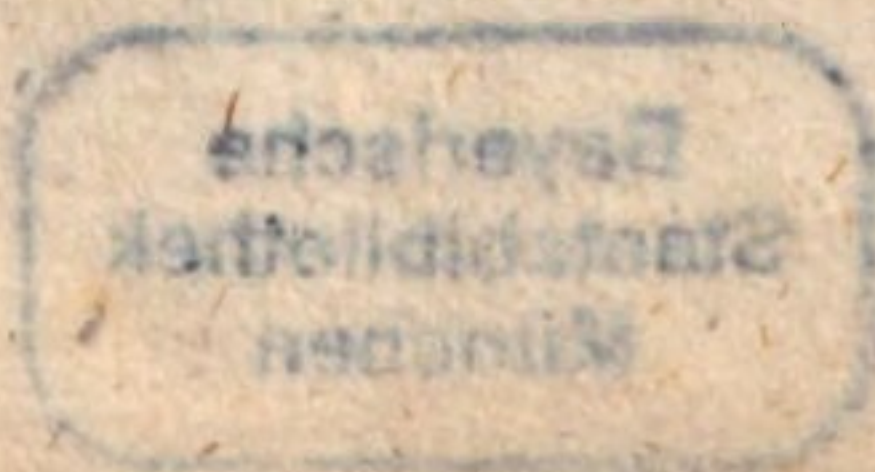
M. D C C. L X X.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

OENIPONTE,

FORMIS JOANN. THOM. N. DE TRATTNERN,

CÆS. REG. AUL. TYPOG. ET BIBL.

DISSERTATIO
THEOLOGICA

DE
ROMANO IMPERIO

POSTULATUS

UNIVERSITATIS THEOLOGICAE

Handwritten: *Ad Com. O. G. M. ...*
Aug.

IN ACADEMIA GYMNASIO AD

PHILIPPO THEOLOGICO

P. R. E. S. I. D. E.

RECTORI ATQVE VICE-RECTORI

ET CENSURAE THEOLOGICAE

LECTORUM

ET WOLFGANGUS MAYER RATHEN

ET MAXIMILIANUS M. RATHEN

ET ANDREAS M. RATHEN

ET ANTONIUS M. RATHEN

RECTORI GYMNASII THEOLOGICI

PHILIPPO THEOLOGICO

Handwritten: *11. 12. 13.*

M. D. C. C. L. X.

ANNO DOMINI

RECTORI GYMNASII THEOLOGICI

PHILIPPO THEOLOGICO

PHILIPPO THEOLOGICO

Bayerische
Staatsbibliothek
München

DISSERTATIO
THEOLOGICA
DE
SOMNIO SALOMONIS.

§. I.

STATUS HOMINIS VIGILANTIS.

 Vita, quam spiritus noster, quam-
diu corpori confociatus est, agit,
hac sola absolvitur lege, quod
duo status continuo sese invicem, ac in-
violato excipiant ordine: *Vigilia* nimi-
mirum & *Somnus*, donec vicissitudinum
omnium terminus Mors vigiliis illam

reddat æternis, in quibus lucem aut inhabitatura est inaccessabilem, aut igni cohabitatura inexstinguibili. Sicut enim hic omnem exterminat requiem, ita illa quascunque noctis dissipat tenebras. Uterque hic status amplissimis persæpe jam desuper illustris fiebat beneficiis; mira & magna sunt, quæ Deus ter optimus maximus hominibus præstitit vigilantibus, sed fors non minora illa, quæ dormientibus; sicut enim somnus quoque nostræ naturæ summopere est necessarius, ita nec hic status a gratiis sui Creatoris judicari debet alienus. In uno id videre placeat Salomone. Obstupefcit orbis dicta, & facta Monarchæ hujus vigilantis: admirari satis ego non poteram, dum legeram, concinnitatem ejusdem, quem cum Deo dormiens habuit, sermonis. Aspiciant, depingant, proponant, & extollant alii Regem hunc sapientissimum, sapientia sua totum quaque versum mundum illustrantem! liceat mihi, cujus ipsæ vigiliæ non nisi merissima somnia videri possunt, eundem nonnihil contemplari,

ri, intelligentiam, & cor docile in somno postulantem. Verum in isthoc statu Salomonem consideraturus, si profana præmittere, & Philosophiæ penetralia intrare cogar, veniam merebor eo certius, quo amica magis sacrae Facultati cum illa, qua ex parte rationalis dicitur, intercedit necessitudo, & quo arctior ipsius præsentis Elucubrationis materiæ cum naturalium, & supernaturalium scientia comprobabitur connexio. Verum quidquid ex illius penu sumpsero, referam potius, quam discutiam, ut referendo tanquam verisimiliora approbem, non ut discutiendo tanquam certa omnino definiam.

Est itaque Vigilia status mentis humanæ, in quo claras^{de} objectis, quæ in sensum incurrunt, habet ideas, eaque, quæ visum, auditum &c. vexant, aut demulcent, internoscit: quod inde fit; quia non solum in communi sensorio, id est, cerebro sufficiens spirituum vitalium quantitas adest, sed & quia illa nec

in ipsis nervorum tubulis deest; median-
tibus siquidem meatibus, qui per nervos
ducuntur, sensoria privata, oculi, au-
res &c. illi communi communicant. Pau-
cis rem totam sic cape. Organa sen-
suum, si nervis rite dispositis, & debite
tensis, ac commensurata ad sua quoque
objecta habitudine instructa sunt, vel le-
vissimo objecti extranei appulsu moven-
tur: motus iste harmonica quadam eo-
rundem nervorum vibratione ad cere-
brum deferitur, ibique vibræ medullares
simili motu incitantur: unicuique autem
organi sensibilis mutationi (Clar. Wol-
fi in Psycholog. Empir. P. I. Sect. II.
C. II. §. 90 Canon est) sensatio quædam,
& peculiaris in anima respondet idea,
seu imago, ita, ut, si illa diversa est,
etiam hæc diversa sit. Ipsa Theologo-
rum Lux S. Augustinus hunc eundem in
modum philosophatur L. XII. de Gen. ad
lit. C. XVI. dum ita scribit: „ Imago ob-
„ jecti, mox ut oculis visum fuerit, in
„ spiritu videntis nullius puncti tempo-
„ ris interpositione formatur: itemque
„ in

„ in auditu, nisi auribus perceptæ vo-
„ cis imaginem continuo spiritus in se
„ ipso formaret, & memoria retineret,
„ ignoraretur secunda syllaba, utrum se-
„ cunda esset; cum jam prima utique
„ nulla esset, quæ percussa aure transi-
„ ret: ac sic omnis locutionis usus,
„ omnis cantandi suavitas, omnis po-
„ stremo in actibus nostris corporalis
„ motus dilapsus occideret, nec ullum
„ progressum nancisceretur, si trans-
„ actos corporis motus memoriter non
„ teneret, quos utique non tenet, nisi
„ imaginaliter factos in se. “ Hoc to-
tum vero inde fieri compertum est; quia
singularis illa certi organi agitatio huic
determinato fluido nerveo communicata
harmonicum quemdam, seu motum, seu
concentum dicere mavelis, in cerebro
producit, ex quo anima tum ad hujus
mutationis, tum ad ipsius objecti, quod
illius causa erat, perceptionem determi-
natur. „ Nec tamen putandum est,
(cum S. Augustino l. c. denuo loquor)
„ propterea corpus aliquid facere in spi-

„ritu, tanquam spiritus, corpori subda-
„tur - - quamvis ergo prius videamus
„aliquod corpus, quod antea non
„videramus, atque inde incipiat ima-
„go ejus esse in spiritu nostro, quo il-
„lud, cum absens fuerit, recordemur,
„tamen eandem ejus imaginem, non
„corpus in spiritu, sed ipse spiritus in
„se ipso facit celeritate mirabili, quæ
„ineffabiliter longe est a corporis tar-
„ditate. “ Verum ut commercium
mutuum fit, etiam musculos, quibus mo-
tus voluntarii exercentur, expeditos, &
ad animi jussa exequenda paratos esse
oportet; alioquin anima ob impeditam
suam actionem sentiet dolorem, & ex
ea parte morbus grassabitur: &, nisi re-
medium afferatur, huic pro suo munere
invigilare sat non poterit.

§. II.

STATUS HOMINIS DORMIENTIS.

Vigiliis naturalibus subsequi somnum
necesse est, ut fibrillæ nerveæ in
organis sensoriis, & metoriis per mul-
tum

tum usum aut laxatæ, aut debilitatæ reficiantur, & ad sua denuo munia obeunda apta efficiantur: imo cum Plinio L. x. C. LXXV. somnus haud sit aliud, quam *animi in medium sese recessus*, ut & ipsa anima, utpote limitatæ virtutis, & ininterrupto per horas labore in emittendis, revocandisque spiritibus vitalibus suo modo lassata, aut saltem, quo minus pro suo beneplacito corpore sibi subiecto, & multifarie exercitato ad quævis uti valeat, impedita, pristino restituatur vigori, liberiorique domini sui exercitio: *avocatur ergo mens simulacris*. (ut scribit Lactantius Firmian. de opificio Dei C. XVIII.) id est, aliorsum se quasi convertens, eâ, quæ corpus circumstant, non attendit, negligitque, *donec membra sopore irrigata vegetentur; corpus enim vigilante sensu, licet jaceat immobile, non est quietum; quia flagrat in eo sensus, & vibrat, ut flamma &c.* Merito proinde somnus naturalis is dicitur a Philosophis animæ status, in quo omnes claræ sensationes cessant, nec ullius ob-

jecti præsentis tanquam corpus actu afficientis conscii sumus; *dormientibus quippe*: verba sunt S. Augustini L. XII. de gen. C. XX.: *in cerebro consopitur via sentiendi*: sicut, dum hæc aperitur, & sensim distinctæ obsectorum externorum perceptiones redeunt, evigilare dicimur: *Latet mens oppressa somno*, ait Lactant. l. c. *tanquam ignis obducto cinere sopitus, quem si paululum commoveris, rursus ardescit, & quasi evigilat*. Debet hic status, si secundum leges ordinarias accidat, suam originem minori, aut dissipatæ spirituum vitalium tum in cerebro, tum in nervis copię: his aut labore diurno ex parte absumptis, aut crudiori humido quacunque ex causa illigatis validiori jam in organis sensoriis impressione opus erit, ut vivax rei præsentis in mente sequatur sensatio; deerit etenim illa harmonica fluidi nervei ad commune sensorium transvectio, & exinde consequens in cerebro consentanea vibratio, qua deficiente clara objecti in sensum externum incurrentis perceptio non excitabitur.

§. III.

STATUS HOMINIS SOMNIANTIS.

Attamen, licet in somno tam muscoli, quam nervi suis functionibus sint impares, imo & ipsum cerebrum illis destituatur actionibus, & mutationibus, quæ illorum vigore alioquin occasione objectorum corpus ambientium fierent, possunt nihilominus illæ adhuc perseverare, aut de novo excitari, quæ a facultate imaginandi, seu phantasia contingunt; in aprico etenim est, posse mentem nostram objectorum sensibilibus hic, & nunc absentium, & organa sensuum non afficientium ideas reproducere; quid enim obest, quin hominem longo abhinc tempore alio in loco visum mihi repræsentare queam? Sanctissimus Præsul Hipponensis L. XII. de Gen. C. VIII. facultatem hanc formandi sibi corporum absentium imagines vocat *spiritum*, attamen, ut ait, evidentissimo testimonio Apostoli I. Cor. 14. v. 14. & 16. ab ipsa mente distinctum, dum ait: *nam si orem lingua,*
spiri-

Spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est, & iterum: si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotæ, quomodo dicet amen super tuam benedictionem; quoniam, quid dicas, nescit: in quæ verba S. Doctor dicit, linguam, seu voces per linguam expressas esse imagines rerum, & similitudines, quæ, ut intelligantur, indigent mentis intuitu: cum autem non intelliguntur, in spiritu dicit eas esse Apostolus, non in mente, in eo nimirum spiritu, in quo C. VI. ejusdem L. XII. in Gen. docebat, cogitari absentia imaginibus animo impressis, seu quo illæ imagines continentur, hic autem quid est aliud, quam illa facultas, quam communi, & recepto vocabulo aut imaginatricem, aut phantasiam dicimus? Si porro nos nullius objecti præsentis, quod aliquem ex sensibus pulsaret, conscios esse (seu quod idem ordinarie est, ac dormire) & tamen per tractum temporis res absentes clare percipere, & imaginari contingat, status hic mentis somnium appellatur. (Wolf. in Psychol. emp.

emp. P. I. Sect. II. C. III. §. 21.) *Id si-*
quidem quod in somno phantasma, som-
nium est, Aristoteles C. I. de somniis ad
finem. Seu, ut aliis lubet, somnium est
 affectio quædam somni, seu qualiscunque
 mentis imaginatio in somno per diversas
 præcipui sensorii variationes excitata,
 aut apparitio quædam per sensum inter-
 num exhibita iis, qui somno confopiti
 sunt: quod consulto adjicitur, ne phan-
 tasmata, quæ amentium, & phrenetico-
 rum cerebellum late occupant, somnia
 esse censeantur. (Conimbric. in dictum
 locum Aristotelis) Nec ipsum Dei ver-
 bum ab hac somnii explicatione dissentit,
 Ecclesiastici C. XXXIV. v. 3. enim ita de-
 scribitur: *hoc secundum hoc est visio som-*
niorum, quasi diceretur, somnium non
 est ipsa veritas, sed umbra rei, quasi ima-
 go in speculo, seu *similitudo hominis an-*
te faciem ejusdem, qui illam intuetur,
hominis: quæ est *secundum hoc*, id est,
 omnino illi similis, quæ contingeret, si
 objectum, quod in cerebro effigiatur, re-
 ipsa præsens esset, & sui imaginem per
 quan-

quandam in corpus actionem ad cerebrum deportaret, etsi id nunc non præstet, aut omnino præstare haud queat ob sensoria per somnum corporalem ligata, & ad impressionem ab externis objectis sustinendam inepta.

§. IV.

ANIMA HOMINIS IN TRIPLICI HOC STATU CONSIDERATA.

Perspecta somniorum natura non equidem injucundum foret inquirere, quæ sint simplicia, quæ composita? cur alia sint limpida, obscura alia? qua de causa matutina veriora, quam serotina? unde somnambulorum, aut incuborum affectiones derivandæ? num infantes propria habeant somnia? an sint, aut fuerint homines, qui per totam vitam habuerint nulla? Dubium hoc ingerit tum Aristoteles, qui L. IV. & VII. de historiis animalium non satis sibi de recensnatis constare videtur, tum Plinius secundus, qui L. X. C. LXXV. fol. 187 Edit. Basiliensis

de

de Anno 1554 ita refert: *Homo genitus premitur somno per aliquot menses, dein longior indies vigilia -- somniat statim infans. - - -* Quidam vero nunquam, quibus mortiferum fuisse signum contra consuetudinem somnium, invenimus exempla: quorum etsi hic nullum afferat, L. tamen v. C. viii. fol. 68 sic scribit, de Æthiopibus agens: *Atlantes degeneres sunt humani ritus, si credimus; namque neque nominum ullorum inter eos appellatio est, neque insomnia visunt, qualia reliqui mortales.* Quare Ammianus Marcellinus (apud Coelium Rhodig. L. xxvii. Lect. antiq. C. xvi. fol. 1258) inquit, *mærebant quidam docti, quod apud Antlanteos non forent nati, ubi memoratur, nulla videri somnia.* Sed doctioribus, & iis, ad quos propius pertinet, ista relicta sunt. Mihi, antequam causas somniorum investigare contendam, advertere sufficit ea, quæ animam triplici, quem explicuimus, statu positam spectant, ut iis, quæ paulo post sequentur, lucem afferant. *Primo itaque certum*

tum est, statum animæ mutari continuo; alia enim, & alia sibi invicem succedunt perceptiones, ut vigilantes advertimus, somniantes experimur: *Secundo*, dum vigilamus, clavis, & distinctis anima gaudet ideis, iisque constanti sibi ordine succedentibus; in hoc enim statu percipimus objecta præsentia, &, si de corporum cognitione sermo est, perceptiones, quas inde habemus, non alias nobis repræsentant rerum mutationes, quam quæ reipsa ex lege mechanismi, aut ex determinatione causæ liberæ contingunt: quo sensu inquit S. Augustinus C. XII. „ Cum vigilantes neque mente „ a sensibus corporis alienata in visione „ corporali sumus, discernimus ab ea visione „ nem spiritualem (*scilicet phantasticam*) „ qua corpora absentia imaginaliter cogitamus, five memoriter recordantes, „ quæ novimus, five quæ non novimus, „ - - five, quæ omnino nusquam sunt, „ pro arbitrio, vel opinatione fingentes; „ ab his omnibus ita discernimus illa corporalia, quæ videmus, & in quibus „ præ-

„ præsens sunt sensus corporis nostri,
„ ut non dubitemus, hæc esse corpora,
„ illas vero imagines corporum. “ Si-
cut ergo non officiunt tales imagines sen-
sationi objectorum externorum, ita nec
ista obest absentia facultati imaginandi,
desuper se reflectendi, judicandi, & di-
scurrendi; phantasma enim sensationi cla-
ræ consociari nil vetat; nam & vigiles
sentimus præsens, & imaginamur ab-
sentia, etsi non eam inficias, per sen-
sationes præsens interturbari persæpe,
imo & obscurari repræsentationes phan-
tasticas de abstractis, aut distantibus: ut
illis notissimum est, qui literarum vaca-
re concupiscerent studiis, cum tamen per
objecta externa interturbato phantasma-
tum ordine anima vix, aut certe nonnisi
summa cum efficacia soli veritati rumi-
nandæ sese applicare queat: ut optan-
dum hinc foret, si tempore contemplan-
dis rebus destinato sensoria externa ita
se haberent, sicut in somno, nullasque
impertinentes cerebro inferrent rerum
imagines. Verum *tertio*, dum *somno*

confopiti fumus *quieto*, aut ut aliis placet, *profundo*, nec tamen quidquam somniamus, nullis omnino anima perfruitur ideis claris, sed obscuræ omnes sunt, & confusæ; nobis enim tunc nec nostrum, nec aliarum rerum extra nos conscius fumus, ut testis de se ipso quisque esse potest. *Quarto*, dum vero dormimus, & simul somniamus, distinctæ quidem nobis sunt ideæ, & rerum repræsentationes, attamen inordinatæ, nulloque ordine sese consequentes: hinc anima sui ipsius, reique per phantasiam exhibitæ sibi conscia est, dum somniat, etsi sæpe contingat, evigilantes non recordari eorum, quæ in somno acta sunt; quia nimirum illa cognitio, quæ tunc habebatur, subinde de die non repetitur, quæ tamen esset ipsissima reminiscencia: cum vero istæ ideæ & mutationes, quæ in cerebro somniantis fiunt, non ob externa objecta, quæ in id agerent, non ab ipsa anima, quæ sese in se recepit, nec (ut interim suppono; quia de somniis naturalibus, & ordinariis sermo est) ab alia causa

causa libera producantur, nulla dabitur regula, cur tali, aut tali modo illæ corporales imagines se invicem sequantur: ideo inordinatas, & irregulares somniorum ideas dixi.

§. V.

SOMNIA ORDINARIA.

Somnia ordinaria illa merito nuncupabis, quæ aut ex præcedentibus diurnis phantasmatis, aut ex corporum sequuntur affectionibus. Quæ ex temperamento, & corporis constitutione, vel ex variis materiæ in corpore redundantis incurfionibus, similibusque de causis prodeunt, ut dum melancholici funera, tenebras, bilosi rixas, & inimicitias, sanguinolenti rubicantia, ignesque somniant, *naturalia* passim dicuntur, seu juxta Galenum *addivinantia*; quia constitutionis corporeæ signa sunt non spernenda; certius enim augmentum æqualis temperamenti, & temperatæ humorum æqualitatis Avicennæ apud Coel. Rhod. l. c. C.

xv. non erat, quam somnia jucunda, delectantia, & spem optatæ rei inducentia: male e converso affecti corporis index illi fuerat, si quis moveri se non posse, aut onus vires superans humeris incubare in somnio sibi videretur; hinc, ut Galenus scribit, dum quidam de nocte somniavit, crus alterum sibi lapideum factum, mox mane in paralytisin incidit. Somnia ex iis, quæ antehac in vigilia cerebrum occuparunt, orta, *animalia* ex æquo dixeris, de quibus Ecclesiast. 5. v. 2. *Sicut in multis sermonibus invenitur stultitia, ita multas curas sequuntur somnia*, nec non illi vulgati Lucretii L. iv. Versus:

*In somnis eadem plerosque videmus obire,
Causidicos causas agere, & componere leges:
Induperatores pugnare, & prælia obire:
Nautas contractum cum ventis degere bellum,
Et quo quisque fere studio defunctus adhæret,
Aut quibus in rebus multum sumus ante morati.*

Optime quoque ad hanc revocari classem illa possunt, in quibus somniantis mens occupatur circa res, & personas, qua-

quarum amore, timore, aut spe immodice afficitur, ut dum liberales sua in somno largiuntur, mendici dona apprehendunt, avari aliena rapiunt, Philosophi disputant, musici cantant, devoti orant. Atque *hæc duo, quæ diximus somniorum genera* (cum S. Greg. M. L. IV. dialogorum C. XLIX. loquor) *quæ scilicet, ut etiam habet L. VIII. C. XIII., aut ex plenitudine, vel inanitate corporis existunt, aut ex antecedentibus diurnis cogitationibus, & curis, omnes experimento cognoscimus.* Et nos esse ordinaria diximus.

§. VI.

SOMNIA EXTRA-ORDINARIA.

Somnia vero alia, & ex aliis causis oriunda extra-ordinariorum vocabulo interim donamus; ne cum clarissimo Wolfio (in Psychol. rat. §. 328) ea, quæ vel a nulla sensatione incipiunt, aut non secundum legem imaginationis continuantur, statim supernaturalia esse di-

cere videamur. Ejusmodi mihi ex multis, quæ Cicero de Divinatione narrat, & refutat, mihi apparent illa duo, quæ L. I. his exhibet verbis: „Scribit ponti-
„cus Heraclides, doctus vir, ut disci-
„pulus Platonis, matrem Phalaridis in
„somnia visam esse ridere simulacra
„Deorum, quæ ipsa Phalaridis domo
„consecrasset: ex his Mercurium e pa-
„tera, quam dextera manu teneret,
„sanguinem esse visum fundere, qui
„cum terram attigisset, refervescere vi-
„deretur, sic ut tota domus sanguine
„redundaret. “ Alterum est de duo-
bus Arcadibus, qui cum iter facerent,
& Megaram venissent: „Unus ad cau-
„ponam divertit, ad hospitium alter:
„hi, ut coenati quiescerent, concubia
„nocte visum esse in somniis, qui erat
„in hospitio, illum alterum orare, ut
„subveniret, quod sibi a caupone inte-
„ritus pararetur: eum primo perterri-
„tum somno surrexisse: deinde cum se
„collegisset, idque visum pro nihilo ha-
„bendum esse duxisset, recubuisse: tum
„eidem

„ eidem dormienti eundem illum visum
„ esse rogare, ut, quoniam sibi vivo
„ non subvenisset, mortem suam ne in-
„ ultam esse pateretur; se interfectum
„ in plaustrum a caupone fuisse proje-
„ ctum: petere, ut mane ad portam ad-
„ esset, priusquam plaustrum ex Oppi-
„ do exiret. Hoc omnino somnio eum
„ commotum mane bubulco præsto ad
„ portam fuisse: quæsisse ex eo, quid
„ esset in plastro? illum perterritum fu-
„ gisse: mortuum erutum esse, caupo-
„ nem re patefacta poenas dedisse. “
Hoc idem refert Valerius Max. L. I.
C. VII., ubi & præter alia domestica, &
extranea & hoc de Aterio Rufo Equite
Romano recenset hoc ferme tenore:
cum gladiatorium munus Syracusis ede-
retur, inter quietem Retiarii se manu
confodi vidit, idque postero die in spe-
ctaculo confessoribus narravit; incidit de-
inde, ut proximo ab Equite loco Retia-
rius cum Mirmillone introduceretur:
cujus cum faciem vidisset, idem dixit,
ab illo se Retiario trucidari putasse, pro-

tinusque inde discedere voluit: illi fermone suo metu ejus discusso causam exitii misero attulerunt; Retiarius enim in eum locum compulso Mirmillone, & abjecto, dum jacentem ferire conatur, trajectum gladio Aterium interemit.

Tale quoque est illud Luculli, de quo Plutarchus fol. 209 refert. Is rebus cæteris in Asia compositis, Lucullisque in Asiæ Urbibus in amplissimum ejus honorem celebratis: Appio interim a legatione, qua ad deposcendum Tigranem missus fuerat, reverso: cum illuc bellum ducendum videretur, in Pontum trajiciens, Urbem Sinopensem ad Cilices inde expellendos, propriosque Cives restituendos ingressus, in quiete sibi visus est, quendam ita ad se loqui: *Progredere Luculle paululum; adventat namque Autolycus, tecum familiariter congregi cupiens.* Exsurgenti sibi haud satis intelligere videbatur, quidnam species illa portenderet: Sed eo die capiens Urbem, cum fugientes, & exagitantes Cilices infecta-

sectaretur, jacentem statuam in littore maris conspexit, quam Cilices navibus imponere cogitabant, sed a Romanis præventi ibi relinquerant. Erat ea statua ex egregiis operibus Sthenidis, hic Sthenis erat nobilis ille Statuarius, Lyfistrati frater, qui Olympiade 114 florebat, & fecerat Cererem, Jovem, Minervam, quæ statuæ erant in Concordiæ Templo Romæ: item Matronas flentes, adorantes, & sacrificantes: ita Plinius Secundus L. xxxiv. C. viii. de nobilitate operum ex ære confectorum circa initium & finem. Nuntiatum autem est Lucullo, hoc Simulacrum esse Autolyçi Filii, ut fama ferebat, Deumachi illius, qui contra Amazones cum Hercule commilitaverat: hic amissa & allisa in Chersoneso nave cum sociis Sinopem expulsis Syris cepit, murisque cinxit: *Hoc audiens Lucullus, addit Plutarchus, Syllæ præceptum confestim in memoriam revocavit, a quo commonitus fuerat, nil certius, nil credi dignius esse, quam quod per somnium fuerit*

fuerit præsignatum. Certe ista visio non diurnis phantasiis, non affectionibus, aut propensionibus animi in acceptis re-ferri potest.

Verum ne somnia tantum narrare, non explicare videar, unum illud super omnia, si veritati concordet, maxime mirandum addere liceat, cujus Godefridus Viterbiensis in suo Chronico parte decima in Edit. francoford. anno 1584 fol. 212 meminit. Centum Viri ex Senatu Romano somnium una nocte viderunt singuli. Videbant singuli, quasi novem Soles esse in coelo, qui singillatim divisi divisas in se figuras habebant: primus sol erat splendidus, & fulgens super omnem terram: secundus sol splendidior & magnus, ætheream habens claritatem: tertius sol sanguineo colore flammiger, igneus, & terribilis, ac demum splendidus satis: quartus sol quarta generatio est tempore Christi: quintus sol erat tenebrosus, sanguineus, & lampas, sicut in tonitruo tenebroso: sextus sol

sol tenebrosus nimis habebat aculeum stimulum scorpionis: septimus vero sol terribilis erat, & sanguineum iterum habens in medio gladium: octavus sol autem erat effusus, sanguineum habens colorem in medio: nonus autem sol erat nimis tenebrosus, unum tamen habens radium fulgentem. Venientes autem Viri, qui hæc somnia viderant, dicunt ad Sybillam Cassandram, seu Tiburtinam juxta Græcos, Albuneam juxta Latinos, per Legatos invitatam, & magno cum honore Romam deductam: Magistra, & Domina! - - precamur, ut somnium, quod omnes una nocte vidimus, quod futurum præmonstret, aperias: - - at illa dixit ad eos: novem soles, quos vidistis, omnes futuras generationes præsignant, quod vero dissimiles eos vidistis, dissimilis erit vita in filiis hominum. Quarti solis species in narratione tacetur, sic tamen Sybilla eum explicat: in quarta generatione *erunt homines, quod verum est, abnegantes*, scilicet Judæi, quos dein aperte nominat, & *in diebus illis*

illis exurget Mulier de stirpe Hebræorum - - - & ipsa erit Virgo ante partum, & post partum. Jucundum erit, si tota interpretatio, quæ potissimum Christi adventum primum, & secundum respicit, ibi legatur. Quod vero meum est hic observare, illud est, quod certe hoc somnium non leges somniorum ordinariorum sequatur; nec enim phantasia, nec affectiones corporis, & animi sufficientem rationem suppeditare valent. Ut autem nec hic S. Augustini præteream auctoritatem, paucis ex eo habe, quod L. XVIII. de Civit. C. XVIII. narrat: indicavit scilicet quidam domi suæ per noctem, antequam requiesceret, vidisse se venientem ad se Philosophum sibi notissimum, fibique exposuisse nonnulla platonica, quæ antea rogatus exponere noluiisset: &, cum ab eodem Philosopho quæsitum fuisset, cur in domo ejus fecerit, quod in domo sua petenti negaverat? non feci, inquit, sed me fecisse somniavi: *ac per hoc S. Doctor concludit, alteri per imaginem phantasticam*

sticam exhibitum est vigilantibus, quod alter vidit in somnis.

§. VII.

SOMNIORUM CAUSÆ, ET ORIGINES.

Causæ horum & similibus somniorum tam variæ ab antiquis aut fingebantur, aut putabantur, ut eas omnes rimari longum foret, & perdifficile. Qui Philosophorum veterum placita hoc in puncto pervidere cupit, Aristotelis libros de Vigilia, Somno, & Divinatione ex somniis, Conimbricenses in eisdem commentantes, aut Benedictum Pererium Valentinum in Disputatione de Somniis expositioni capituli primi Danielis subjecta quæst. 2. consulere potest. Mihi omnes ad tres constringi posse videntur. Sunt enim, qui ipsi homini somniantibus liberum esse sic, vel sic somniare judicant: sunt, qui omnia Geniis, seu Dæmonibus bonis, vel malis attribuunt: sunt denique, qui ipsum Deum plurimorum somniorum authorem, & causam
imme-

immediatam constituunt. Causam prior-
 rem, scilicet ipsum somniantem, quod con-
 cernit, si a Poetarum fabulis, Pythago-
 ræorum figmentis, Platoniorum delira-
 mentis, & Stoicorum commentis, qui-
 bus aut spiritum quemdam phantasticum
 homini, aut animo nostro naturam divi-
 nam, aut animæ ante corpus præexisten-
 tiam, scientiasque omnes infusas largiun-
 tur, purgetur, non ambigo nos ipsos
 multorum naturalium, & animalium som-
 niorum, de quibus §. priori, causam esse
 posse, ut adeo fors non male esu faba-
 rum Pythagoras suis interdixerit, & som-
 num capturus aures cantu, & sono ly-
 ræ demulceri voluerit; illud, ut inflatio-
 nem magnam ex illo cibo nasci solitam,
 tranquillitati vero mentis vera quærentis
 contrariam arceret: hoc, ut se ad quietam,
 & bona accipiendam somnia ipsius compa-
 raret. Plato vero in persona Socratis
 apud Ciceronem L. i. de Divinat. dispu-
 tans, ad tranquilla, & veracia somnia tria
 exegit, quæ præcedere debeant, nimi-
 rum ut intellectus dormituri sit epulis bo-
 narum

narum cogitationum repletus, appetitus concupiscibilis nec inopia enectus, nec immoderatis obstupefactus sit cibis, & potibus: ea vero pars animi, in qua ira effervescit, sedata sit, & restincta.

Verum hæc, & alia ejusdem generis, quæ ad superstitionem usque a quibusdam observata sunt, id tantum efficient, ut vel his, & non aliis mens vigilans occupetur repræsentationibus imaginariis: vel ut aliæ, quæ ad perturbandam ejusdem serenitatem natæ sunt, impediantur: non vero, ut præcedentibus talibus ex parte corporis affectionibus, & ex parte animi cogitationibus, & sollicitudinibus læta præ tristibus, bona præ malis somnientur. Imo ut amplius pateat, ipsum dormientem non posse pro suo beneplacito sibi procreare somnia, quisque seipsum consulat, an non sanctissime etiam transacto die pessimas tamen noctu sustinere subinde invitus cogatur imaginationes? Testem habe S. Augustinum L. x. Confess. C. xxx. ubi sic confitetur, &
con-

conqueritur: „ Adhuc vivunt in memo-
 „ ria mea - - talium rerum imagines - -
 „ & occurrant mihi vigilanti quidem ca-
 „ rentes viribus, in somnis autem usque
 „ ad consensionem, & tantum valet ima-
 „ ginis illusio in anima mea, & carne
 „ mea, ut dormienti ipsa falsa persua-
 „ deant, quod vigilanti vera non pos-
 „ sunt. Nunquid tunc ego non sum Do-
 „ mine Deus meus? & tamen tantum
 „ interest inter meipsum, & inter meip-
 „ sum: inter momentum, quo hinc ad
 „ soporem transeo, & huc inde retran-
 „ seo. Ubi est tunc ratio, quæ talibus
 „ suggestionibus resistit vigilans? nunquid
 „ clauditur cum oculis? nunquid sopitur
 „ cum sensibus corporis? “

§. VIII.

SOMNIA DIABOLICA.

Alteram somniorum causam Dæmo-
 nes, qui a Porphyrio partim bo-
 ni, partim mali esse putantur, a Platone
 vero Dei, qui rebus humanis sese ne-
 qua-

quaquam intermiscere ab ipso asseritur, nuntii, interpretes, & administri, hominumque patroni, advocati, magistri, vel juxta Apulejum salutigeruli censentur: Dæmones inquam, seu illos spiritus, quos jam communi vocabulo Angelos dicimus, nullus dubitabit, cui aut gentilis Philosophiæ Principum, aut christiænæ veritatis Patrum Libros pervolvere vacat. Duo tantum sunt, quæ paucis stabilitum eo: primum est, Angelis etiam prævaricatoribus (par quoque ob naturæ æqualis virtutem, & potior ob largiorem potestatis in homines extensionem est ratio de Angelis, qui in justitia steterunt) non deesse eam vim, & potentiam, qua cerebrum moveant, varia in eo phantasmata producant, hæc vero continua quadam, ac ordinata serie coordinent, & disponant, in quibus somniorum naturam consistere §. III. arbitrabamur: alterum est, somnia quædam non nisi his Apostatis tanquam authoribus adjudicari tuto posse. Illud prius evincit S. Augustinus L. III. de Trin., dum

C. IV. ita Deum solum ultimam omnium mutationum, quæ in corporibus contingunt, esse causam, *nilque in ista totius creaturæ amplissima, immensaque republica fieri, quod non de interiori, invisibili, & intelligibili aula summi Imperatoris aut jubeatur, aut permittatur, secundum ineffabilem justitiam præmiorum, atque pœnarum, gratiarum, & retributionum ostendit*, ut non tantum C. VII. Angelis transgressoribus datam desuper potestatem amplissimam ad fallendos fallaces, ad admonendos fideles, ad exercendam, probandam, & manifestandam patientiam non dubitet: C. vero VIII. etiam his ad magicas usque artes ob mirabilissimas, quas C. IX. adstruit eorum celeritates, *ad nutum servire visibilium rerum materiam* manifeste supponat: sed & S. Thomas ex eodem hoc libro indubitanter concludat, I. P. q. 114 a. 4 ad 2, *quod omnes transmutationes corporalium rerum, quæ possunt fieri per aliquas virtutes naturales, possunt fieri per operationem Dæmonum.*

num. An ergo excipias mutationes cerebri, & corporales rerum imagines? excipit autem S. Doctor alium in modum, dum sic prosequitur: *aliæ vero nullo modo eorum operatione perfici possunt secundum rei veritatem,* „ ficut, si corpus humanum mutetur in corpus bestiale, aut quod mortuum reviviscat: „ & si aliquando aliquid tale operatione Dæmonum fieri videatur, hoc non est „ secundum rei veritatem, sed secundum apparentiam tantum, quod quidem fieri potest dupliciter, uno modo ab interiori, secundum *quod Dæmon non potest mutare phantasiam hominis,* „ & etiam sensus corporeos - - alio modo ab exteriori, scilicet quatenus „ *potest circumponere cuique rei corporeæ quamcunque formam corpoream,* „ & sic per indirectam actionem phantasiam quoque afficere. Verum & fidelissimus hic Augustini discipulus ex Magistro suo hoc deprompsit, qui L. XVIII. de Civit. C. XVIII. agens de transformationibus, quæ hominibus arte Dæmonum

videntur accidere, circa medium ita decidit: „ Firmissime credendum est, nec „ Dæmones aliquid operari secundum „ naturæ suæ proprietatem (quia & ipsa „ angelica creatura est, licet proprio fit „ vitio maligna) nisi quod ille Deus permiserit, cujus judicia sunt occulta, injusta nulla: nec fane Dæmones corpora creant, sed *specietenus*, quæ a „ Deo creata sunt, *commutant*, & videntur esse, quod non sunt. Non itaque solum animum, sed nec corpus quidem ulla ratione in membra, vel lineamenta bestialia veraciter posse converti; sed *phantasticum* hominis, quod etiam cogitando, five somniando per innumerabilia genera variatur, & corporum similes mira celeritate figuras capit, & sopitis, aut oppressis corporeis hominis sensibus, *ad aliorum sensum*, nescio quo ineffabili modo, figuram corpoream posse produci. “ Ex his porro quis inficias eat, Angelos malos posse sensus externos sopire, somnum procreare, phantasiam ad absentium repræ-

repræsentationem determinare, hæc phantasmata coordinare, coordinata continuare, ficque somnia excitare. Id quod Job Angeli nefarii potestatem in prosperis, & adversis expertus, ab Angelo vero meliore edoctus confirmat, dicens: *non est potestas super terram, quæ valeat ei comparari.*

§. IX.

HORUM EXEMPLA.

Verum ad facta transeamus, ut fidem datam etiam quoad secundum, quod promiseram, redimam. Ab Augustini narratione capiamus initium. Scribit hic loco proxime citato: „ Quidam „ nomine Præstantius Patri suo contigisse „ indicabat, ut venenum illud per ca- „ seum in domo suasumeret, & jace- „ ret in lecto quasi dormiens, qui tamen „ nullo modo poterat excitari: post ali- „ quot dies autem eum veluti evigilasse, „ dicebat, & quasi somnia narrasse, „ quæ passus est: caballum scilicet se

„ factum , annonam inter alia jumenta
„ bajulasse militibus : - - quod ita , ut
„ narravit , factum fuisse compertum
„ est : quæ tamen ei sua somnia vide-
„ bantur.

Cælius apud Ciceronem L. i. de
Divinat. scribit : „ Hannibalem , cum
„ columnam auream , quæ esset in Fa-
„ no Junonis , auferre vellet , dubita-
„ retque , utrum ea solida esset , an ex-
„ trinfecus inaurata : cumque solidam in-
„ venisset , statuissetque tollere , secun-
„ dum quietem visam ei esse Junonem
„ prædicere , ne id faceret , minitari-
„ que , si id fecisset , se curaturam , ut
„ eum quoque oculum , quo bene vide-
„ ret , omitteret : idque ab homine acu-
„ to non esse neglectum , itaque ex au-
„ ro , quod , dum soliditatis caperet ex-
„ perimentum , exterebratum esset , bu-
„ culam curasse faciendam , & eam in
„ summa columna collocavisse. “ Por-
ro quis adeo pro integritate , aut hono-
re hujus statuæ zelabat ?

Idem

Idem Tullius & aliud narrat: „ Apud
„ Agathoclem scriptum est, Hamilca-
„ rem Carthaginensem, cum oppugna-
„ ret Syracusas, visum esse audire vo-
„ cem, se postridie cænaturum Syracu-
„ sis: cum autem is dies illuxisset, ma-
„ gnam seditionem in castris ejus inter
„ Poenos, & Siculos milites esse fa-
„ ctam: quod cum sensissent Syracusani,
„ improvise eos in castra irrupisse, Ha-
„ milcaremque ab iis vivum esse subla-
„ tum in Civitatem: ita res somnium
„ comprobavit. “ Quis adeo familia-
ris Duci huic fuit, ut fati sui eum mo-
neret, non vero a probro libraret? Huc
etiam pertinere arbitratur Pererius no-
bile illud somnium Alexandri Magni,
quo hic, cum Ptolomæus Primus post
eum Ægypti Rex venenato telo ictus
summo dolore ex vulnere mori incipe-
ret, ei affidens, somnoque merfus vidit
Draconem radiculam ore gestantem, lo-
cumque, quo illa nasceretur, common-
strantem, cum non obscura significatio-
ne, ut ea Ptolomæo adhiberetur: quæ

postea quæsitâ, inventâ, applicatâ non tantum illum, sed & multos alios a lethifero vulnere sanavit, mortique eripuit. Verum cum ejusmodi somnia magno in numero legere sit in libris citatis, superfluum esset, in ista recurrere. Sufficit nosse ex Cælio Rhodigino, l. c. C. x. Brizonem Deam vaticinorum potentem per somnia in Delo maximo honore esse affectam, cui & scaphæ omnifariam bonis, exceptis solis piscibus, plenæ offerebantur: nec non ex Philostrato, Pausania, Strabone apud Conimbric. C. iv. de somniis, eos, qui variis oppressi morbis, Æsculapii, quod in Epidauro est, nec non Serapidis, & Amphiaraï Tempia adiisse, omnium ægritudinum remedia in somno, & per somnia accipere consuevisse, & didicisse. Quis ista suggessit? is nimirum, qui aut sibi honores Divinos expetebat, aut qui falsorum horum Deorum cultui invigilabat; constat enim, hoc artificio Ethnicos miserrime fuisse delusos, & in impietate sua mirum in modum confirmatos. Sed nec nos,

nos, qui vexillis ejus abjuravimus, ab hoc nequam omnium dolorum archistratega, & animarum infidiatore solertissimo tutos arbitremur; etsi enim mentes sæpe non possit, corpora tamen obscænis phantasmatis, & voluptatum illecebris contaminare adlaborat; Duo enim a Conimbricenfibus advertuntur somniorum dæmoniacorum genera: primum est, quo agitatis, turbatisque corporis humoribus, & spiritibus perturbationes mentis excitantur, & homines ad libidinem, odium, vindictam, & alia ejusmodi nefanda inflammantur: alterum est, quo aut occulta demonstrantur, aut futura præostenduntur, aut præterita patefiunt, ut sic superstitiosos fallat, in errore custodiat, Diis ligneis, lapideis, æneis fidem, sibi que Divinitatis existimationem conciliet. At

§. X.

SOMNIA VERIDICA.

Inquirendum jam, an, aut quæ fides habenda somniis? Somnia animalia

sæpe veritatis prodromos esse, supra visum est, & ex eo roboratur, quod Plinius L. VII. C. L. exhibet de P. Cornelio Ruffino, qui, cum somniaret, visum se amittere, etiam dormientem se eo privatum esse, vigilans intellexit. Somnia quoque naturalia non raro sat certo indicare, quæ cogitationes, curæ, mentisque perturbati motus præcesserint, dubitari non potest ab eo, qui vel sola sua attendere velit. Insatiabili Romani nominis ardebat odio Hannibal, cujus non tantum vigiliis, sed etiam ipsam quietem Imperio Italico hostilem fuisse, advertit Valerius Maximus L. I. C. VII. Bellum ex Hispania in Italiam transferre, Roma ipsa potiri cogitabat, cupiebat, æstuebat: quid accidit? visus ei dormienti Juvenis specie mortali excelsior a Jove ipso missus, ut ei dux sit ad invadendum Latium, admonens tamen, ne respiceret, quid retro, & a tergo fieret. Hoc nihilominus neglecto animadvertit immensæ magnitudinis belluam vastam, multis circumplicatam serpentibus, concitato

citato impetu omnia, quidquid obvium erat, proterentem: nec non coelum ipsum nigerrimis obvolutum nubibus, denfosque ex eo cum fragoribus, & fulminibus prorumpentes nimbos: obstupefacto Hannibali, quærentique, quid illud monstri esset, responsum est: *Italiae vides vastitatem, proinde sile, & cætera tacitis permitte fati.* Somnium hoc infallibilem indicem esse cogitationum, passionum, & votorum, quæ Hannibalis erga Italos exasperatum, & occupatum tenebant animum, quis non videt? sed an futuræ ruinæ Italiae, quam eventus fat, superque comprobavit, fuerit, aut esse potuerit certus nuntius, indagandum porro est. Fuere quidem Gentilibus Onocrites, seu Conjectores ex somniis, hos inter Pausania teste apud Cælium Rhodiginum eminuit Amphiaraus, qui hanc ob rem posthac inter Deos relatus per sola somnia futurorum cognitionem hauriri posse putavit; hujus oracula consulturi prius peracta purgatione, id est, oblato sacrificio arietis hunc in finem

finem macerati pellem substernebant, & hoc in corporis situ somnum captantes somniorum significationes se intellecturos sperabant. Quidquid tamen de hoc sit, mira sunt, quæ Conjectores isti ex somniis prænuntiarunt. Somniabat Cæsar mox Dictator, se cum Parente commisceri, per quod Imperium orbis terræ a Conjectore portendi dicebatur; eo quod terra cunctorum sit mater viventium. Alius dormiens videbat, ovum ex fascia sui lecti pendere, ex quo Interpretes arguebat, uti & res erat, sub lecto latere thesaurum: fodit somnians, & aurum argento involutum reperit: Conjectori partem duntaxat argenti in præmium mittens, hoc ab eo responsum tulit: *nihilne de vitello?* quo ceu auri prodromo utebatur.

Verum sicut Stoicos damno, qui omnia somnia aliquid portendere arbitrati sunt, ita & Tullium non sequor, totam, qua late patet, somnispiciam, seu ex somniis divinandi artem reprehendentem;

dentem; quamquam enim gravissime promiscua quorumcunque somniorum, utpote quæ ut plurimum vanitatis, & temeritatis plenissima sunt, observatio interdicta fit veri Dei cultoribus (Deuter. 13. v. 3. & alibi sæpe) & superstitio merissima fit, velle per somnia a Dæmone adipisci occultorum scientiam, aut ultra, quam ejus sese extendat potestas, nimirum futura etiam libera *ex illis divinare*; qui enim somniis crediderit, *vanitatibus se, & ineptiis tradet*, S. Hieron. in C. v. Ecclesiast. attamen non tantum iis, quæ naturalia, aut animalia diximus, sed & iis, quæ ab Angelis bonis, aut ab ipso Deo immittuntur, suam vindico veritatem futurorum etiam qualiumcunque prænuntiam; nam *visa somniantium*, inquit S. Augustinus L. XII. in Genes. C. XVIII. *aliquando falsa, aliquando autem vera sunt, aliquando futuris omnino similia, vel aperte dicta, aliquando obscuris significationibus, & quasi figuratis locutionibus prænuntiata.*

§. XI.

SOMNIA DIVINA.

Deum aut per seipsum, aut per suos ministros, Angelos scilicet, subinde ingerere hominibus somnia, aperta veritas est, cui solus, quem scio, refragatur erroris eam ob causam a Melchiore Cano L. x. C. v. accusatus Aristoteles L. de somniis: *Quoniam, inquit C. II. & aliorum animalium quædam, & non solum homines somniant, a Deo utique missa non erunt. Item: In die utique fieret, & sapientibus, si Deus esset mittens: quia vero etiam valde degeneres homines prævidentes sunt, & recte somniantes, signum est, somnia potius a Dæmone esse, quam a Deo. Verum non movet, ex brutis etiam quædam somniare; sicut enim commune nobis est intelligere cum spiritibus, ita & sentire cum brutis: dein non tantum rudibus, & impiis, sed & sapientibus, & sanctis immitti somnia, testis est experientia, & irrefragabilis S. Scripturæ auctoritas.*

thoritas. Sed nec illud esset a maiestate
 Dei alienum; ita enim sua munera com-
 municat, sicut sapientissima, & omnipo-
 tentissima ejus Providentia efflagitat, ut
 nec infimis ea tribuendo deterior, nec
 summis largiendo fiat eminentior. De
 die vero somnia haberi nil vetat, si som-
 no vacare licuerit: cur vero Deus T. O.
 M. non semper vigilantibus, sed frequen-
 tissime dormientibus occultarum rerum
 intelligentias instillet, si quæ aliæ sunt
 hujus rei causæ, quam liberrima ejus,
 & plenipotens voluntas, istas esse meri-
 to quis judicaverit. Nam primo ut ipse
 Aristoteles l. c. C. i. habet: *Qui in die*
motus, nisi magni valde fuerint, & for-
tes, latent; secus majores, qui in vigi-
lando sunt, motus: in dormiendo autem
contrarium; etenim parvi magni viden-
tur esse. Hæc verba Benedicto Pere-
 rio l. c. idem denotant, ac quod, qui-
 cunque motus, quo animus dormientis
 pulsatur, etsi levis & exiguus sit, ma-
 gnâ tamen vim habeat commovendi
 animum, vehementerque in ipsum impri-
 matur,

matur, atque alte in eo inhæreat, tum propter noctis silentium, tum propter sensuum externorum vacationem, & quietem, & omnium, quæ animi intentionem remittere solent, vacuitatem; quia nimirum sensibus somno sopitis, quæ extra sunt, nequaquam sentiuntur. Quamobrem tempus somni opportunissimum est, quo Deus hominem instruere valeat sine ulla ejus perturbatione, sine aliorum hominum observatione, sine ullius rei interpellatione: præsertim cum, quo magis animus a sensuum commercio, & corporis contagione abstrahitur, eo videatur ad Divina intelligenda acrior, & vegetior. Quod idem in ipso somno, qui est imago quædam mortis, contingit; tunc enim animus quasi a consortio corporis sejungitur, ejusque vinculis aliquatenus relaxatur. *Secundo* quod in idem fere recidit: experimur nos in vigiliis variis detineri occupationibus, gravibus impediri negotiis, mordentibus distrahi curis, nec non per sensus externos nos ad ea, quæ extra nos sunt, evocari,
per

per varia sensuum spectacula divagari, frequentissimo rerum mundanarum strepitu interpellari, a coelestium, & spiritualium, imo nostri ipsorum consideratione avocari, tandem etiam incertis fluctuare deliberationibus, multiplicibusque æstuaris studiis, & affectionibus; quæ omnia impediunt nos, quo minus id, quod verum, & rectum est, aut liquido cernere, aut incorrupte judicare valeamus: in somno vero ab ejusmodi impedimentis animus liber, totus sibi præsens est, suas in se vires, & facultates omnes tenet collectas, & conjunctas, expeditus propterea, & acer ad intelligendum, & capax omnia, quæ sibi objiciuntur, attendendi, rimandique. *Tertio* quas vigilantes accipimus illustrationes, aut admonitiones, subtili solemus subicere examini, ratiocinando solerter discutimus, humanæ rationis trutina diligenter expendimus, ad intelligentiæ nostræ normam accurate exigimus: cui si congruant, approbantur: si discrepent, rejiciuntur: in quiete autem res nobis ob-

D latas

latus animus citra examen accipit, magis propterea paratus ad credendum, & obtemperandum iis, quæ divinitus videnda objiciuntur; constat enim ad res divinas non tantum intellectu, sed & affectu, non tantum sensu, sed & quodam gustu percipiendas satius esse agi extrinsecus, quam agere ipsum: satius esse auditorem, quam arbitrum, satius simpliciter credere, quam causas credendi disquirere. *Quarto* fors & hinc Deum subinde somnia doctrinalia immittere, conjectare possumus, ut ostendat mortem non omnem auferre scientiam, aliam comparandi scientiam viam superesse, quam per sensus, rationisque nostræ discursum: se non tantum adinstar hominum docere posse audientem, & attendentem, sed etiam ut dormientem, & somniantem. Illud saltem certum est, quod ipsum noctis silentium majorem erga res divinas conciliet reverentiam, & Deus, qui posuit tenebras latibulum suum splendoreque suo mentis nostræ aciem quodammodo excæcat, noctis caligine per-

sæpe usus sit, ad radios Divinitatis suæ diffundendos; ut superfluum sit hoc com-
monstrare. Et quia de somniis divinis
jam sermo, sexcenta ejusmodi SS. Pagi-
næ tibi narrabunt: mearum proinde par-
tium esse arbitror, eorum duntaxat va-
rietatem in compendio exhibere.

§. XII.

SOMNIA HÆC VARIA.

Somnia divina eo ipso, quod somnia
sint, fieri debere per phantasmatum
continuationem, & rerum, quæ sensus
externos hic, & nunc efficaciter pulsant,
continuatam perceptionem, ex §. III.
constat. Advertendum tamen ex S. Isi-
doro L. VII. Etymol. C. VIII. *non pro-
cul a fine*, Deum duplici modo posse in
nobis phantasmata producere, nimirum
vel in vigilia, vel in somno: in vigilia
vero vel relicto sensuum vigore, & tunc
dicitur haberi *visio*: vel sensibus exter-
nis ligatis, facultate tamen imaginatrice,
seu sensorio interno integro parmanente,

& sic habetur *extasis*: in somno autem per somnii cujusdam immiſſionem. Hic quidem poſterior modus eſt utroque prioris imperfectior, ſi præciſe lumen, quod Deus communicat, ſpectetur; major etenim vis luminis eſſe videtur, quod aliquem vigilem, & circa ſenſibilia occupatum ad ſuperna abripit pervidenda, quam quod hominem dormientem, & hinc jam ab objectis ſenſuum abſtractum invenit, ita S. Thomas 2. 2. q. 174. a. 3. in ○. Varios, & ſapientiſſimos juxta, ac Sanctiſſimos Deus ingerendo ſoporem, & coordinando talia, vel talia phantaſmata ſibi præſtituit fines; vel enim *primo* intendit abſterrere a malo, uti Abimelechum Genef. C. xx. v. 3. Hic Geraræ Rex cum tuliffet Saram Abrahæ uxorem, venit ad eum Deus per ſomnium nocte, & ait illi: en! morieris propter uxorem, quam tulifti; habet enim virum: quo audito Rex: Domine! num gentem ignorantem, & juſtam interficies? in ſimplicitate cordis mei - - feci hoc: cui dein Deus: & ego ſcio, quod

quod simplici corde feceris , & ideo custodivi te - - - statimque de nocte consurgens Abimelech vocavit servos suos , & locutus est universa verba hæc in auribus eorum. Patet ex hoc (cum Cornelio a Lapide hic loquor) Abimelech dormienti hanc visionem in imaginatione objectam esse; Angelus enim in ea hæc Dei loquentis , & Regis respondentis verba ita efformavit, ut omnino sibi Abimelech videretur cum Deo colloqui. Ad hoc genus somniorum a Deo immisforum pertinet illud dictum Eliphazi Job 4 v. 12, & sequentibus: „ Ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furtive suscepit auris mea venas furri ejus: in horrore visionis nocturnæ, quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me, & tremor, & omnia ossa mea perterrita sunt. “ Et apertius illud ipsius Jobi C. VII. v. 14: *Terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties.* Vel secundo adhortatur ad faciendum bonum, uti contigit Judic. C. VII. v. 13: Cum enim venisset Gedeon,

D 3

Gedeon, narrabat aliquis somnium, dicens: „ Videbatur mihi quasi subcineri-
„ cius panis ex hordeo volvi, & in ca-
„ stris Madian descendere, cumque per-
„ venisset ad tabernaculum, percussit il-
„ lud, atque subvertit, & terræ fundi-
„ tus coæquavit. Ille, cui loquebatur,
„ respondit: non est hoc aliud, nisi gla-
„ dius Gedeonis. - - - Tradidit enim
„ Dominus in manus ejus Madian; cum-
„ que audiisset Gedeon somnium, & in-
„ terpretationem ejus, adoravit, & re-
„ versus est ad castra Israel, & ait: sur-
„ gite! tradidit enim Dominus in ma-
„ nus nostras castra Madian. “ Simile
& Judas, Nicanoris superbiam non tam
metuens, quam execrans, milites vero
suos ad fiduciam in Deum exhortans,
narrabat 2. Machab. C. xv. a v. 11, &
quidem ut textus habet, *fide dignum*,
in quo videbatur Onias orare, & Jere-
mias non tantum apparere, sed & dex-
teram extendere, gladiumque Judæ por-
rigere cum dicto: *Accipe sanctum gla-*
dium, munus a Deo, in quo dejicies
adver-

adversarios populi mei Israel. Vel *ter-*
tio informat dubitantes, & anxios, quid
agendum, declinandumve fit: sic tres
Magos docuit, ne redirent ad Herodem,
sed ut per aliam reverterentur viam:
Iosephum, ut non timeret accipere Ma-
riam Conjugem suam, ut surgat, & fu-
giat cum Puerro, & Matre ejus in Ægyp-
tum, ibique consistat, donec denuo in
somnia audiat: *Surge, & accipe Pue-*
rum, & Matrem ejus, & vade in ter-
ram Israel; defuncti enim sunt, qui quæ-
rant animam Pueri. De his somniis al-
ter Jobi exagitator C. XXXIII. v. 15 hæc
habet: „ Semel loquitur Deus, & secun-
„ do id ipsum non repetit; per somnium
„ in visione nocturna, quando irrui so-
„ por super homines, & dormiunt in
„ lecto, tunc aperit aures virorum, &
„ erudiens eos instruit disciplina, ut aver-
„ tat hominem ab his, quæ facit, & li-
„ beret eum de superbia, eruens ani-
„ mam ejus a corruptione, & vitam il-
„ lius, ut non transeat in gladium. “
Vel *quarto* revelat occulta, vel futura,

aut alia humano intellectui impervia
Notissima est illa dormienti Jacobo in itinere ex Bersabee Mesopotamiam versus mandati paterni exequendi, Sponsæque inquirendæ gratia suscepto facta in Haran phantastica repræsentatio, in qua non tantum vidit scalam stantem super terram, cujus cacumen coelum tangebatur, Angelosque per eam ascendentes, & descendentes, sed & audivit Dominum scalæ innixum dicentem sibi: „ Ego sum „ Dominus Deus Abraham &c. terram, „ in qua dormis, tibi dabo, & semini „ tuo, - - dilataberis ad occidentem, „ & orientem, & septentrionem, & meridiem, & benedicentur in te, & in „ femine tuo cunctæ tribus terræ, & ero „ custos tuus, - - nec dimittam, nisi „ complevero universa, quæ dixi. “
Genes. 28 a v. 12. Verum S. Patriarcha hoc non inane duntaxat reputabat esse phantasma, sed ait, cum evigilasset: *Vere Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Et ut visionis hujus perpetuum poneret monumentum, „ surgens „ mane,

„ mane, tulit lapidem, quem supposue-
„ rat capiti suo, & erexit in titulum,
„ fundens oleum desuper, ac mutato
„ nomine loci illius Buza in Bethel, vo-
„ vit votum, si prospere reversus fue-
„ rit in domum Patris, lapidem in do-
„ mum Dei consecrandi, cunctorumque
„ decimas offerendi. “ Mira hæc est,
maximisque mysteriis prægnans visio.
Dum vero idem Patriarcha cum univer-
sis filiis in Ægyptum descensurus erat,
Deum ita sibi *per visionem noctis* audivit
dicentem, & vocantem: „ Jacob! Jacob!
„ ego sum fortissimus Deus Patris tui:
„ noli timere! descende in Ægyptum;
„ quia in gentem magnam faciam te ibi:
„ ego descendam tecum illuc, & ego
„ inde adducam te revertentem, Joseph
„ quoque ponet manus suas super oculos
„ tuos. “ Verissimum hoc fuisse testis
est historia. Quis autem futurorum ejus-
modi est præscius, nisi solus Deus, qui,
quidquid voluit, fecit, & facere potens
est?

§. XIII.

SOMNIA PROPHETICA.

Consideravimus divinorum somniorum multipliciter secundum varietatem finis, quem Deus per ea intendit: possunt quoque discerni tum secundum objecta, circa quæ versantur, tum secundum modum, quo mens somniantis a Deo in simili casu afficitur. Objectum potest esse vel naturale, vel supernaturale, id est, quod sine superno lumine nativæ nostri intellectus perspicacitati subjicitur, vel totam mentis aciem transcendit: modum vero, quo Deus somnianti quidquam ostendit, eum specto, qui pertinet ad cognitionem rei per somnium visæ. Scio quidem, aliqua somnia fieri cum dormientis horrore, & pavore, uti Abrahamæ, super quem Gen. 15. v. 12. sole occumbente irruit sopor, & horror magnus, & tenebrosus invasit eum, dum cognovit significationes animalium, quæ sumere, & ex parte etiam dividere jussus est, simulque cunctæ posterita-

steritatis suæ fata præintellexit. Alia cum pace, & animi tranquillitate, quæ interfuerit ea, quæ supra de Jacobo retuli. Aliqua sine involucris, sicut & illud est, quo Act. 16. v. 9. gentium Apostolus vidit per noctem Macedonem stantem, & deprecantem, ut opem ferret Macedoniae incolis. Alia cum multa obscuritate, uti contigit Pharaoni, & servis ejus, Gen. 41, dum vidit vaccas pulchras, & crassas, fædas, & macie confectas, item spicas plenas, & tenues. Verum ejusmodi extrinsecas somniorum circumstantias notasse sufficiat, cum ad præsens non multum faciant institutum. Modum ergo, quo somniantis intellectus in ejusmodi somno se habet, duplicem nunc discernere lubet: aliqua nimirum per somnium videntur exhibentur, quorum tamen simul intelligentia non communicatur, sicut Nabuchodonosori Daniel. 2, & 4; primum enim somnium omnino fugit ab eo, ut metu mortis non tantum Sapientibus Babylonis, sed etiam Danieli, & sociis intentatæ puer Daniel ad Deum pro revelatione

latione tum somnii, tum mysterii confu-
gere necesse judicaverit; alterum vero
de præcisa excelsa arbore nec Propheta
ipsum sine præmissa unius horæ taciturni-
tate, & nonnisi perturbatis cogitationi-
bus interpretari ausus erat. Quædam ve-
ro somnia divinitus accepta, etsi fiant li-
gatis sensibus externis, solo sensorio in-
terno intellectui rerum species submini-
strante, cum aliqua saltem rei visæ cog-
nitione conjuncta sunt, & ejusmodi recte
dicuntur *somnia prophetica*, quæ ipse
Dominus Numer. 12. v. 6. pollicitus est,
dicens: *Si quis fuerit inter vos propheta
Domini, in visione apparebo ei, vel per
somnia loquar ad eum.* Et Joelis C. II.
v. 28: *Effundam spiritum meum super
omnem carnem, & prophetabunt filii ve-
stri, & filiae vestrae, senes vestri som-
nia somniabunt, & juvenes vestri visio-
nes videbunt.* Sicut autem donum pro-
phetiæ varium est, & multiplex, ita &
somnia prophetica nequaquam æqualia
sunt, licet omnia quoad hoc convenire
oporteat, ut somnians eorum, quæ som-
niat,

niat, intelligentiam consequatur. Hinc non Pharaon, sed Joseph, non Nabuchodonosor, sed Daniel prophetæ erant. Et Doctor Angelicus 2. 2. q. 171. a 2. restrictam ponit conclusionem, quod prophetia pertineat ad cognitionem, & quod per ipsam perceptionem visorum perficiatur prophetia, ex hac ratione; quod, qui hodie dicitur Propheta, olim vocatus sit Videns. Clarissime S. Augustinus L. XII in Gen. C. VIII. id suo corroborat calculo, ita scribens: „ Cum intellectus accesserit, qui mentis est proprius, „ fit revelatio, vel agnitio, vel prophetia, vel doctrina: proinde ait Apostolus I. Cor. 14. v. 6: *Si venero ad vos linguis loquens*, id est, cum signis rerum repræsentativis, *quid vobis prodero, nisi loquar vobis in revelatione, aut in agnitione, aut in prophetia, aut in doctrina?* id est, nisi linguæ, seu signis accesserit intellectus, ut non phantasia tantum, sed etiam mente agatur, quod agitur. Proinde quibus signa per aliquas rerum corporalium „ fini-

„ similitudines demonstrabantur in spiri-
 „ tu, nisi mentis accesserit officium, ut et-
 „ tiam intelligerentur, nondum erant Pro-
 „ phetæ; magisque Propheta erat, qui in-
 „ terpretabatur, quod alius vidisset, quam
 „ ipse, qui vidisset: unde apparet magis ad
 „ mentem pertinere prophetiam, quam ad
 „ istum spiritum, qui modo quodam pro-
 „ prio vocatur spiritus, vis animæ quæ-
 „ dam mente inferior, ubi corporalium
 „ rerum similitudines exprimuntur. Ita-
 „ que magis Joseph propheta, qui intel-
 „ lexit, quid significarent 7. spicæ, & 7.
 „ boves, quam Pharaon, qui eas vidit
 „ in somniis; illius enim spiritus infor-
 „ matus est, ut videret, hujus mens il-
 „ luminata est, ut intelligeret: ac per
 „ hoc in illo erat lingua, in isto prophe-
 „ tia; quia in illo rerum imaginatio, in
 „ isto imaginationum interpretatio. “

§. XIV.

SPIRITUS PROPHETICI IDEA.

Ad explicationem somni prophetici
 intelligentiam, ipsius prophetiæ
 cla-

clariorem permittere expedit ideam. Tria visionum, & cognitionum genera distinguit sanctissimus Præsul hipponensis, *primum* l. c. C. VII. vocat corporale; quia per corpus percipitur, & corporis sensibus exhibetur: *alterum* spiritale, quo absentia corporalia cogitantur; *ipsum* quippe cælum, & terram in tenebris cogitamus, ubi nil videntes oculis corporis, animo tamen corporales imagines intuemur C. VI. *Tertium* intellectuale, quo aut ea videntur, quæ non habent in corporalibus imagines sui similes, uti sunt spiritus, virtutes: aut ea, quæ quidem corporalia sunt, vel corporibus similia, cognitione tamen solum abstractiva, aut reflexiva attinguntur: eodem C. VI. explicat hoc totum S. Doctor, dicens: *In hoc uno præcepto, dum legitur: diliges proximum tuum tanquam te ipsum, tria visionum genera occurrunt: unum per oculos, quibus ipsæ literæ videntur, alterum per spiritum hominis, quo proximus, & absens cogitatur, tertium per contuitum mentis, quo ipsa dilectio*

lectio intellecta conspicitur. Id ipsum docet S. Thomas 2. 2. q. 173. a. 2. in ○ : *Repræsentantur divinitus menti Prophetæ quandoque quidem mediante sensu externæ quædam formæ sensibiles*, sicuti Daniel oculis suis vidit scripturam C. v. in hunc modum diggestam: *Mane, Thecel, Phares*: quandoque autem per formas imaginarias, sive omnino divinitus impressas, uti si cæco nato colorum similitudines in cerebro depingerentur: sive saltem divinitus ordinatas, etsi antehac a sensibus haustæ sint, sicut Jeremias C. i. vidit ollam succensam a facie aquilonis: quandoque demum per species intelligibiles menti ipsi desuper subministratas, sicut dum quidam accipiunt scientiam infusam, ut Apostoli, & Salomon. Porro ea, quæ fiunt per imaginarias repræsentationes, iterum vel fiunt verbis ad res expressius significandas institutis, uti Danieli C. v.: vel per alia signa obscuriora, uti Pharaoni, cui 7. spicas videnti 7. anni ubertatis significabantur: vel per signa quædam magis expressa, &

& ad significandam veritatem magis facientia, ut dum Jeremias C. i. sub similitudine ollæ succensæ vidit civitatis incendium: vel non solum per exhibitionem verborum, & factorum, sed etiam aliqujus personæ aliquid dicentis, aut commonstrantis, & hujus quidem vel hominis, uti Judæ Machabæo: vel Angeli, uti Abrahamo: vel ipsius Dei, uti Isaiaë C. vi., dum vidit Dominum sedentem. Et quamvis nec primum, nec postremum propheticae visionis genus, scilicet nec id, quod fit ministerio sensus externi, nec id, quod fit subministratione luminis interni, fieri aut possit, aut oporteat cum sensuum externorum ligatione, quandocunque tamen similis prophetica revelatio secundum formas imaginarias in sensorio solo interno causatas fit, *necesse est, fieri abstractionem a sensibus externis*, uti definit Doctor Angelicus 2. 2. q. 173. a. 3. in ○: *ut talis apparitio phantasmatum non referatur ad ea, quæ exterius sentiuntur.* Hæc abstractio vel perfecta, & completa est, ita

ut homo nihil sensibus percipiat: vel imperfecta, & non integra, ita ut quidem aliquid sensibus percipiatur, discerni tamen plene nequeat inter ea, quæ exterius percipiuntur, & inter ea, quæ phantastice videntur. Qualis demum hæc a sensibus alienatio fit, ea non fit in Prophetis cum inordinatione naturæ, uti in arreptitiis, & furiosis, sed per aliquam causam ad hoc ordinatam, eamque vel naturalem, sicut per somnium: vel per spiritalem, sicut per contemplationis vehementiam, uti in S. Petro Act. 10. qui, cum oraret in cænaculo, *factus est in excessu mentis*: vel per raptum quendam supernaturali virtute factum, uti Ezechieli C. 1., *super quem facta est manus Domini*. Totum hoc non tantum confirmat, sed & per longum declarat S. Augustinus Lib. XII. de Gen. ad lit., inter alia C. II. ita habet: *Cum vel in somnis, vel in extasi corporum exprimuntur imagines, non discernuntur omnino a corporibus, nisi cum redditus homo sensi-*

sensibus corporis recognoscit, se in illis imaginibus fuisse, quas non per sensum corporis hauriebat. Illud unum adhuc ex Gregorio M. Hom. 1. in Ezech. prænotare placet, quod prophetia non necessario respiciat futurorum cognitionem, sed alia sit de præterito, de præsentia alia, alia demum de futuro; omnia enim hæc obscura, ignota, & ab hominibus abscondita esse possunt, & per consequens lumini subijci prophetico. Verba doctissimi, & sanctissimi Pontificis sunt ista: „ Prophetiæ tempora tria sunt, sci-
 „ licet præteritum, præsens, & futu-
 „ rum, sed sciendum, quod in duobus
 „ temporibus prophetia etymologiam
 „ perdit; - - quoniam non prodit, quod
 „ venturum est, sed vel ea memorat,
 „ quæ transacta sunt, vel ea, quæ sunt:
 „ quæ tamen tria prophetiæ tempora ve-
 „ rius loquimur, si ex sacræ Scripturæ
 „ testimoniis ostendamus: prophetia de
 „ futuro est, Isa. 7.: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium:* prophetia de
 „ præterito Gen. 1.: *In principio crea-*

„ *vit Deus cælum, & terram; de illo*
 „ *einm tempore dixit homo, quo non*
 „ *erat homo: prophetia de præfenti est,*
 „ *quando Paulus Apostolus dicit: Si au-*
 „ *tem omnes prophetent, intret autem*
 „ *quis infidelis, vel idiota, convincitur*
 „ *ab omnibus, dijudicatur ab omnibus;*
 „ *occulta enim cordis ejus manifesta fiunt,*
 „ *& ita cadens in faciem adorabit Do-*
 „ *minum pronuntians, quod vere Deus*
 „ *in vobis sit. Cum igitur dicitur: oc-*
 „ *culta cordis ejus manifesta fiunt, pro-*
 „ *fecto monstratur, quia per hunc mo-*
 „ *dum prophetiæ spiritus non prædicit,*
 „ *quod futurum est, sed ostendit, quod*
 „ *est: quo autem pacto prophetiæ dica-*
 „ *tur spiritus, qui nihil futurum indicat,*
 „ *sed præfens narrat? Qua in re ani-*
 „ *madvertendum, quod recte prophe-*
 „ *tia dicatur; non quia prædicit ventu-*
 „ *ra, sed quia prodit occulta; rem quip-*
 „ *pe quamlibet, ficut ab oculis nostris*
 „ *subtrahunt tempora, ita ab oculis no-*
 „ *stris subtrahit causa; ventura etenim*
 „ *res occultatur in futuro tempore, præ-*
 „ *fens*

„ fens autem cogitatio absconditur in la-
 „ tenti corde; est enim prophetia præ-
 „ fens, cum res quælibet non per ani-
 „ mum, sed per absentem locum tegi-
 „ tur, quæ tamen per spiritum denuda-
 „ tur: & ibi fit præfens prophetantis
 „ animus, ubi per præsentiam non est
 „ corporeus. “ Quibus dein subjicit ex-
 emplum Giezi L. iv. Reg. C. v. & Moy-
 sis Gen. i. His sat longe prælibatis
 unicum discutiendum pro mea qualicun-
 que exercitatione suscipio somnium Sa-
 lomonis, cujus historiam tum ex verbis
 ipsius Scripturæ L. iii. Reg. C. iii. a v.
 i., & Lib. ii. Paralip. C. i. a v. i., tum
 ex obviis, quos ad manum habui, Com-
 mentariis, Cornelii scilicet a Lapide,
 Sanctii, & Tirini, ut sequitur, contex-
 tam, si lubet, relege.

§. XV.

SOMNIUM SALOMONIS NARRATUR.

Confirmatum est igitur regnum in ma-
 nu Salomonis; nam ad illud usque

tempus erat adhuc, quod capiti suo, atque coronæ metueret: quid enim non timeret Rex adhuc ex propria confessione puer parvulus, vix viginti annorum, Adonia vivo, salvo, & incolumi Joabo, quorum primus eadem ex stirpe clarus, natus major, populo non ingratus, imo & publica Regis acclamatione tumidus, ac ipsius summi Sacerdotis Abiathari in se studio fretus: alterius vero non levis in castris regiis autoritas, ingenium sat callidum, parandisque dolis non ineptum, in Adoniam fors etiam plus æquo erat propensum. His autem, nec non & Semei occisis, *confortatus est Salomon filius David in regno suo*, & ut præter Domini Dei sui, qui *cum eo erat*, & *magnificavit eum in excelsum*, singularem in secundandis eventibus, & amolendis periculis benevolentiam exterarum quoque vires pro stabiliendo suo throno sibi adjungeret, quin & arctissime devinciret, *affinitati conjunctus est Pharaoni Regi Ægypti; accepit namque filiam ejus*, verosimilius profelytam in uxorem,

rem, & adduxit in Civitatem David, loco habitationis interim in palatio suo, quod erat in arce Sion, assignato, donec compleret ædificans domum suam, id est, filiæ hujus Pharaonis, & domum, seu Templum Domini, & murum Jerusalem per circuitum, etsi jam a Davide mænibus cincta esset, 2. Reg. C. v. v. 9., & 1. Paralip. 15. v. 7. Cum viderat tamen Rex, (verba Josephi sunt, L. VIII. C. II.) mænia Civitatis turribus, & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati Urbis satis respondere, & muros instauravit, & turres magnas in eis erexit. Verum inter tam fausta regni Salomonici initia populus tamen immolabat in Excelsis, scilicet in lucis, nemoribus & sylvis, quæ in excelsis montibus, collibus, & umbrosis recessibus consitæ fuerant, in quibus pleræque Gentes facella, & altaria erigere consueverant. Excelsa hæc, si tamen Deo vero ibi sacrificabatur, utcunque erant tolerata, donec firmum, & stabile ædificaretur Templum, etsi cæteroquin Prophe-

tæ Jeremias C. VII. 31 - Ezechiel, C. VI. 3., & Oseas Cap. V. 8. contra hunc Deum colendi modum ob periculum Idololatriæ detonarent, & Salomon ipse peccarit gravissime, quod postea in gratiam Uxorum suarum gentilium fecerit Diis, & Idolis lucos, & Excelsa, ibique eos adorarit. Quare & hic Populus ab ipso sacro textu excusari videtur, dum additur: *non enim ædificatum erat Templum Dei usque in diem illum.* Hunc minus religiosum Populi morem imitatus & ipse Rex juvenis paternæ legis prævaricator promulgatur, dum subjungitur: *dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in præceptis David patris sui, excepto, quod in Excelsis immolabat, & accendebat thymiana.* Nunc autem tertio circiter regni sui anno, uti consentit etiam Natalis Alexander, post tam insignia Dei beneficia, zelo majoris religionis, & stimulo gratitudinis abiit cum universa multitudine (nam præcepit universo Israeli, Tribunis, & Centurionibus, & Ducibus, & Judicibus omnis

nis Israel, & Principibus Familiarum) in Excelsum Gabaon quinquaginta stadiis, id est, 6250. passiibus Jerosolyma diffitum teste Egesippo de Everfione Jerusalem L. III. C. XIV. Edit. argentorat. 1575. fol. 47, ubi ea tempestate erat Tabernaculum Domini, quod fecerat Moyfes in deserto, & altare holocaustorum 1. Paralip. 21. v. 29. absque tamen Arca Dei; hanc quippe adduxerat David de Cariathiarim in locum, quem paraverat ei, & *ubi fixerat illi alias, vel aliud Tabernaculum, hoc est in Jerusalem, scilicet in Sion.* Hoc ergo *Tabernaculum, quod fecerat Moyfes famulus Dei in solitudine, & translatum est primo a Silo ad Nobe 1. Reg. 21, & inde in Gabaon, & Altare æneum, quod fabricatus fuerat Besaleel Filius Uri filii Hur, quod ibi quoque erat coram Tabernaculo Domini, requisivit Salomon, & omnis Ecclesia, ut immolaret ibi, tanquam in loco ex ipsa præsentia Tabernaculi, & Altaris legitimi magis religioso, & quodammodo sanctificato; illud quippe erat*

Excelsum maximum, id est, ob Tabernaculum, & Altare Moyses religione jam sacratum, idcirco maximo semper in honore habitum, & hinc etiam communis, & vera fama religiosissimum. Hoc sacro in loco constitutus *ascendit Salomon ad Altare æneum coram Tabernaculo fœderis Domini*, ac numerosum, & lautum sacrificium scilicet *mille hostias in holocaustum obtulit super altare illud in Gabaon*. In hujus tam largi muneris in loco hoc sacro oblatis præmium, etsi antehac ob frequentiora in Excelsis aliis præstita sacrificia nullo unquam oraculo, aut divina promissione Regem dignatus sit, *apparuit Dominus Deus in ipsa nocte sequenti Salomoni per somnium, dicens: postula, quod vis, ut dem tibi: & ait Salomon: non tantum gratias agens Deo propter misericordiam, seu potius ob dona a Dei misericordia profecta, quibus Parentem suum Davidem complexus est, sed & rationes proponens, ob quas illud, quod petiturus est, possit, imo debeat exorare: Tu fecisti cum servo tuo*
David

David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate, & justitia, & recto corde tecum, custodisti ei misericordiam tuam grandem, & dedisti ei filium sedentem super thronum ejus, & constituisti me Regem pro eo, sicut est hodie: & talem me nunc agnosco, Populusque tuus in præsentialium veneratur. Et nunc Domine Deus! tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo: ego autem sum puer parvulus, viginti circiter annorum juvenis, regiminis inexpertus, ignorans egressum, & introitum meum, vel juxta Chaldæum, nesciens egredi, & ingredi, velut puer, qui matre duce indiget, ut recte incedere discat: & servus tuus in medio est Populi, quem elegisti, Populi infiniti, qui tam innumerabilis est, quam pulvis terræ, imo qui numerari, & supputari non potest præ multitudine: cujus habenas moderari non valebit, nisi qui præstat insigni judicii maturitate, & longa rerum experientia eminet. Nunc ergo Domine Deus, adjutor in opportunita-

tunitatibus! tempus illud opportunum est, ut impleatur sermo tuus, quem pollicitus es David patri meo, ut salves fidem tuam, ut subleves ignorantiam meam, ut custodias denuo misericordiam tuam, non quidem Davidi, qui in veritate ambulavit tecum, sed ei, qui est semen David, in quo ipse Pater meus vivit: imo ut auxilio tuo suffulcias, quem ipse regnare fecisti, & pro tam sancto Parente Regem constituisti.

His motivis in meam orationem inflexus, pro ardenti desiderio meo dabis ergo servo tuo, quod juveni maxime inexperto exoptandum est, cor docile, prudens, intelligens, & sapiens, vel hebraice lev schoméa, cor audiens sapientiam, sapientumque consiliis obtemperans, ut Populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum, & malum; quis enim sine hoc adminiculo poterit judicare Populum istum, Populum tuum hunc multum? Imo, si votis meis plenius satisfacere lubet, non tantum cor docile, quo
ab

ab expertis, & iudicii maturitate conspicuis regi me finam: sed & da mihi *sapientiam, & intelligentiam*, seu prudentiam ethicam, & practicam, *quæ mecum sit, & mecum laboret, ut sciam, quid acceptum sit apud te, Sap. 9. ut ingrediar, & egrediar coram Populo tuo* libere, tanquam clavem regni habens, nulloque sinistro vinculatus affectu judicare, & tanti regni administrationem subire valeam; *quis enim sine hac potest hunc populum tuum digne, qui tam grandis est, judicare, & regere?*

Placuit ergo sermo iste, & tam prudens oratio coram Domino, quod Salomon postulasset hujuscemodi rem: & dixit Deus Salomoni: quia hoc magis præ aliis temporaneis felicitatibus placuit cordi tuo, & quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas amicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium, ut judicare possis Populum meum, super quem constitui te Regem: ecce

ecce feci tibi, in ipso hoc noctis articulo secundum sermones tuos, & vota tua: *Sapientia, & scientia data sunt tibi, & dedi tibi cor sapiens, & intelligens*, ita, ut præcedat sapientia tua 3. Reg. C. iv. a v. 30. *sapientiam omnium Orientalium, & Ægyptiorum*; „ fuerat etenim „ Salomon sapientior cunctis hominibus, „ sapientia Ethan Ezrahita, & Heman, „ & Chalcol, & Dorda filiis Mahol: „ locutus quoque est tria millia parabolas, & fuerunt carmina ejus quinque, „ & millia: & disputavit super lignis a „ Cedro, quæ est in Libano usque ad „ Hyssopum, quæ egreditur de pariete: „ & differuit de jumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus, & veniebant de cunctis Populis ad audiendam sapientiam Salomonis, & ab universis Regibus terræ, qui audiebant sapientiam ejus. “ Nec mirum; nam *dedit Deus v. 29. sapientiam, & prudentiam nimis, & latitudinem cordis, quasi arenam, quæ est in littore maris*, ita ut de seipso scribat Sap. 7. a v. 17: „ dedit

„ dedit mihi, horum, quæ sunt, scien-
„ tiam veram, ut dispositionem orbis
„ terrarum, & virtutes elementorum,
„ initium & consummationem, & me-
„ dietatem temporum, vicissitudinum
„ permutationes, & commutationes tem-
„ porum, anni cursus, & stellarum di-
„ spositiones, animas animalium, & iras
„ bestiarum, vim ventorum, & cogita-
„ tiones hominum, differentias virgul-
„ torum, & virtutes radicum: & quæ-
„ cunque sunt abscondita, & imprævisa,
„ didici. “ Brevi ut me expediam:
sapientia, & scientia tanta data est ei, ut
ipse Deus somnianti dixerit, quod *nullus*
vel ex Regibus, paucis duntaxat excep-
tis, vel nullus in terra promissionis, vel
nullus ex omnibus Regibus Israel, aut,
quod probabilius videtur, nullus, qui
studio, atque labore scientiam acquisierit,
aut aquiret, *ante te fuerit, nec post te*
surrecturus sit similis tui in scientia sal-
tem rerum naturalium & politicarum;
harum enim notitia Salomoni immediate
a Deo infusa est.

Sed

Sed & hæc, quæ non postulasti, jam dedi tibi (utpote hæredi Davidis, qui teste Josepho L. VII. Antiq. C. XII. circa finem fortis erat, ut nemo alius, in consiliis prudentissimus, præcipuis Regum virtutibus gloriosus, tantasque divitias reliquerat, quantas nullus alius Rex Hebræorum, vel aliarum Gentium) divitias scilicet, & gloriam, ut nemo extraneus fuerit similis tui in Regibus cunctis retro diebus. Verum his majora tibi adhuc parata sunt, quæ suis temporibus accipies, divitias adhuc majores, substantiam magis divitem, & gloriam ampliore coram hominibus dabo tibi, ita, ut non tantum ante te nullus Regum, sed nec post te fuerit similis tui, saltem in Jerusalem Eccles. C. II. v. 7: vel etiam ex omnibus cujuscunque Gentis Regibus, tum in bonis mobilibus divitiarum, auro, argento, gemmisque pretiosis, tum in splendore apparatus mensarum, ministrorum, & omnium demum rerum domesticarum.

Porro,

Porro, si quoque *ambulaveris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulavit Pater tuus, longos etiam faciam dies tuos*, nec hanc felicitatis humanæ partem negabo, qua longos numerare possis vitæ hujus mortalis annos, ne potius uideatur spes tantorum bonorum tibi ostensa, quam concessa possessio.

His igitur a Deo Salomoni dictis, datis, & sub conditione promissis, *evigilavit Salomon* a somno, & somnio, & *intellexit, quod esset somnium*, scilicet, non mere somniatum, & falsum, sed reale, & verum, effectoque suo non carens; a somno enim solutus agnovit, se divinitus accepisse scientiam, non quidem ut Rabbi Salomon apud Sanctium in hunc locum fabulatur, fol. 989. ex eo, quod statum, ac garritus avium, latratus canum, aliosque animalium sonos, quos illico audivit, illorum significatum intellexerit, & sensum: sed ex eo, quod magnam in se perceperit factam fuisse mutationem

F

tationem, species, quas antea non habuerat, sese menti ingerentes adverterit, & res antea latentes perspexerit; nam sicut lux suo se statim splendore prodit, ita etiam fieri non potest, quin sapientia, quæ instar lucis menti est, foras emicans seipsam quamprimum manifestet. Cujus vel in ipso Salomone ex Gabaon reverso illustre statim narratur testimonium: *Venit ergo Salomon ab Excelsa Gabaon in Jerusalem coram Tabernaculo*, id est, juxta 70. apud Tirinum in Cap. i. L. ii. Paralip. a facie Tabernaculi *fæderis*, & *regnavit super Israel*, cumque venisset *Jerusalem*, *stetit coram Arca fæderis Domini*, quæ semper ibi tunc temporis remanserat, & *obtulit holocausta*, & *fecit victimas pacificas*, id est, sacrificium eucharisticum in gratiarum actionem pro tanto dono sapientiæ a Deo sibi concesso: utque omnibus eam ob rem commune esset gaudium, fecit *grande convivium universis famulis suis*, quod in festivis quibuscunque temporibus fieri consuevit, præsertim in nuptiis, & genethliacis anniversaria-

niversalibus. Cum ergo Regum sapientissimus hunc diem tanquam natalitium habuerit; utpote in quo natus est sapiens, antehac rudis, ingressum, & egressum ignorans, sapientiamque, quam sæpius sponfam suam nominat, hoc tempore sibi copulaverit, hanc diem nuptialibus, & genitalibus epulis pro regia maiestate laute instructis festivam reddere voluit. Tunc autem, id est, paulo post Deo ita disponente, venerunt duæ mulieres meretrices ad Regem, ut patefieret universo Israeli regia sapientia ab ipso fonte omnis sapientiæ hausta: quarum intricatam litem ita diremit, ut, dum *audivit omnis Israel iudicium, quod judicasset Rex, timuerint Regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium.*

§. XVI.

QUALE FUERIT, INQUIRITUR.

Gravissima circa hoc Salomonis somnium inter S. Scripturæ Interpretes agitur quæstio, quam plerumque

aut ita decidunt, ut, quæ sit eorum mens, non facile eruatur: aut ita desperatam relinquunt, ut, quid de hoc sentiendum, haud sciatur. Inveni, & perlegi, qui illud dicunt naturale & ordinarium: & alios, qui illud deprædicant tanquam supernaturale, & extaticum. Sunt, qui negant, & alii, qui affirmant, Salomonem in eo plenum habuisse intellectus usum: sunt quoque, qui eidem somnianti perfectum libertatis exercitium vindicant, alii vero, qui eidem dormienti liberum arbitrium ex toto abjudicant: quin & reperisse mihi videor, qui totum, quod Salomon in somno petiit, dixit, vidit, & audiit, tanquam merum, inane, & ex præcedentibus diurnis tum precibus, tum votis, tum cogitatis, tum desideratis connaturaliter consecutum explicant phantasma, & tamen somnium hoc concludunt fuisse extaticum. Tantâ hæc sententiarum diversitatē ad tres præcipuas coarctari posse arbitror opiniones. *Prima* putat, neque Deum vere Salomoni dormienti fuisse locutum, nec Salo-

Salomonem tunc aliquid vere postulasse, elegisse, aut meritum esse: sed eum duntaxat somniaſſe, quod Deus ſibi loqueretur, quod reſponderet, poſtularet, acciperet, quod iudicium rationis, & libertatem electionis haberet, cum tamen nihil horum vel fecerit, vel habuerit. Tribuitur hæc explicatio ab eximio Sua-
 reſio t. 2. de virtute, & ſtatu Religio-
 nis: L. II. C. XIX., Abulenſi in 3. Reg.
 C. III. q. 4. 12. 13, & in L. II. Paralip.
 C. I. q. 19. & 20. *Altera* iudicat, Sa-
 lomoni dormienti fuiſſe infuſam ſcientiam,
 & quidem ob diſpoſitionem, quam in
 ſomno habuit: verumtamen hanc diſpo-
 ſitionem fuiſſe indeliberatam, libertatis,
 & rationis expertem, & ſolum ex eo
 fuiſſe quodammodo meritoriam; quia ex
 ardenti deſiderio de die elicitō, & ex
 oratione in vigilia tempore ſacrificii ad
 Deum directā proceſſit: fere ſicut &
 alia in ſomnis poſſunt eſſe culpabilia ra-
 tione ſolius actus liberi præcedentis.
 Eſt hæc ſententia Sanctii, Calmeti, &
 aliorum, & conſtanter pro ſe afferunt

auctoritatem tum Gregorii Nisseni, & Basilii M., tum S. Augustini, & Doctoris Angelici, quam tamen inferius discutere conabor. *Tertia* demum docet, ipsum somnum Salomonis non fuisse corporalem, sed spiritalem, seu propheticum, qualis habetur in extasi, & subinde in Prophetis, quando suas a Deo accipiunt revelationes. Hæc tamen ipsa opinio tripliciter intelligi potest: vel quod Salomon omnino non dormierit, sensusque externos habuerit liberos, vel quod a Deo loquente fuerit excitatus, sicut Samuel i. Reg. C. III. v. 4., vel quod durante somno corporis, & ligatis sensoriis externis Deus mentem Salomonis illuminaverit. Ast Salomonem omnino non dormiisse, sustineri non potest; quomodo enim *apparuit Dominus per somnium*, quod est affectio somni, *sine somno*? quomodo somnus sensibus externis solutis? & demum qua ratione dicitur evigilasse, si non dormierit? si vero somnus, in hoc somnium, ab hoc exercitatio mentem, non corpus respiciunt, & spiri-

spiritualiter, non corporaliter intelligenda
veniunt, qua fronte, quo fundamento
verba tam aperta sacrae Scripturae a sen-
su obvio detorquentur? an, quotiescun-
que (quod tamen frequentissime fit)
ista a Spiritu sancto, ab Hagiographis
usurpantur, spiritualiter sumenda sunt? vel
cur hic ita accipi oportet? dein si spiri-
tus Salomonis somno merfus fuit, ergo
& hic in sese se recepit, ergo & hic
omni perceptione clara, omni iudicio li-
mato, omni quoque facultate tum discur-
rendi, tum eligendi tunc caruit: qua via
ergo hanc tertiam opinionem a prioribus
discernere licebit? Sed necdum Deus Sa-
lomonem affari cæpit, expergefatum,
& a somno corporali solutum puto; non
enim ad primam Domini vocem: *postu-
la, quod vis*, sed post totam narratio-
nem *evigilavit Salomon, & intellexit,
quod esset somnium*. Et quis porro in
sensu proprio censetur evigilare? nonne,
qui a somno corporali excitatur? nonne,
qui objecti corpus ambientis præsentiam
percipit, & ab absenti distincte interno-
scit?

scit? Evigilando ergo Salomon cognovit, quod sensus habuerit tantisper ligatos: cognovit locum, ubi requievit: ferrum, qui eum stipavit: lectum, qui lassæ ossa tulit: donum, quod a Deo dormiens accepit. Scio equidem, somnium per sæpe in sacris Paginis denotare ipsam revelationem arcanorum desuper factam: *si quis enim fuerit inter vos propheta Domini*, ait Dominus num. 12. v. 6, *loquar per somnium ad illum*: si autem ex parte audientis non denotat quoque repræsentationem, & cognitionem, quæ tempore somni corporalis excitatur, si vigilianti fit, cur somnium vocatur? quæ hujus tropi ratio? Nullum profecto solidum dubii momentum mihi constat, quo minus judicem, totum inter Deum, & Salomonem dialogum perdurante contigisse somno: quo ipso in sensu, & nullo in alio hanc tertiam tenet sententiam Suarez l. c., & Cornelius a Lapide in 3. Reg. C. III. Sed, quam præ reliquis amplecti conveniat, jam videndum.

§. XVII.

PRIMA OPINIO REJICITUR.

Primam opinionem, quæ est Abulen-
fis, nimirum Deum Salomoni nihil
vere fuisse locutum, Salomonem nihil
respondisse, nihil orasse: sed eidem tan-
tum in somno visum esse, Dominum lo-
qui, se petere, & exquisito rationum
pondere Deum ad suas partes inclinare:
hanc opinionem, inquam, quod attinet
(quamquam notioni somnii ordinarii accu-
rate adhæreat; nihil enim eorum, quæ
in somniis, aut naturalibus, aut anima-
libus fieri, & mutari, dici, & audiri vi-
dentur, reipsa communiter fit: ac phan-
tasmata sunt, & imagines rerum, non
ipsæ res, aut veritas) mihi tamen pla-
cere nequaquam potest. Consideremus
nonnihil tenorem verborum, quibus Spi-
ritus S. hanc totam refert historiam: quin
imo consideremus, & sensum, quem hæc
eisdem affingit opinio. Scriptura dicit,
Deum Salomoni apparuisse, hæc, Salo-
monem apparitionem somniasse: illa,

Deum fuisse locutum, ista, visum fuisse loqui: illa, Regem juvenem fervide orasse, sermones ejus Deo placuisse, hæc, nihil horum contigisse, vanasque phantasiæ ludificationes extitisse. Si ista exposito congruit, an non æquali jure mihi fas erit dicere, nunquam Deum, aut Angelum sanctis Dei Viris in somniis fuisse locutum, quod tamen promisit? dicere, Matth. 1, & 2. Angelum non monuisse Josephum, & Conjugem ejus sanctissimam, ut in Ægyptum fugiant, & inde redeant, sed Dei Nutritium tantum ita somniasse, visum sibi esse admoneri, admonitionem nullam fuisse factam? hoc si judicatur, SS. Ecclesiæ Patrum autoritas consulatur, imo & ipsum Dei verbum pervolvatur, ac meo judicio non difficile erit, ut saltem aliqua verborum non usitata significatio, Verbi divini ad sensum perdifficilem alienatio, a reliqua scripturam exponendi methodo evagatio deprehendatur. Sed revertamur ad Salomonem. Visus duntaxat est sibi, inquit, Deum audire, deprecari, & benevolum

nevolum experiri: ergo & ista: *Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens, & intelligens in tantum, ut nullus ante te similis tui fuerit* &c. revera non audivit; quæ enim causa, cur hæc reipsa ex Dei ore ceperit, reliqua sibi tantum percipere visus sit? unde ergo constabit, Salomoni fuisse scientiam infusam, quod omnes tenent? unde patebit eidem promissionem divitiarum fuisse factam, de qua nullus dubitat? quo ergo alio temporis articulo cor docile, sapientiam, & intelligentiam consecutus est? imo, quando alias optasse legitur sedium divinarum assistricem sapientiam, quod tamen, ipso de se testante, in dubium vocandum haud est? Et demum si sententia hæc obtinet, tota tam ampla, tam exquisita, tanta accurate, & tot verborum ambagibus explicata, tantis promissis repleta, tantis benevolentiae signis gravida, tantis rationibus instructa, tanta fidelitate, pietate, & misericordia divina affe-curata narratio ad finem alium facta esset nullum, quam

quam ut exinde discamus, Salomonem hæc omnia somniasse: & historia meri somnii foret, non eorum, quæ in somno contigissent: quod non tantum communi ipsius quoque Ecclesiæ sensui, sed & ipsi Scripturæ contravenire videtur, quæ L. II. Paralip. nullam somnii, sed solius noctis, qua isthæc acciderunt, mentionem ingerit: *Ecce autem*, inquit C. I. V. 7, *in ipsa nocte apparuit ei Deus, dicens: postula, quod vis, ut dem tibi*: illud proinde hic loci subticuisset, quod vel maxime ad substantiam facti pertineret, imo, quod totum contineret; nam narrat reliqua, quæ non facta sunt, tacet id, quod factum esset unicum, & solum, scilicet somnium.

Et ad quid porro Deus Salomoni hocce immisisset somnium, si revera non ita erat, sicut somniaverat? Id fecisse, inquiunt, Deum, ut Salomon cognosceret, quale demum donum a Deo vigilans accepisset, simulque, ut significaret, se esse bonorum omnium authorem, placitam

citam sibi esse petitionem bonorum, optata se non tantum adimplere, sed & superare. Ergo accepit de die sapientiam: sed ubi hoc scriptura commemorat? ergo Salomon quidquam dormiens cognovit, cujus notitia vigilans caruit: sed si ita, somnium hoc de communiter contingentibus non fuit, cur ergo tam stricta somnii naturalis idea in reliquis tenetur, si extra - ordinarium, & divinum fuit? mirum! in reliquis somnium hoc leges sensationis, & imaginationis communes observabat, cognitio tamen tanti accepti doni ab eo exigitur dormiente. Vel fors non somnianti, sed ex somno evigilanti explicatio beneficii perceptio per nocturnam phantasticam repræsentationem obtrudebatur. Verum cur Deus somnomerso, non intelligenti, quin & ob sopitos sensus intelligere, & discernere impotenti significare voluit, quæ ipse præstare, qua ratione quis ipsi placere possit; signa utique poni consueverunt intelligentibus?

§. XVIII.

§. XVIII.

SECUNDA QUOQUE REFELLITUR.

Secunda somnii Salomonici explicandi ratio, quæ est Sanctii, Calmeti, Tirini &c., non diffitetur equidem, tam Dei promissionem, quam Salomonis orationem, tam sapientiæ donum, quam alia, quæ cum ea coelitus collata sunt, accidisse reipsa dormienti Regi, somnii sui tamen posthac memori; evigilans enim, ut ait Sanctius, *intellexit, quod esset somnium*, id est, quodnam esset somnium, quo spectarent species illæ a Deo oblatae, aut certe cognovit, se divinitus accepisse sapientiam: attamen negant, in hoc somnio proprie fuisse meritum, aut orationem vere talem; putant enim opinionis hujus Patroni, Salomonem vigilem sæpe orasse, & optasse sapientiam; eo quod bene sciverit, sine hac Populum tantum, tam multum in officio, & religione contineri non posse: interdum igitur hæc continuo meditati, & scientiam omnibus aliis præhabendam esse
non

non infrequenter judicanti, hanc proinde non raro, non tepide, sed ardentè postulanti, & fors per sacrificia de die pro hac tunc omnium maxime, & ferventissime supplicanti, idem dein dormienti quoque, quod fieri solet, occurrebat, & ex iis, quibus plena erat de die phantasia, etiam de nocte redundabat; cum *somnium operis peracti exemplar sit*, uti experientia docet, & Nonnus affirmat apud eundem Sanctium, qui id quoque Lucretii L. IV., & Senecæ in Octavia poemate, nec non Gregorii Nysseni L. de opificio hominis, & Basilii oratione 2. de precatione amplius declarat: quorum prior somnia cytharæ comparat, cujus fides, etiam dum plectrum, aut digiti movere cessant, adhuc tremunt, & tinniunt: alter vero ita aperte pronuntiat: *solent ut plurimum, hæ imaginationes, quæ in somno fiunt, velut extremæ quædam resonantiæ esse curarum diurnarum.* Verum his similia nos quoque supra, ubi de somniis naturalibus, & animalibus, attulimus, ut opus
haud

haud fit, id pluribus roborare. An autem idem judicium ferendum sit de somniis a Deo, vel Angelis, vel ab ipso quoque Dæmone submissis, non adeo certum mihi apparet; in his enim nocturna phantasmata diurnis cogitationibus non ex asse respondent, sed a dictis causis extrinsecis conservata sensuum externorum eadem, quam in somno naturali habent, dispositione imaginariæ quædam repræsentationes subministrantur. Utrum vero in talibus extra-ordinariis, vel omnino supernaturalibus somniis intellectus, & phantasia non elevetur ad plenum usum rationis, ad perfectum de veritate judicium: num vapores, qui illud in somno alias ~~non~~ impediunt, non depellantur, facultas imaginatrix non etiam confortetur, clarificetur, ab imaginibus tumultuarie, & sine lege oberrantibus non liberetur, & evacuetur, nec S. Gregorius Nyssenus, nec S. Basilius locis citatis in quæstionem vocarunt: nobis vero jam paulo accuratius inquirendum est, quod & pro exilitate capacitatis præ-

præstabimus, quin dissimulaturi fimus, eas, quas afferunt SS. Patrum authoritates.

Interim unicam nobiscum instituere placeat reflexionem super narrationem somnii, quod ipsum Spiritus S. organum verbis, quæ supra legimus, decantat, in qua sermonem tum divinum, tum salomonicum in somno, non antea, aut aliquo alio tempore accidisse reperio; apparuit nimirum *Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: postula, quod vis.* Hoc igitur temporis puncto Deus Salomoni locutus est, & statim in continenti dixit *Salomon: tu fecisti cum servo tuo David Patre meo misericordiam magnam &c.* Et denuo Deus: *quia postulasti hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias &c.* Absoluto demum reciproco colloquio evigilavit, & intellexit, quod esset somnium verum, non inane, adimpletum, & non vacuum. Somnii tempus idcirco id ipsum fuit, quo Deus obtulit, Salomon sententiam petiit: an

alias quoque obtulerit ille, petierit iste, non quidem nego, attamen non lego, illud vero factum antehac non fuisse, fors inde merito colligo; nam Deus dicendo: *pete, quod vis*, petitionem quamcunque faciendam exigit potius, quam factam supponit; si enim præcessisset Salomonis oratio, congrua fuisset hæc, aut similis Hagiographi relatio: *Apparuit Deus Salomoni per somnium dicens: quia postulasti &c.*, scilicet per multas, & ardentes preces diurnas *verbum hoc, sapientiam* scilicet *ad discernendum iudicium*; nec necesse habuisset intertexere illa: *pete, quod vis*, aut illa, quæ Salomon contexit, Deum exorandi motiva. Et quem in finem porro Deus dormienti dixisset: *postula: quod vis*, si eligendi tunc defuit facultas, & inter dona, & dona, momenta, & momenta, indigentias, & indigentias discernendi, & dijudicandi capacitas, aut maturitas? an liberali oblatione Deus tunc nugabatur? an electionem exigebat tunc impossibilem, aut talem, quæ phantastice,
non

non reipsa fieret, imo quæ facta fuisset, nunc fieri videretur? Deus certe vere apparuit, sicut Salomoni somnianti visus est apparuisse: cur ergo sincere non dixisset, & obtulisset, quæ eidem apparebant dicta, & oblata fuisse? Deest nempe in somno, sensoriiis corporis sopitis, perfectum rationis iudicium, & expeditum liberæ electionis arbitrium, intellectui veritatis cognitio, ac inter bonum, & malum discretio, facultati vero electivæ libera hujus præ alio adoptio, ac prudens hujus, & non alterius electio. Hoc, quamquam communiter verum sit, an non in nostræ quæstionis falsum sit proposito, videamus.

§. XIX.

TERTIA OPINIO DISCUTITUR.

Plenum, & perfectum rationis iudicium in somniis etiam naturalibus dari posse, nihil impedit, imo & subinde dari, ipse doctissimus Benedictus Pererius in L. I. Daniel. q. 7, etsi cætero-

quin in explicatione somnii Salominici
nobis contrarietur, & Abulensi adstipu-
letur, agnoscit, ita fere prædictam quæ-
stionem exordiens: „ Sæpe in somniis,
„ præsertim quæ doctis, prudentibus,
„ & sanctis Viris contingunt, animus ho-
„ minis, quod pertinet ad usum ratio-
„ nis, & agitationem mentis, solutus,
„ expeditus & liber est; etenim nonnun-
„ quam ratio dormientis plane cogno-
„ scit res simplices, easque vel compo-
„ nit invicem, vel disjungit, ratiocina-
„ tur, judicat, miratur, nova quædam
„ invenit: quin etiam animus ad se ipse
„ convertitur, & ad suas actiones con-
„ siderandas, & dijudicandas aciem suam
„ reflectit, cunctatur, hæret, dubitat,
„ secum ipse disceptat, an tunc dormiat,
„ nec ne? “ Quod ipsum S. Augusti-
nus supponere videtur l. c. C. xx., dum
ait: *Quia dormientibus consopitur via
sentiendi, quæ intentionem mentis ad
oculos ducit, ideo ipsa intentio in alia
aversa cernit visa somniorum, tanquam
species corporales adsint, ut sibi vigi-
lare*

lare videatur. Ex hoc principio præfatus Author quæst. 6. nec superstitiosum esse, nec damnari debere eum putat, qui observat somnia, quatenus in illis pernotescit homini veritas aliqua perti-
nens ad scientias speculativas, vel ad res gerendas conferens. Hæc si ita sunt, quid est, quo minus in somno feratur iudicium ad omnem rationis normam exactum? Cælius Rhodiginus Lect. antiq. L. XXIX. C. IX. *sub medium* de se scribit, cum 22. ætatis ageret annum, & Plinium interpretaretur, in eum se casu incidisse locum, qui tractabat de Ectrapelis, seu iis, qui plus justo crescunt, id ipsum tamen verbum multum fecisse negotii: scivisse se, aliqua de eo legisse, nec tamen Authorem, nec locum menti occurrisse: quieti se tradidit, imperitiæ notam veritus, eamque amoliendi cupidus, in somno secum ratiocinans videbatur sibi agnoscere librum, imo & locum, & phil^laræ partem, unde id erat desumptum: excitatus oblat^{us} per somnium repetit, verumtamen illusionem pu-

tat: quia nihilominus inscitiae formido infestabat, urgebatque, librum in somno repræsentatum arripit, & sicut somniaverat, circa quæangebatur, invenit, manifesto utique argumento, somni naturam per se non officere perfectæ veritatis cognitioni, aut limato rationis iudicio. Sunt quidem in somno sensuum externorum organa ligata, nullus per illa ab objectis extraneis ad commune sensorium defertur motus: an autem eandem ob rationem vel casu, vel ab alia causa superiore easdem vibrationes in cerebro repeti, & similes phantasticas repræsentationes produci repugnat? Nulla ergo licet sit in eo imago, quæ actuali originem debeat sensationi, num propterea fluidum illud, quod in capite continetur, & instar ceræ ad quamcunque impressionem recipiendam promptissimum est, debitam suam amittet aut mobilitatem, aut tenacitatem, ut nec a spiritibus vitalibus undeunde demum motis, & incurfantibus, nec ab Angelis, quorum potestati corpora quæcunque subiecta esse supra probavimus,

bavimus, moveri eum in modum possit, ut easdem figuras induat, quas recepit, aut reciperet a corporibus lucidis, sapidis, sonoris, & solidis? Et demum quis adeo abjecte de Deo sentire audet, ut eum id ipsum, aut quid præstantius, & ordinatius in communi sensorio non posse efficere dicat, quod sensus suo vigore præditi efficerent? Jam vero, si suo, & debito in ordine phantasmata constituuntur, & locantur, si imagines in medulla cerebri ab obscura fuligine detergantur, & purgantur, si species rei cognoscibilis claræ, & distinctæ ibi inveniuntur, & formantur, si ipsæ animæ vires non tantum non minuuntur, sed omnino suo modo reparantur: quæ remora, quo minus mens se ad phantasmata convertat, intentionemque suam illuc dirigat? quis obex, qui, ne animus claras rei perceptiones, perceptionum combinationes, combinationum discussiones, easque ordinatissimas, maturissimas, ad rationis præscriptum exactissimas instituere possit, impediat? Nullum obicem, nullum im-

pedimentum tenuitati meæ videre concessum est; scio equidem ex S. Thoma 2. 2. q. 174. a. 2. ad 4, *connaturale homini esse secundum statum præsentis vitæ, ut non intelligat sine phantasmate*, aut non scio, phantasma hoc nonnisi actualiter cooperante sensu externo, nonnisi vigore ejusdem integro relicto suppeditari posse; cur etenim ii, quin veritates speculari, & res altiores contemplari in deliciis habent, sensuum irritamenta fugiunt, latebras quærunt, sensoria sua quasi sponte obturant, & sopiunt? quia nempe, cum vis nostra cognoscendi limitata sit, & facile distrahatur, desiderio studendi optime quis famulabitur, si fenestras sensuum, quantum potest, claudat, ut sic anima intra se collecta uni objecto intenta præsentia quasi non videat, non audiat, non sentiat. Ejusmodi sensuum externorum derelictionem affectant, quotquot terrena fastidiunt, & nauseant: experiuntur vero ex parte, qui abstractis rebus contemplandis assueti, ita mentem interius occupant, ut ad externa simul atten-

attendenda virtus animæ se porrigere
haud sufficiat. De Trismegisto, So-
crate, & Platone talia leguntur; Uni-
cum tamen ex S. Augustino exemplum
affero: scribit hic l. c. C. xvii.: fuit apud
nos Puer, qui inter voces suas abripie-
batur ab omnibus sensibus, & jacebat pa-
tentibus oculis, neminem circumstantium
videns, ad nullam vellicationem se mo-
vens, multaque se in ista sensuum suspen-
sione audivisse, & vidisse narrabat: C.
nero xviii. subjungit: *ego ista visis com-
paro somniantium.* Hæc ergo non mi-
nus subinde vera, & rationi consona esse
possunt, quam illa sunt, quæ, sensibus
quodammodo sopitis, aliis in speculatio-
ne, & contemplatione constitutis acci-
dunt. Verum jam non in naturalibus
versamur; in somniis enim duntaxat di-
vinis totam rationis vim obferatis licet
sensibus exeri posse, intentio mea est,
ut pro viribus commonstrem.

§. XX.

JAM ETIAM ELIGITUR.

Si porro de virtute Altissimi sermo est, nemo ambiget, non tantum sine sensuum externorum ministerio, sed & sine ipsius potentiae imaginatricis subsidio perfectissimum rationis usum in mortali hac vita esse posse. Cognitio talis a S. Augustino l. c. per totum vocatur visio intellectualis, in qua homo non tantum rapitur a sensibus corporis, ut sit in similitudinibus corporum, quæ spiritu, id est, imaginarie videntur: sed & ab ipsis phantasmatis, ut in illam quasi regionem intelligibilium & intellectualium, in Angelorum scilicet quasi consortium subvehatur: *ibi*, inquit C. XXVI., *sine ulla corporis similitudine perspicua veritas cernitur, nullis opinionum falsarum nebulis obfuscatur*: sine ulla nempe imaginaria objectorum repræsentatione, Deo solo intellectum hominis confortante, solo lumine, quod a Patre luminum descendit, irradiante res perspicitur. Scimus in Theolo-

Theologia harum cognitionum exempla; in clara siquidem Visione Dei intervenire phantasmata non posse, indubitata res est Suarezio l. supra c., cognitiones, quæ a scientia procedunt infusa, a sensu in- & externo non pendere, indubium est. Hinc humanitatem Christi hac etiam, dum dormiret, usam esse, Evangelium narrat: de sanctissima Virgine Deipara multi id pie credunt: Paulum in tertium hoc cognitionis pure intellectualis coelum evectum: Moysem, dum Dominus ei loquebatur facie ad faciem, sicut quis loquitur ad amicum, ad hanc contemplationis altitudinem sublimatum, S. Augustinus l. c. operose demonstrat: Verum altiora hæc sunt, & vix illis ipsis, qui hoc supremo cognitionis, quæ vitæ mortali congruit, genere beantur, cognita: id solum exinde inferre liceat, quod quies sensuum Deo obesse haud possit, quo minus dormienti, in quo adhucdum viget facultas imaginandi, ingerat claras, & veras rerum cognitiones, qui & sine omni rei corporalis imagine hominem mor-

mortalem collustrare potens est. Est hoc donum extra-ordinarium valde, nec ulli concessum esse supponi debet, nisi id manifeste indigitet scripturæ, & Patrum autoritas: *si quis fuerit inter vos propheta*, ait ipse Dominus num. 12, *in visione apparebo ei vigilantibus, vel per somnium loquar ad illum dormientem: at non talis servus Moyses, qui in omni domo fidelissimus est; ore enim ad os loquar ei, & palam, & non per ænigmata, & figuras, aut imagines rerum corporalium a phantasia animæ ostensas.* Hoc ergo, quod fidelissimo Dei servo Moyfi, & paucis fors quibusdam aliis singulare fuit, etiam commune facere Salomoni non intendo: inter eos eum colloco, quibus Deus vel in visione per ostensiones signorum sensibilibus, aut in somnio per exhibitiones corporalium imaginum se locuturum pollicitus est. Objicit quidem aliquis apud Suarezium l. c. C. XIX., ne admittere cogatur, Salomonem somniantem libero rationis usu & perfecta voluntatis libertate gavisum esse,

esse, quod dici queat, ejus mentem ad
 intelligendum sine conversione ad phan-
 tasmata esse elevatam, revelationem illi
 factam fuisse mere intellectualem, & infu-
 sam: ne igitur agnoscere debeat miracu-
 lum unum, ea multiplicat, aut nescius
somnium esse, quod in somno phantasma,
 aut nolens somnium dicere, quod som-
 nium dicit Scriptura: & porro totus ser-
 mo Salomonis fuit de sensibilibus, oculis
 visibilibus, quin & manibus palpabilibus,
 de Regno, de Populo, de Throno ascen-
 dendo, de Parente mortuo &c. istane
 sunt, quæ abstractionem ab omni phan-
 tasmate expostulent? quæ corporalibus
 rerum imaginibus, & similitudinibus in
 cerebro effigiatis exprimi nequeant? Pro-
 fecto rationis lumine eum tunc perfusum
 fuisse, attamen non sine dependentia a
 phantasmatis, sicut minus mirum, ita ma-
 gis verum esse judico; *nisi enim ab hac*
vita quisquam quodammodo moriatur,
 (verba sunt Doctoris Hipponensis C.
 XXVII. in fine) *sive omnino exiens a cor-*
pore, sive ita averfus, & alienatus a
carna-

carnalibus sensibus, ut merito nesciat, sicut Apostolus ait, utrum in corpore, an extra corpus sit, in illam non rapitur, & subvehitur visionem pure intellectualem.

Extaticum quidem in hoc somnio Salomonem fuisse, dicam, & dicunt etiam illi, qui contrariam nostræ somnii hujus explicationem ponunt, uti Calmetus in hunc locum, & alii: dicam ego hoc somnium etiam propheticum, at cur non & alii? habet enim status extaticus, & spiritus propheticus, si non est, de quo modo diximus, omnino extraordinarius, maximam cum statu divinitus somniantis affinitatem; eo ipso, quod & in extasi ligati sint sensus, & in somnis Prophetis multis locutus sit Dominus. Ast vero ad rem.

§. XXI.

EX PARIETATE PROBATUR.

E*xtasis juxta S. Bonaventuram T. 2. Tract. de 7. gradibus Contemplationis, est deserto exteriori homine sui ipsius*
supra

*supra se voluptuosa quædam elevatio ad
superintellectualem divini Amoris fontem,*
S. autem Augustinus, quem solum ferme
in hac brevi Dissertatione etiam alias se-
qui placuit, L. 2. ad simpl. q. 1. ita ad
propositum exponens illud 2. Reg. C.ii. &
Et insilivit Spiritus Domini in Saul, di-
scurrit: „ Spiritus, ubi vult spirat, &
„ Spiritum Prophetiæ nullarum anima-
„ rum potest maculare contactus; attin-
„ git ubique per suam munditiam, afficit
„ omnes, non eodem modo, sed alios
„ per informationem Spiritus eorundem
„ hominum, ubi rerum demonstrantur
„ imagines, alios per fructum mentis ad
„ intelligentiam, alios utraque inspira-
„ tione, alios etiam nescientes. “ In-
ter nescientes ponit Caipham, qui, cum
esset Pontifex anni illius, prophetavit,
expedire unum mori pro tota gente; cum
aliud in verbis, quæ dicebat, attenderet,
quod non se a seipso dicere nesciebat: eos
autem quorum informatur Spiritus, du-
plici classe distinguit, illos nimirum, qui-
bus demonstrantur rerum imagines per
som-

somnium merum, uti Pharaoni, Nabuchodonosori: & eos, quibus exhibentur illæ per demonstrationem in extasi, uti Danieli c. 2. & 4., & Petro Act. 10. Advertit dein S. Doctor, hanc extasin nonnullos Latinos interpretari per stuporem: „ mirum, inquit, si proprie, sed „ vicine tamen, cum sit mentis alienatio „ a sensibus corporis, ut Spiritus hominis „ divino Spiritu assumptus capiendis, atque „ intuendis imaginibus vacet. His „ demonstrationibus, & imaginum exhibitionibus, si dein accedat fructus mentis, seu intelligentia illa, qua quid ea, „ quæ imaginibus demonstrantur, significent, aut quo pertineant, quæ revelantur, cognoscatur, certior prophetia est, ac magis communis, & propria: „ si vero mens ita afficitur, ut non rerum imagines ope phantasiæ efformantes conjecturali examinatione intelligat, sed res ipsas intueatur, sicut intelligitur sapientia, justitia, omnisque incommutabilis, & divina species, ad prophetiam, de qua nunc illi sermo „ est,

„ est, non pertinet. Utroque autem
„ munere prophetiæ scilicet, & per Spi-
„ ritus informationem, & mentis fru-
„ ctum donantur hi, qui & rerum ima-
„ gines in spiritu vident, &, quid va-
„ leant, simul intelligunt, aut certis ma-
„ nifestis locutionibus in ipsa demonstra-
„ tione informantur, sicut in Apocalypsi
„ quædam exponuntur. “ Ex hoc di-
scursu non tantum ea, quæ supra de dif-
ferentia somniorum divinorum, & de no-
tione spiritus prophetici discurremus, di-
lucidantur, sed &, quæ modo stabilien-
da sunt, roborantur; etenim non solum
hic discursus distinguit somnium ab extasi
per hoc, quod illud fiat in somno, hæc
in vigilia, uti probant exempla Nabu-
chodonosoris, & Pharaonis dormientium,
Petri, & Danielis videntium, & in ex-
cessum mentis cadentium, utrumque au-
tem per spiritus, seu phantasiæ informa-
tionem, ita quidem, ut, sicut sensus so-
piuntur externi in somno, ita & mens
ab iis alienetur in extasi virtute ex alto:
sed & ostendit, quocunque modo spiri-

tus informatio fiat per phantasticas repræsentationes, ex Deo advenire posse fructum mentis, seu visorum intelligentiam, probans illud exemplo Josephi ægyptiaci, qui non tantum visa Pharaonis interpretatus est sine somnio suo prævio, sed & somniavit ipse talia, quorum ipsi dabatur cognitio, uti Genes. 37, ubi manipulos fratrum, & stellas undecim cum luna vidit adorare se. Quæ somnia ipse Pererius numerat inter prophetica: & certior, id est, magis consueta S. Augustino prophetia est, qua & conspiciuntur rerum imagines, & intelliguntur earum significationes. Paucis S. Doctor non tantum extaticum, sed & somniantem accedente mentis intelligentia dicit esse Prophetam, sicut Propheta Joel C. II. inter Spiritus S. dona reputat somnium. Quidquid vero de hoc sit: quod mihi observandum hic est, illud est, nec in somno, nec in extasi intentionem mentis ad sensus externos dirigi, ac utrobique eos a mente quasi derelinqui: &, si in qualicunque istorum statu ob suspensionem sensuum ani-

anima non potest operari: non intelligo, quomodo in utroque Deus possit altissima quæque, imo & futura demonstrare, & Prophetas efformare. S. Bernardus Serm. 51. illud Cantic. 8: *Adjuvo vos filiæ Jerusalem, ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit*, explorans, pulchre ad rem ait, Sponsæ somnum (seu extasin, ut habet num. 4.) se non absurde posse dicere mortem. Ne autem quis nominum æquivocatione turbetur, se non intelligere mortem corporis, de qua etiam dicitur: *Lazarus amicus noster dormit*: nec mortem animæ per peccatum, de qua David orando: *Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte*. Non est autem is, subiungit, sponsæ somnus dormitio corporis vel placida, quæ sensus carnis suaviter sopit ad tempus, vel horrida, quæ funditus vitam tollere consuevit: multo magis vero & ab illa alienus existit, qua obdormiat morae, cum videlicet in peccato, quod est ad mortem, irrevocabiliter perseveratur: magis autem istiusmodi vitalis,

lis, vigilque sopor sensum interiorellum illuminat, & morte propulsata vitam tribuit sempiternam &c. Viden'! deserto homine exteriori, alienata mente a sensibus corporis, uno verbo, in extasi magis illuminatur sensus internus, informaturque spiritus, ut in supernis perscrutandisque externe suavissime dormiens dulciter conquiescat. Aliud ergo oportet esse impedimentum, quo minus dormientes libero rationis usu fruamur, quam illud sensuum externorum ligamentum, & carentia sensationum externarum, quæ in somno corporali accidere debent; nam alioquin extasis non esset tantis votis exoptanda, ut Doctor melifluus eum æstimet felicem, *qui isto munere latificari meruerit*. Nec doctissimus Philo l. de eo, *qui hæres rerum divinarum* fol. mihi 517, tanquam rem certam scribere potuisset *Vigilia mentis est sensuum otium*, pessimeque præmisset: *Vigilia sensuum est somnus mentis*. Verum igitur, indubitatumque sit, extaticis non deesse perfectum rationis usum, non

non obstante, quod sensus externi sopiti sint: imo & perfectiorem, & liberiores, eo ipso, quod ii ligati sint, adesse. Quæ porro erit ratio, ob quam ea sensuum suspensio, quæ in somno consequitur, iudicii veri, & limati sit impedimentum, quod divinitus tolli nequeat? Est equidem alia somni, alia extasis origo, sed quæ illa discriminet, non quæ a somni natura limpidam rerum cognitionem, & dijudicationem omnino alienet: non est, inquit S. Bernardus, somnus Sponsæ dormitio corporis placida, quæ sensus corporis suaviter sopit ad tempus, id est, non incipit animæ elevatio per extasin a sensuum sopore, sed a contemplationis vehementia, quæ ita mentem ad se revocat, ut sint quasi sine anima mortui, omni actuali sensatione destituti. Nihil ergo sensus deportare valent ad phantasiam, hæc nihil repræsentare intellectui, sed ita, ut impedimentum incipiat ab ipsa anima, phantasiam certo objecto affigente, sensus externos derelinquente: in somno autem corporali

impedimentum nascitur vel ex vaporum
 multitudine, vel ex spirituum vitalium
 diminutione, aut dispersione: illi cere-
 brum penetrantes ordinatum phantasma-
 tum usum impediunt, isti vero jam non
 ad idem harmonice movendum sufficiunt.
 Quid aliud exinde sequatur, quam quod
 intellectus quoque, qui, nisi superne ad-
 jutus fit, sine phantasmate in mortali hac
 vita operari non potest, a suis actibus
 prohibeatur: anima vero ad actionem in-
 ferioris hominis nutritivam solutior, &
 fortior quodammodo reddatur. Hoc
 quamquam in somniis ordinariis quam
 certissimum fit, purificato tamen aliunde
 a Deo scilicet, vel Angelo sensu interio-
 re, nescio, cur non & in dormiente ra-
 tio superior vigere possit. Sed videam-
 etiam hujus rei exemplum.

§. XXII.

EXEMPLO ROBORATUR.

*Immisit Deus soporem in Adam, cum-
 que obdormisset, tulit unam de costis
 ejus: Gen. 2. v. 21. soporem hunc fuisse
 somnum*

somnum corporalem vel ipse Textus sub-
indicat; *obdormivit enim Adam*, & ipsum
hebraicum vocabulum tardema ex nir-
dam verbo in niphath derivatum, signifi-
catione ex arabico radam desumpta de-
notat; quia juxta P. Fintalum Linder,
& Rechenbergium pororum cerebri oc-
clusionem, obturationem, & obstructio-
nem significat, ex qua somnus, & qui-
dem, ut ajunt, profundior nascitur. Et
demum absque dubio tanquam certum
supponit Doctor Angelicus 1. p. q. 97.
a. 2., ubi quærit, an homo in statu in-
nocentiæ fuisset passibilis? & id negans
ob secuturam exinde corruptibilitatem,
objectis, quod ibi sentire, & dormire,
potuisset, ut indicat textus Scripturæ
allatus, respondet: *sentire, & dormire
non movere hominem a naturali disposi-
tione, sed ad bonum naturæ ordinari.*
Certe si illum soporem non judicasset
corporalem, responsio alia fuisset promp-
tissima, negando scilicet, id, quod ar-
gumentum supposebat, sacrum Textum
loqui de somno corporis. In somno quo-

que *hoc* intellectum, ac phantasiam Protoparentis nostri ad perfectam usque intelligentiam cum iudicio rationis fuisse elevatam, plerisque, saltem iis, quos hac super re legi, indubitatum videtur; hoc etenim tempore de substantia saltem mysterii Incarnationis revelationem accepit, quam & evigilans adducta ad se Heva illico promulgavit, dicendo: *hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur Virago; quoniam de viro sumpta est, quamobrem relinquet homo Patrem suum, & Matrem, & adhærebit uxori suæ*: quæ verba Apostolus ad Ephes. 5. allegando v. 32. ait: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia*. Porro non ignorans Adam sacramentum hoc magnum patefecit; prophetam enim eum deprædicant SS. Patres. S. Augustinus, postquam de hoc ineffabili Mysterio per Adam, & Hevam præfigurato amplissime dixerat, C. XVIII. vero omnia, quæ ad ipsius feminis Mediatoris adventum vel prænuntiandum, vel annuntiandum
in

in rerum natura præter usitatum naturæ
 cursum mirabiliter facta sunt, ministranti-
 bus Angelis facta esse demonstraverat,
 C. XIX. , & ultimum L. IX. in Gen. ita
 incipit: „ ac per hoc illa etiam extasis ,
 „ quam Deus immisit in Adam , ut so-
 „ poratus obdormiret , recte intelligitur
 „ ad hoc immissa , ut ipsius mens - -
 „ intrans in sanctuarium Dei intelligeret
 „ novissima. Denique evigilans tan-
 „ quam prophetiæ plenus , cum ad se
 „ adductam mulierem suam videret , eru-
 „ ctavit continuo, quod magnum Sacra-
 „ mentum commendat. - - Ut hinc in-
 „ telligeremus, propter extasin, quæ præ-
 „ cesserat in Adam, hoc eum divinitus
 „ tanquam prophetam dicere potuisse. “
 S. Hieronymus in Epistolam ad Ephe-
 sios eum in hoc sopore omnino primum
 Vatum factum esse affirmat: *Primus ,*
inquit , vates Adam hoc de Christo , &
Ecclesia prophetavit , quod reliquerit Do-
minus noster , atque Salvator Patrem
suum Deum , & Matrem suam cælestem
Jerusalem , & venerit ad terram prop-
ter

ter suum corpus *Ecclesiam*, & de suo eam latere fabricatus est. Omitto pluribus rem hanc minime apud sacrarum Literarum peritos controversam confirmare: unicum illud cum Bernardo Serm. 2. in *Septuagesima*, ubi hunc Textum Genesis explanat, adverto, quod Adam dicere potuerit: *ego dormio* sensibus corporis ligatis, & *cor meum vigilat*, ratioque cum reliquis animæ facultatibus liberrima, & plenissima est. Quare optime Ruppertus Abbas L. II. in Genes. C. XXXIV.: *sopor, quem Deus immisit Adamo, non claudere vigilias rationis debuit, sed obseratis quinque sensibus corporis, sensum mentis liberum reliquit, ut scire posset, quid erga se faceret omnium artifex Sapientia.* Quæ fors etiam causa est, quod 70. soporis loco *extasin* ver-
tant, alii vero, ut Philo, & S. Augustinus locis citatis soporem hunc libentius *extasin* dicant, quam somnum, ne, ut ait S. Bernardus l. c. communem fuisse soporem, & nostris similem arbitremur sine omni rationis usu. Stat ergo cum
somno

somno corporali extasis, stat prophetia, stat & ratio, imo stat & fides, quæ sperandarum substantia est rerum: quod non tantum clare docet S. Prosper Tom. 5. Biblioth. PP. p. 3. de promissionibus, & prædictionibus Dei L. I. P. I. C. I., ubi de eodem Adamo ait, *Hoc, quod Genesis 2. legitur, factum esse, ut rem gereret, & figuram. Sacramentum igitur magnum scilicet Incarnationem, quod promissum speravit, sibi conjunctam vidit, quam credidit, uxorem: nobis per fidem vivorum ea scilicet de causa, qua ex latere dormientis formata Eva, ex latere Christi in Cruce pendentis formandam, ut factum est, prævidit Ecclesiam, quæ vere est Mater omnium viventium.* Sed & ipsa natura cognitionis propheticæ, aut etiam extaticæ, quæ limites fidei haud excedunt, manifeste insinuat; nam prophetia est quiddam imperfectum in genere divinæ revelationis, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 171. a. 4. ad 2; quia non solum relinquit aliquam in intellectu obscuritatem, sed &, quia in se non videt,

videt, primam veritatem: quod idem de extasi dicendum est; *quia perfectio divinae revelationis erit in patria* (verba sunt Doctoris Angelici l. c.) ubi *prophetiae evacuabuntur*; cum enim venerit, *quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte, imperfectum, & obscurum est*, 1. Cor. 13. Nemini igitur jam dubium fit, somnum Adæ corporalem cum perfectissimo rationis usu conjunctum fuisse: nemo proinde & ambigat, hoc & in dormiente Salomone accidere potuisse. Unicum fors est, quod quis excipiat: dicere nimirum quis posset: somnum lego Adami, non somnium: Mysteria summa eum tunc cognovisse, & credidisse sentio, sed altum est ubique silentium, quod id factum sit phantasiæ ministerio; qua enim de causa dici nequeat, Adamum in suo sopore esse sublimatum ad altissimum illum cognitionis humanæ gradum, ubi visio est pure intellectualis sine interven-
tu phantasmatum? Est autem causa Theologis plane non ultima, ne scilicet sine causa multiplicentur miracula: magnum profecto,

profecto, & mirum est, quod dormiens magna intellexerit, soporatus a sæculis abscondita cognoverit, somno merfus divinis oraculis crediderit: majus quid, & mirum magis exigis, quod etiam corporum imaginibus, & similitudinibus caruerit, quamvis id nec status extaticus, nec spiritus exigat propheticus: imo quamvis hoc nec exigant Myſteria, quæ eum tunc cognoviſſe probavimus. Aut putas, futuram verbi Incarnationem, Eccleſiæ ex latere Chriſti efformationem, & ſi quæ alia ſunt, quæ huc pertinentia revelata ſunt, phantaſticis repræſentationibus effigiari non poſſe, quæ tamen per conjunctionem viri cum fæmina illi repræſentata ſunt? Dormivit ergo Adam; quia quinque ſenſus illi obſerati erant: ſomniavit; quia phantaſmata in hoc ſomno continuaverat: cognovit; quia Deus imagines alias inordinatas ordinaverat: intellexit pleniffime, judicavit perfectiffime, credidit firmiffime; quia idem Deus lumen deſuper infuderat.

§. XXIII.

EX SACRO TEXTU COMPROBATUR.

Id ipsum Salomoni nostro totum evenisse Spiritus S. per verba Scripturæ non obscure significat; discursus etenim, quem Rex somnians cum Deo habuit, eum potius vigilem, quam dormientem demonstrat. En! proposita sibi optione, ut, quod vellet, postularet, non præcipitanter erumpit, non inconsiderate vota sua prodit, non statim, quo eum ardens desiderium urgebat, se abripi finit. Liberalissime divina ei quæquæ pro libitu offerebat munificentia. Gloriæ amplitudo, Imperii latitudo, divitiarum, & thesaurorum multitudo, corporis fortitudo, vitæ extensio, Populi adoratio, hostium humiliatio, Regum vicinorum depresso utique erant, quæ juvenem Regem pelli- cere poterant, quæ postulari, & eligi præ, vel cum cæteris saltem meruerant: unam tamen optaverat *sapientiam*, unam tamen præhabendam duxerat *intelligentiam*: cor docile erat illi præ omnibus exopta-

exoptabile. Verum an hoc, quod totum se occupaverat, etiam continuo eructaverat? Verba præcipitant, qui magis desiderio, quam rationi obsecundant. Non ita Salomon: multa, & magna præmittenda censet rationum momenta, quibus liberalissimum Numen ad sua flectat desideria, antequam proponat, quod exorandum proposuerat, ne immaturo consilio, aut juvenili potius ex animo id proposuisse, petiisse, & desiderasse videri queat. Quæ autem sunt motiva illa, quibus sibi videbatur Dei misericors liberalitas expugnanda? *Tu fecisti*, inquit, *cum servo tuo David Patre meo misericordiam magnam*, servis tuis pius, & misericors es Domine; expertus id est David servus tuus: quia antem & ipse *ambulavit in conspectu tuo in veritate, & justitia, & recto corde*, fecisti ei misericordiam non communem reliquis, sed magnam, & majorem, quam aliis. Ecce! servus tuus & ego sum in medio populi. Si porro ego nondum sum, quem, sicut pari dignatus es munere, eadem quoque

quoque dignum censeas pietate; necdum enim ausim dicere, quod & ego ambula-
verim coram te recto corde, in veritate,
& justitia: is tamen, qui vir fuit secun-
dum cor tuum, is, cui magnam fecisti
misericordiam tuam: is, quem adamasti
præ reliquis servis tuis, is, inquam, fuit
Pater meus, ego sum filius ejus: quod
mea impediunt misericordiæ donum de-
merita, illud Patris mei extorqueant me-
rita; nam non tantum fecisti, *sed & cu-
stodisti*, conservasti, & quasi perennem
*ei constituisti misericordiam tuam gran-
dem*, dum & *dedisti ei filium*, hæredem
utique paternorum bonorum: sed quid
hæc profunt, si inops esse debeat divino-
rum bonorum? verum confido quam opti-
me, hæc non defore; jam enim oculis
misericordiæ tuæ me aspexisti, *dum
pro eo me Regem constituisti*, germano
Fratri natu majori me prætulisti, & Pa-
tri meo præ reliquis Filiis commendasti:
non jam sum Rex solum denuntiatus, &
pro eo electus, sed intueris etiam nunc
jam sedentem super thronum ejus, sicut
est

est hodie, ex tua utique clementissima pietate. *Et nunc ergo Domine Deus, quia tu regnare fecisti me servum tuum pro David Patre meo, non jam tibi obtrudo merita Davidis, non jam cor rectum, veritatem, & justitiam Parentis, tui solum te cupio memorem propositi, & decreti: tu ipse es, qui me Davidi substituísti, Servo Servum, Patri Filium, imo & Regi Regem: sed an Servo fidelis servire impotentem, Patri piíssimo Filium degenerem, Regi digníssimo regnare nescientem? memento, quia tu me regnare fecisti pro David Patre meo, tu me hæredem declarasti, successorum denominasti, pro eo Regem constituisti. Tuo honori proinde consule; timeo etenim, ne tuo te fraudem honore, ne eum, quem intendisti, ex hoc facto referas gloriæ gradum; puer namque sum parvulus, quem regi decet, non regnare: &, quod amplius est, ignorans sum egressum, & introitum meum, me ipsum regere nondum sufficiens. Et nunc iste puer parvulus, iste ignorantiae tenebris*

I

bris circumfusus, iste *servus*, vel potius
servulus *tuus in medio est Populi*: qui
ex me oracula excipiat, mea facta in
exemplum trahat, aures, oculosque in
me convertat: quid faciam, ipse igno-
rans egressum, & introitum meum? quid
timeam magis, quam Populi, & quidem
Populi, *quem elegisti*, scandalum? Po-
pulus hic est semper a te præ cæteris
dilectus, ex millibus electus, maximis
beneficiis repletus, stupendisque etiam
prodigiis nunquam non protectus: huic
modo Regem præficias puerum, parvu-
lum, omnis regiminis nescium? Quæ ista
esset pietatis tuæ mutatio? Vel an non
cenferi posset *Populi, quem elegisti*, to-
talis derelictio, & hoc in eo temporis
articulo, quo ea jam est, quam promisi-
sti, feminis Abrahæ multitudo, ubi jam
est *Populus infinitus, qui supputari, &*
numerari non potest præ multitudine,
ubi jam tam innumerabilis est, quam pul-
vis terræ? Profecto si etiam forem ca-
pax regiminis, non tamen tantæ multi-
tudinis; *quis enim Populum speciali titu-*
lo

lo tuum, *Populum hunc tam multum*, Populum, *qui tam grandis est*, digne poterit judicare? Vir fit expertissimus, non puer parvulus: omnigena scientia instructus fit, non omnium ferme negotiorum nescius: maturissimo, & limatissimo judicio præditus fit, non præceps, non juvenis, non adolescentulus. Si vero immutabilis tua, qua me Regem constituisti, stet sententia, tuum quoque erit, juventutis, & ignorantiae meae digne judicandi, & regnandi removere impedimenta: tuum erit, ea, quibus *inter bonum, & malum discernere* possim, subministrare subsidia. Quæ ista? an *dies multos*? sed ad quid istos; si nec diem unum digne regnare queam? An divitias? sed cur istas; si inter bonum, & malum discernere, iisque bene uti nesciam? An animas inimicorum? sed in quem finem has; si domesticos, si subditos, si devotos judicare secundum æquum, & justum non valeam? Aliud est, quod porro unice necessarium est: sedium tuarum assistrix Sapiencia & meum quoque debet stipa-

re

re thronum : *dabis ergo servo tuo cor docile*, quo illam avidis excipiam auribus : cor docile, quo presse inhæream Majorum meorum vestigiis, & gressibus : cor docile, quo non spernam suggesta confilia a prudentibus. Verum, ne tali modo magis regar, quam regam, *da mihi* etiam ipsam *sapientiam, & intelligentiam, ut ingrediar, & egrediar coram Populo tuo* recto tramite, justo judicio, tuo, meo, subditorumque omnium bono. Quis melior Cicero pro domo sua, quam Salomon somnians? quid amplius pro causa, quam urgebat, afferre potuisset in medium? Davidis Patris proponit pietatem, sui tanquam filii exinde deducit dignitatem : sapientiæ, & intelligentiæ evincit necessitatem, ad Dei insuper, a quo omnia ultimato pendent, appellat bonitatem. Quid rectius? sed quando? in somno, & somnio; ita Scriptura, ita æterna, & infallibilis Veritas. Nemo negabit, discursum hunc fuisse perfectissimum, nemo ergo & neget, Salomonem dormientem plenissimum habuisse rationis

ris usum. Sed gressum quoque tandem faciamus ad liberum somniantis arbitrium.

§. XXIV.

EX EODEM LIBERTAS SALOMONIS ERUITUR.

Quemadmodum totum Salomonis, quem ad Deum habuit, sermonem: sermonis hujus, quem affabre contexit, concinnitatem: rationumque, quas ordinatissime attulit, ponderositatem temerario phantasmatum, quæ cerebrum somniantium occupare assolent, concursui adscribere, & id omne sine rationis præsentia accidisse, affirmare vel ipsa ratio vetat: ita etiam, ut mihi videtur, expedita eundem dormientem gavisum fuisse indifferentiæ libertate Scriptura sacra indicat. *Postula, quod vis*, ait Dominus in nocte per somnium apparens. Hæc verba non solum visa fuisse a Deo dicta, sed & reipsa a Deo esse prolata, supra arguebam. Sed quem reddunt

fenfum? istene a sono verborum est contrarius? postula a me, quodcunque lubet, in tua nunc potestate plenissime fitum volo, eligendi libere ex omnibus, quæ hic, & nunc irrestrictim offero: quodcunque placuerit, omne, quod in comparatione reliquorum magis necessarium, gratum magis visum fuerit, postulare, & eligere conceditur: quidcunque volueris, & sincero corde appetieris, atque præ cæteris exoptandum censueris, orare, & petere permittitur: tuæ id libertati nunc relinquo, tuam liberriam electionem brevi expecto: &, si quid fuerit, quod gradum, quem possides, non dedecuerit, amodo jam precibus, quas fundes, annuo: *postula ergo, quod vis.* Profecto, si similia proponeret homo homini, liberum libero loqui putarem: aut an ista: *postula, quod vis*, ita intelligenda veniunt, vel etiam intelligi possunt? postula modo in tali constitutus statu, in quo ex libera electione velle nil potes: postula tamen, quod vis, qui nunc velle nihil vales: nihil

nihil nunc præter simplicem rerum apprehensionem, nihil præter indeliberatam in bono complacentiam, aut a malo averfionem animum tuum subire, nulla matura, & libera electio exinde prodire potest: verumtamen postula, quod vis, indeliberate, sine debita petendorum comparatione, sine omni objectorum eligibilium matura discussione. Quæ istæ ineptiæ? quæ nugæ, supra scilicet jam explosæ? Placuit ergo Salomoni, quod & placuit coram Domino: placuit adeo Numini, quod præplacuit Regi, ut, qui Deo supplex fuerat, eundem jam panegyristam habeat; ait enim: *quia hoc magis placuit cordi tuo, & quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum judicium, ecce! feci tibi secundum sermones tuos.* Laudat Deus, quod non petierit dies multos, & alia, ergo petere pro suo beneplacito poterat: celebrat Dominus, quod postularit sapientiam, & non alia, ergo & hanc

non præeligere poterat. Beatus proin-
vel ex ipso Dei ore Salomon, qui, dum
potuit facere, & non fecit: &, dum po-
tuit non eligere, elegit. Ex hujusmodi
scripturæ locutionibus Schola sacra liber-
tatem hominis eruit, & quidem liberta-
tem indifferentiæ: cur hic allata verba
vim non habeant inferendæ similis con-
sequentiae? Salomon petere, & non
petere: petere hoc, vel illud potuit,
ergo in petendo liberrimus fuit. Imo
dicam amplius: Salomonis electio Deo
vel maxime placuit, ergo & libera esse
debuit; non enim Deus vana, & sterilia
desiderat ab homine desideria, non com-
placet sibi in simplici, & nuda honestatis
complacentia: nihil quidem odit eorum,
quæ fecit, homo tamen eidem non pla-
cet, nisi ipse bonum faciat: desideria oc-
cidunt pigrum, nisi in opus exeat con-
ceptum voluntatis propositum. Nec Sa-
lomoni sapientia data fuisset in præmium,
si indeliberatum duntaxat habuisset desi-
derium: nec ipsum proinde hoc deside-
rium reputatum eidem fuisset in meritum,
si

si non ex perfecto corde processisset liberum: meritum inquam, quod Deum objective movit ad conferendum donum: *quia postulasti*, inquit Deus, *verbum hoc, feci tibi secundum sermones tuos.* Quid ista denotant aliud, quam quod oratio Salomonis Deo fuerit determinativum objectivum ad largiendum scientiæ cumulum? *quia* Rex hoc præ cæteris postulavit, ideo Deus sapientiam cum cæteris donavit: en, causalem, quam verbum Dei allegat! Quis ergo Salomonis preces fuisse meritorias negare præsumat? ratio autem meriti cum negatione liberi nec in humanis quadrat: meritum, & liberum nullum patiuntur divortium. Verum nec est, qui hoc vocat in dubium: sunt tantum, qui Salomonis meritum revocant ad tempus præteritum, illum, quem supra §. XVIII. attulimus, verbis Scripturæ tribuentes sensum, attamen, ut visum nobis est, narrationi scripturisticae non apprime consonum: *fecit*, inquit, *Deus Salomoni secundum sermones suos, & dedit ei cor sapiens*: ist-

hæc locutio tempus respicit elapsum, donum denotat non de præfenti, sed an-hac collatum. Non diffiteor: ast cur retrahitur omnino ad tempus ante somnium? ubi tunc sermones suos fecisse legitur Salomon? ubi tunc optionem Salomoni dedisse scribitur Deus? arbitraria hæc videtur verborum sacrorum interpretatio; quia non satis fundata in divino apparet eloquio, & nulla urgens pro ea militat ratio. Si durante Salomonis sermone, & protracta ad tempus supplicatione cor sapiens datum fuisse judicatur, tum tempus præteritum per voces: *feci, dedi* insinuat, tum totum hoc factum, prout est a Spiritu S. delineatum, salvatur. Verum nec opinio nostra hoc sine autoritate, & ratione arbitratur.

§. XXV.

HÆC QUOQUE EX AUTHORITY FIRMATUR.

Perfecta Salomonem somniantem positum esse libertate, non tam asserit,

rit, quam supponit Glossa interlinealis, & ordinaria Nicolai Lyrani, dum verbis Scripturæ: *postula, quod vis*, hæc verba subjungit: *Dei gratia liberum exquirat hominis arbitrium*: Dei gratia confortavit dormientis intellectum, restituit debitum ordinem phantasmatum: cum igitur exquirat, etiam liberum aut reliquit, aut contribuit Regi oranti arbitrium: Antiquissimus Tertullianus non equidem ex professo, maturo tamen, ut puto, L. iv. contra Marcionem scripsit consilio: *ut Christum quoque in hac sententia Creatoris ostendam locuplentantis Salomonem; sed quia permissa sibi optione maluit ea postulare, quæ sciebat Deo grata, sapientiam: & meruerat etiam divitias consequi, quas non magis voluit*. Habes hic mentionem meriti, & optionis, consequenter & libertatis: maluit Salomon sapientiam, quam sciebat Deo magis gratam: non magis voluit divitias, quæ multis accersere solent ruinam: *maluit, non magis voluit*, ergo liber fuit: sed quando? tunc, quando maluit intelligentiam,

ligentiam, & non magis voluit opulentiam, *permissa scilicet sibi optione*, ut postularret, quod vellet: instituto scilicet cum Deo sermone, quo, quid mallet, quid non magis vellet, ostenderet. Illam permissam, hunc institutum esse, non sum conscius, nisi postquam ei *in ipsa nocte per somnium apparuit Dominus*. Non absimili modo S. Ambrosius Apolog 2. pro David. fol. mihi 394. Edit. Basileens. de anno 1538. „ Non ergo „ Salomon Dei filius? sed qua ratione „ eum Dei filium putavistis? an quia sapiens fuit? sed hic sapientiam postulavit, quam, quia non habebat, oravit, „ ut acciperet: & accepit. Christus ipse „ se sapientia est, naturaliter in universum habens, quod in rebus humanis „ Salomon accepit per gratiam: denique quod accipitur in tempore, in „ tempore possidetur; Salomon enim „ sapientiam nec principio sic habuit, „ nec in fine possedit; neque enim habere se credidit, quod poposcit: & „ postea averfus a Dei cultu, non quasi „ si

„ si insipiens lapsus est , ut offenderet :
„ offendit in tantum , ut etiam , quod
„ meruerat , amitteret. “ Vere Salo-
monem orasse , vere ob orationem im-
petrasse , vere sapientiam , quam postea
amiserat , promeruisse , hic Mediolanen-
sis judicat Antistes. Agnovit Rex jux-
ta S. Doctoris sententiam divino collu-
stratus radio , se non habere sufficientem
scientiam , eam tamen summe sibi esse
necessariam : & ideo , quam se non ha-
bere credidit , ardenter poposcit : quam ,
oravit , ut acciperet , accepit , & me-
ruit : quam orando meruit , posthac of-
fendendo perdidit. Sed audiamus eun-
dem S. Episcopum , Psalmum 118. ex-
planantem octonario , seu sermone secun-
do in versum secundum , qui sic sonat :
In toto corde exquisivi te , ne repellas
me a mandatis tuis : commentatur , ut
sequitur : „ Omni habenti dabitur , ab eo
„ autem , qui non habet , & quod vide-
„ tur habere , auferetur ab eo : cui ad-
„ didit , nisi ei , qui toto corde exqui-
„ rit eum , ut , quod deest naturæ , id
„ Dei

„ Dei operatione aquirat, & gratia? fi-
„ cut Salomon, qui ex toto corde ex-
„ quirens Deum, sapientiam postulavit:
„ & quia non opes sibi regias, sed di-
„ vinæ munus gratiæ depoposcit, acci-
„ pere meruit sapientiæ disciplinam: re-
„ pletus est, ut cognosceret mandata
„ omnia. “ Utique, qui dicit, Salo-
monem, dum dixit: *da mihi sapientiam,*
& intelligentiam, hanc operibus regiis
prætulisse, ex toto corde, non subita,
& præcoci voluntatis motione exquisisse,
propterea divinæ munus gratiæ meruisse,
supponit quoque, eum liberum fuisse.
Serm. 18. in eundem Psalm. & illum ver-
sum, quem Ecclesia modo his verbis ca-
nit: *æquitas testimonia tua in æter-*
num, intellectum da mihi, & vivam,
S. Pater vero sic proponit: *justa testi-*
monia tua in æternum, intellectum da
mihi eorum, & vivifica me, ita perorat:
„ Intellectus a Domino postulandus est,
„ cui tanta est vis, ut initium ejus ple-
„ nitudo sit virtutis, pietas autem in
„ Deum initium intellectus. - - - Hæc
„ per-

„ perfecta virtus in hominibus, hæc ple-
„ na in Deo laus est. Merito sibi intel-
„ lectum etiam Salomon, magisterium se-
„ cutus paternum, a Domino postulavit,
„ dicens: ego sum puer humilis, & igno-
„ rans introitum meum, & exitum meum,
„ & servus tuus in medio populi tui,
„ quem elegisti, populum multum sicut
„ arena maris, qui dinumerari non po-
„ test præ multitudine: & dabis ser-
„ vo tuo cor prudens audire, & judicare
„ cum iustitia populum tuum, & intelli-
„ gere inter bonum, & malum. Unde
„ complacuit Domino, quia non sibi lon-
„ gævitatē vitæ, & regaliū divitiā-
„ rum copias, sed sapientiam ad intelli-
„ genda Domini iudicia, & iustitias de-
„ poposcit, & ideo tantum populum re-
„ gno pacifico gubernavit; quia non usur-
„ pavit, ut Adam, boni & mali scire
„ distantiam, sed intelligendæ ejus gra-
„ tiam oravit a Christo; quod enim sci-
„ re divinum est, hoc a Domino Deo
„ tuo, ut possis cognoscere, promeren-
„ dum est: si petiisset & Adam, sicut
„ petiit

„ petiit Salomon, nequaquam illos in-
 „ extricabiles erroris laqueos incidisset,
 „ quibus omnis ejus hæreditas strangu-
 „ latur, ideoque mortuus est: - - - quia
 „ ante ufurpavit fcire, quam intellectum,
 „ quo vivificaretur, acciperet.“ Ada-
 mum nec indeliberatis aut naturæ sciendi
 avidæ, aut gratiæ in supernaturalibus ubi-
 que præviæ motibus intelligentiam in sta-
 tu adhuc integro cum tanto donorum su-
 pernorum, quibus abundabat, cumulo
 appetiisse, vix credo: quia tamen non
 petiit, ficut Salomon, quia intellectum
 Divinorum, qui promerendus est, feriis
 precibus non promeruit, ficut Salomon,
 ideo cecidit, & in inextricabiles laqueos
 cum posteritate sua incidit. Salomon itaque
 aliter oravit, quam Adam, licet hic vi-
 gilans, ille dormiens; quia in Salomonis
 oratione Domino complacuit. Si vero,
 an S. Pater de tempore somni loquatur,
 dubitas, rogo, ut verba Regis somnian-
 tis cum verbis S. Doctoris conferas.
 Ego unum addam Dionysium Carthusia-
 num, qui omnino ad opinionem meam
 expla-

explanat totum Salomonis somnium,
Scripturæque sacrae Textum: „ *Appa-*
„ *ruit*, inquit, *Dominus Salomoni per*
„ *somnium*, id est, per visionem, seu
„ revelationem factam in somno; quia
„ tunc anima ad percipiendum divina
„ est aptior, cessantibus exterioribus
„ strepitu, & tumultu, occupatione, &
„ distractione, inquietudine quoque ap-
„ prehensionum variarum sensuum exter-
„ norum, qua cessante sensus interiores,
„ & vis imaginativa magis quiescunt:
„ hinc in somno fieri consueverunt reve-
„ lationes propheticae, & divinae, - - -
„ dicens: *postula, quod vis, ut dem ti-*
„ *bi*, hoc est, unum, quod magis optas
„ habere, pete a me, quatenus postu-
„ lando fias capacior, & merearis libe-
„ re appetendo: ficque per verba hæc
„ designatur libertas arbitrii, expeditus-
„ que rationis usus, ac voluntatis Salo-
„ monis in somno, in quo usus rationis
„ communiter est ligatus, sed per gra-
„ tiam potest tunc esse liber, & expedi-
„ tus: verumtamen per hæc verba - - -

„ tantum præstitit libertatem petendi,
 „ quidquid rationabiliter vellet, & sine
 „ peccato appeti posset. - - - *Et ait*
 „ *Salomon*, id est, in somno locutione
 „ mentali; quia ex prædicta apparitione
 „ statim fuit elevatus ad Deum, & Deo
 „ inspirante cognovit, quod apparitio
 „ illa esset bona, & divina, non fallax,
 „ prout sæpe in somno contingit. *Tu*
 „ *fecisti cum servo tuo David &c. igitur*
 „ *evigilavit Salomon*: ex quo con-
 „ stat, quod tota apparitio, allocutio,
 „ & responsio jam præfatae sint factæ in
 „ somno ad aures, & oculos cordis, &
 „ ore mentis, quo verba proferuntur in-
 „ teriora, quorum signa sunt verba ex-
 „ teriora; nam in somno illo viguit ra-
 „ tio Salomonis, & libertas arbitrii ejus.
 „ *Et intellexit, quod esset somnium*: si-
 „ ly *quod* sumatur pronominaliter, sen-
 „ sus est, quod cognovit, quid revela-
 „ tio illa significet: - - - si autem aliter
 „ accipitur, sensus est: quod intellexit,
 „ quod somnium, seu visio illa facta in
 „ somno esset vera revelatio a Deo fa-
 „ cta,

„ Etia , quod etiam experiebatur in se-
„ metipso ex plenitudine illuminationis,
„ ac sapientiæ sibi infusæ: proprie autem
„ loquendo ab invicem distinguuntur
„ *somnium*, *visio*, *oraculum*; quoniam
„ visio dicitur revelatio, seu cognitio
„ occultorum magis clara, & intellectua-
„ lis, qua res ostenduntur, prout sunt,
„ aut fiunt sive in vigilia, sive in raptu,
„ & extasi, aut in somno: somnium ve-
„ ro dicitur revelatio facta in somno per
„ imaginarias similitudines magis obscure,
„ ideo secundum Hieronymum super Da-
„ nielem somnia sunt, quibus per sym-
„ bola, & ænigmata, aut per phantaf-
„ mata aliqua demonstrantur: hinc Rab-
„ bi Moyfes loquitur, quod somnium
„ est casus a prophetia, & visione; quia
„ prophetia est visio in lumine, hoc est,
„ phantastica specie, ubi cadit, & quasi
„ occumbit lumen intelligentiæ: porro
„ secundum Albertum oraculum est ex-
„ pressa rerum prædictio, id est, præ-
„ nuntiatio manifesta, & in somno per-
„ cepta, frequenter tamen pro revela-
„ tione

„ tione responsiva ad inquisita accipitur. “ Hucusque doctissimus Carthusianus in L. III. Reg. C. III., cuius verbis aliquid addere non lubet; quia totum, quod hucusque dictum est, continent.

§. XXVI.

RATIONE STABILITUR.

Authoritas hæc, quæ Salomoni preces fundenti, sapientiam postulanti, divinæ munus gratiæ deposcenti, & quidem dormienti plenam adjudicat libertatem, non omnino nullam habet rationem, & rationis quoque paritatem. Stante, & præsentē perfecto usu rationis, quem supra etiam quoad tempus somnii divinitus immissi evicimus, quid ergo detrimenti patiatur essentia libertatis? Accepit somnians lumen desuper, nec fuit in recipiendo isto lumine liber. Non abnuo: divina eum circumfulsit illustratio: at sola, quam scio, quæ libertatem homini adimat, est clara, & intuitiva Dei visio; aliquid obscuritatis, & fuliginis
omnis

omnis reliqua, quæ viatori conceditur, habet cognitio: demonstrat divinus radius objecti cujusdam bonitatem, sed finister affectus, amor proprius, terrenorum appetitus suam sibi quoque vendicant partem, opponunt terrena coelestibus, caduca perennibus, propria Divinis, bona bonis: indifferentia vero remanet judicii, donec objectum eligibile, verum affirmabile proponatur sub pura ratione boni, & veri: si intellectus non necessitatur ad assensum, accedat, necesse est, voluntatis imperium: aut unde alias in Prophetis, & Extaticis Fidei meritum? si porro actus intellectus sensibus corporis ligatis a voluntate libertatem derivat mediatam, proprio voluntatis ipsius motui quis abjudicabit immediatam? intellectum determinat ad assentiendum, se ad eligendum: hic est actus a facultate animæ electiva elicitus, ille imperatus. Cognitionem propheticam, & etiam, quam primus vates Adam habuit, ex revelatione, aut supernaturalium specierum largitione sibi a Deo ministerio An-

geli communicatam non excedere de via ordinaria limites fidei, jam probavimus, atque ex, & cum præcipuis Theologorum principibus non ambigimus: hanc impedita per soporem sensatione externa tamen cum conversione ad phantasmata contigisse, & communiter per somnium, aut raptum in reliquis Prophetis contingere, etiam vidimus, cur ergo cognitionem, quam quis in somno per somnium divinitus nanciscitur, indifferentem dicere differimus? aut qua ex ratione eam esse libertatis impeditivam dicere præsumimus? fidem meritoriam esse constat, liberam ergo esse quis neget? Verum in re tam manifesta morari non vacat; si enim sensuum externorum, quale in extasi non minus, quam in somno datur, ligamentum esset quoque libertatis, & meritoriae actionis impedimentum, imprudenter plane, & immature sanctissimi juxta, ac sapientissimi Viri extaticum appetivissent statum, ut eo liberius supernis, & divinis contemplandis valerent applicare animum; otiari namque
in

in eo statu deberent, mereri nil possent: Deo amplius placere frustra tentarent, aut certe benignissimum Numen, si cui ex sincerioribus amicis suis largiretur coelestis contemplationis donum, ei simul obstrueret viam faciendi quodcunque bonum; quia ponendo animam in tales circumstantias, ut mentem affigat ad res tantum divinas, & sensationes quascunque impediatur externas, intercluderet etiam actiones omnes meritorias: dum igitur eidem faveret ut singulari amico, maximo simul esset nocumento, impedito scilicet cuncto coelestium bonorum, & supernaturalium donorum merito. Credat hoc, quiscunque velit! mihi placet magis, qui alter sapit; cur, si somnus cum extasi in Adamo protoparente conjunctus nullum eidem subintulit libertatis in credendo præjudicium: sola extasis, somnus corporalis solus submoveat omne libertatis exercitium, Si porro ulterius ratiocinari licet, subsistente opinione adversa omnem quoque libertatem adimere iis, qui scientia sola utun-

tur infusa, aut visionibus fruuntur pure intellectualibus, quid prohibet? non enim tantum connaturale est, omnem veram, & ordinatam cognitionem, quæ libertatis est radix, incipere aut immediate, aut certe mediate a perceptione objectorum externorum, sed & lex minus dispensabilis est, ut nulla, quamdiu in hoc corpore peregrinamur a Domino, fiat sine interventu phantasmatum visio pure intellectualis, ergo, cum absque phantasmate contingat, voluntati eligendi facultatem, necesse esset, ut auferat: scientia infusa a nullo sensuum ministerio, a nullo quoque pendet phantasiæ exercitio, ergo vim infert libero arbitrio. Hoc nemini non debet redolere quandam absurditatem; quia Christo etiam, ejusque intemeratæ Virgini Matri tolleretur meriti facultatem, omnemque sententiæ, quæ Salvatori saltem nostro etiam dormienti adjudicat potentiam merendi, abjudicaret probabilitatem; quam etsi hic discutere animus non sit, videant tamen, qui ita sentiunt, an dignitati, & omnigenæ

genæ Redemptoris excellentiæ præjudiciofi non sint. Verum jam dixi istis adeo sublimibus me nolle immiscere: lubet proinde soli statui, in quo animæ usus phantasmatum est, inhærere.

§. XXVII.

EX SIMILI DILUCIDATUR.

Rei hujus exemplum lege in capite 10. Actuum Apostolorum. Jussus erat Cornelius mittere viros in Joppen ad Simonem cognomine Petrum, hospitantem apud quendam Coriarium, *postea autem die iter illis facientibus, & Civitati appropinquantibus ascendit Petrus in superiora, ut oraret circa horam sextam, & cum esuriret, voluit gustare: parantibus autem illis cecidit super eum mentis excessus, extasis nempe, & alienatio a sensibus corporis, ac deserto exteriori homine sui ipsius supra se voluptuosa quædam evelatio, non quidem, ut visione mere intellectuâli gauderet, sed Spiritu divino assumptus capiendis, atque intuen-*

dis imaginibus vacaret; nam vidit cælum apertum, vas quoddam descendens velut linteam magnum de cælo ad terram quatuor initiis submissum, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terræ, & volatilia cæli: hæc utique, utpote corporalia, corporalibus imaginibus exprimi poterant: sed insuper ita ordinata erat ejus phantasia, ac si ab externo audiret loquentem, & inclamantem, imo & facta est vox ad eum: surge Petre! occide, & manduca. Intelligit Apostolorum Princeps perbene, non solum vocabulorum sonum, sed & verborum horum significatum, optime sui compos, sibi que præsentissimus: disquirat animalia visa, quæ offeruntur manducanda: invenit communia, & immunda: apprehendit, sibi esse prohibita, & illicita, in hæc igitur prorumpit verba: Absit Domine, quia nunquam manducaui omne commune, & immundum, absit, ut violem legem tuam, & escis vetitis sagine carnem meam feci; id nunquam, nec nunc hoc faciam. Verum vox iterum secundo ad eum adhuc in mentis excessu

cessu constitutum: *Quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris: hoc autem factum est per te, & statim receptum est vas in cælum.* Cessat visio, sed incipit Petri visionis hujus discussio: hæsitat, deliberat, dubitat: *Et cum intra se hæsitaret Petrus, quidnam esset visio, quam vidisset,* veniunt legati Cornelii, inquirunt domum Petri, assistunt ad januam habitaculi, interrogantque de loco hospitii, vocant, & postulant intromitti: Petro autem adhuc cogitante de visione, *Spiritus*, qui eum assumpserat, ut sensus externos defereret, *dixit ei*, ut surgeret, descenderet, & nihil dubitans cum istis viris vaderet. Habemus hic mentis excessum, sopitum sensum externum, usum phantasmatum, liberum rationis exercitium, perfectum ejusdem judicium, imo etiam expeditum ad eligendum arbitrium; cognoverat, comparaverat, discreverat vetita, & licita: deliberaverat, præhabuerat, elegerat præ illicitis, quæ erant permissa: cum vero audit vocem vice altera, nec ita in resolutione persistit con-

concepta , ut non mens , quid faceret , hæreret anxia : apprehendebat legem , quæ tamdiu jam obtinuit , sed etiam negligendam non putabat vocem , quam mox audivit. An rationis normam exactius sequi potuisset , si vigore quoque sensuum externorum præditus fuisset ? Sed ne meæ fidere debeas in hoc puncto expositioni , inniti te volo soli , quam modo afferro , authoritati SS. Chrysostomi scilicet , Ambrosii , & Theophylacti : quorum primus Hom. 32. in Act. Apost. (ubi totam hanc visionem explicat , & S. Petrum dixisse : *absit Domine* , affirmat ; quia magna illi de lege hac non comedendi immunda , & communia cura erat) excessum mentis expresse extasim fuisse memorat : *quid est extasis ? spiritualis* , inquit , *contemplatio facta in illo , quasi diceret is : anima excessit e corpore*. Theophylactus autem C. x. in enarration. ad Acta Apost. ita habet : „ Irruit super eum extasis , quasi dicas : „ excessus , emotio. - - - Opus habebat divina gentium revelatione Principis

„ ceps

„ ceps Apostolorum Petrus ; nesciebat
„ enim circumcisionis , ac præputii nul-
„ lam esse distinctionem , quod attinet ad
„ fidem. - - - Quod arcani consilii sui
„ per revelationem ei Dominus myste-
„ rium patefecit , tum per similitudinem,
„ & signum linteï veli , tum etiam per
„ gratiam Spiritus S. - - - quatuor ini-
„ tia quatuor elementa significant : & vas,
„ quod apparuit , crassiores mundum
„ designat : & diversa animalia hominum
„ conditionis , & constitutionis sunt signa.
„ Universi orbis terræ habitatæ signum e-
„ rat Homo præputio oblitus , nihil etiam
„ commune habebat cum Judæis : accusaturi
„ eum erant omnes tanquam transgresso-
„ rem , & violatorem legis : res igitur
„ ita a Spiritu S. administratur , ut ha-
„ beat defensionem paratam , nempe quod
„ etiam contradixerit ; admodum enim
„ oportebat eos legem fervare. - - De-
„ super vidit , & extra se raptus est , &
„ vocem illinc accepit , & ter professus
„ est , illic esse animalia impura : &c. “
Demum S. Ambrosius L. ii. de Spiritu
S.

S. non tantum asserit, S. Petrum in hac extasi accepisse revelationem per gratiam divinam, & quandam similitudinis ostensionem: non tantum invitanti, ut mactet, & manducet, restitisse per consuetudinis suæ, & legis Mosaciæ oppositionem: non tantum accusationi cuicunque locum obstruxisse per trinam & sæpius iteratam contradictionem, sed & per ista: *absit Domine*, protulisse Divinitatis Spiritus S. confessionem, ac meruisse alterius miraculi exhibitionem; ait enim C. XI. „ Non solum Christi, sed & Spiritus S. imperio apostolatum Paulus „ accepit, & ad congregationem gentium festinavit: nec solum Paulus, „ sed etiam Petrus, sicut legimus in „ Actibus Apostolorum; nam, cum vidisset in oratione cœlum apertum, & „ quatuor initiis ligatum vas quoddam „ &c., facta est vox ad eum: *surge, „ occide, & manduca!* & Petrus dixit: *Absit Domine: nunquam manducavi commune, & immundum - - -* „ *hoc autem factum est per te: Ergo* „ cum

„ cum hoc secum Petrus tacitus cogita-
„ ret, & venissent ad eum Cornelii ser-
„ vuli ab Angelo destinati, ait illi Spi-
„ ritus: *ecce! viri quærunt te: - - sur-*
„ *ge itaque. & descende, & vade cum*
„ *eis, nihil dubitans, quoniam ergo mi-*
„ *si illos.* Quam evidenter expressit
„ Spiritus S. suam potestatem! primo
„ omnium quia aspiravit oranti, affuit
„ deprecanti: deinde quoniam vocatus
„ Petrus respondit: *Domine:* & ideo
„ secundum evidentius meruit oraculum;
„ quia confessus est Dominum. Sed
„ quis iste sit Dominus, Scriptura decla-
„ rat; respondenti enim is utique, cui
„ respondebat, loquebatur: spiritum au-
„ tem ostendunt sequentia declaratum;
„ quia ipse, qui mysterium figurabat, my-
„ sterium revelabat. Simul illud adver-
„ te, quia tertio repetita figura myste-
„ ri operationem Trinitatis expressit:
„ - - deinde quia ad Cornelium Angelus
„ mittitur, Petrum Spiritus S. alloqui-
„ tur; *oculi enim Domini super fideles*
„ *terræ:* nec illud otiosum, quod, cum

„ in

„ in superioribus præmississet: *quod Deus*
„ *mundavit, tu ne commune dixeris,*
„ subito decidit super gentes, ut mun-
„ daret eos Spiritus S., unde ostendi-
„ tur, operationem Spiritus operationem
„ esse divinam. Petrus autem missus
„ a Spiritu, non expectavit imperium
„ Dei Patris, *sed ipsius quoque Spiritus*
„ *illud confessus oraculum,* ipsius spiri-
„ tus gratiam esse testatur, dicens: *si*
„ *ergo eandem gratiam illis concessit*
„ *Deus, sicut & nobis, ego quis eram,*
„ *qui præhaberem Deum?* Act. II. vel
„ uti ibi Vulgata habet v. 17. *si ergo*
„ *eandem gratiam dedit illis Deus, si-*
„ *cut & nobis, qui credimus in Domi-*
„ *num Jesum Christum, ego quis eram,*
„ *qui possem præhabere Deum?* “ Cer-
te is, qui tacitus cogitabat, jussus surge-
bat, aspiratus orabat, vocatus responde-
bat: is, qui oraculum merebatur, Domi-
num confitebatur, respondentem loqueba-
tur: is, cui mysterium revelabatur, quem
Spiritus S. alloquebatur: is, qui Spiritus
S. operationem cognoscebat, domini, &
divi-

divinitatis tertiæ in Trinitate Personæ confessionem promebat, ipsam Trinitatem sua contradictione exprimebat, ipsum Spiritum divinum Deum, ac Dominum credebat, & assererebat: is, inquam, libertatem plenissimam habebat etiam tunc, quando sensus externus totaliter dormiebat, & Dei gratia animum ad se rapiebat, ac sensibilia insensibilia reddebat.

§. XXVIII.

EX CONJECTURIS DESUMITUR.

Ex his porro percipi posse arbitror, quomodo etiam in somno sensibus externis sopitis dari possit perfecta rerum cognitio, plena motivorum dijudicatio, prudens quoque tum contradictoriorum, tum contrariorum comparatio, & demum libera unius præ altero electio. Declarari id amplius posset in Prophetis, quibus Deus ipse testabatur, se locuturum in visionibus, aut somniis. His etiam gentium Apostolus in citata jam Epistola I. Cor. c. 17. v. 31. manifeste tribuit omnino-

nimodam libertatem, quam haberi non posse constat, nisi per exactam rerum cognitionem; ait namque: *Potestis omnes prophetare*, - - & *Spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt* ita, ut quamvis a Deo illustrentur, doceantur, & erudiantur sæpe sine ullo præcedente libertatis exercitio, hæc ipsa tamen scientia, ejusque usus subiectus sit libero eorum arbitrio, adeo, ut merito damnetur a Patribus Montanus cum affeclis, qui teste Epiphanio Hæres. 48. Prophetas, & Extaticos, vel quomodocunque a Spiritu divino raptos compararunt amentibus, & arreptitiis. Hoc idem ne faciant, videant, qui eos, quorum mentem Deus in somno afficit, non esse sui compotes, & liberos, nihil agentes, sed a Deo actos, non intelligentes, sed ignaros existimant. Nullam certo animi, aut spiritus perturbationem in Salomone ex somno, & somnio nascentem deprehendere licuit, sed potius illud iudicium super causa duarum mulierum amodo pronuntiatur sibi præsentissimum, imo & illumi-

luminatissimum eum esse liquido commonstravit. Hæc ipsa mentis præsentia, animique in subitis constantia S. Gregorio L. IIII. Dialog. C. 48., & ex eo doctissimo Pererio signum est non ultimum inter reliqua, quod somnium, quod quis habet, sit, aut fuerit ex virtute divina: *Sanctissimi Viri*, inquit S. Pater, *inter illusiones, atque revelationes, ipsas visionum voces, & imagines quodam intimo sapore discernunt, ut sciant, quid a bono Spiritu percipiant, & quid ab illusione patiantur*; quemadmodum enim, ait Doctor præfatus, naturale mentis nostræ lumen facit nos evidenter cernere veritatem primorum principiorum, eamque statim citra ullam argumentationem assensu nostro complecti, sic in somniis a Deo datis Lumen divinum animis nostris affulgens perficit, ut ea somnia & vera, & divina esse intelligamus, certoque credamus: *Multos errare fecerunt somnia; - - - nisi ab Altissimo fuerit emissæ visitatio, ne dederis in illis cor tuum*, solerter admonet Ecclesiasticus C. 34. v.

6. & 7. Verum hanc mirabilem mentis visitationem non certius, ut vult Pererius quæst. 3., argues, „ quam per ipsam „ animi commotionem, atque illumina- „ tionem, qua Deus sic mentem illustrat, „ voluntatem sic afficit, sic hominem de „ fide, & autoritate somnii certum ef- „ ficit, ut Deum esse ipsius authorem ita „ ita perspicue cognoscat, & liquido ju- „ dicet, ut id sine dubitatione ulla cre- „ dere & velit, & debeat. “ Tali illu- minatione se collustrari, tali commotione se commoveri Prophetas, & SS. Scri- ptores propria conscientia docuit: simili illustratione per lumen Spiritus S. se per- stringi, simili inspiratione per internam gratiam Dei se urgeri quisque, qui meri- torie fidei mysteria credit, in seipso ad- vertit. Atque ut ad Salomonem redea- mus, Rex hic hac nocte a Deo visitatus sponte cognovit; dum enim evigilavit, *intellexit, quod esset somnium*, id est, interprete Cornelio a Lapide, non natura- le, *sed supernaturale, & divinum*, teste Tirino etsi nobis cæterum contrario, *di- vinitus*

vinitus immissum, vel authore Sanctio, licet nec hoc nobis in præfenti difficultate amico, intellexit esse somnium, id est, *Dei sermonem, quali Deus homines per quietem illustrat, quod accidisse olim Patriarchis sera posteritas non ignorat.* Mentis ergo in somno, & post somnium ferenitas, Scripturæ sacræ irrefragabilis veritas, Interpretum, imo & Adversariorum autoritas inferunt, Salomonis somnium non fuisse ordinarium, & probant esse divinum. Non est ergo, cur eidem denegemus cum aliis divinis visitationibus commune privilegium, quod scilicet, sicut Prophetæ, & Extatici, non habuerit somnians plenum rationis iudicium, liberumque voluntatis arbitrium: quod erat nobis pro virium tenuitate evincendum.

§. XXIX.

OBJECTIO EX S. AUGUSTINO
VENTILATUR.

Verum S. Augustinum, ejusque fidelissimum Discipulum Doctorem An-

gelicum nobis adversæ sententiæ Patroni
objiciunt contrarium: imo ex his solis id,
quod de somnio Salomonico sentiunt, o-
pinantur esse certissimum. Citant San-
ctius, & Tirinus ex S. Augustino L. 12.
in Gen. ad litteram Caput xiv., sed re-
peri in Editione mea esse decimum quin-
tum. Incipit hoc S. Doctor de consen-
sibus somniantium, profequitur per rela-
tionem, qui in somno sæpe ope Diaboli,
aut occasione desiderii, aut sermonis diur-
ni contingunt, turpium motuum: affert
de eo, qui postulante necessitate de ob-
scænis loquitur, exemplum: asserit,
quod, si phantasia, quæ fit in cogitatione
sermocinantis, expressa fuerit in visione
somniaantis, hoc tamen non sit peccatum;
ex eo, quod etiam a vigilante sine pecca-
to hoc sit dictum, &, ut diceretur, co-
gitatum: subjungit: *Verumtamen pro-*
pter animæ affectionem bonam, quæ desi-
derio meliore multas interficit cupiditates:
quæ ad turpem motum non pertinent,
quem casti vigilantes cobibent, dormien-
tes autem ideo non possunt; quia non ha-
bent

bent in potestate, quæ admoveatur expressio corporalis imaginis, quæ discerni non possit a corpore: propter illam ergo affectionem animæ bonam etiam in somnis quædam ejus merita clarent; nam etiam dormiens Salomon præposuit sapientiam omnibus rebus, eamque neglectis cæteris est precatus a Domino. Ex his Adversarii ita concludunt: Deus non respondebant orationi, quam habuit, aut habuisse sibi visus est Salomon in somnis, sed quam vigilans habuit, aliis sæpe temporibus, quæ orationi propriæ quam simillima fuit. Ex his colligunt: quia de somniis impudicis agitur, quæ sine culpa somniantis contingunt, imo in quibus quædam animæ merita clarent, dum carnis motum casti vigilantes refrænant, & cohibent, somnium hoc Salomonis mere naturale fuisse, & ordinariis legibus natum: ex his denique arguunt, S. Antistitem agere tantum de affectione bona vigilantium, propter quam etiam in somnis quædam animæ sanctæ merita clarent, non vero de affectione deliberata som-

niantium ; quia dormientes has vel illas corporales , & phantasticas imagines in potestate non habent. Disquiramus vero caput hoc, quod in controversiam adducitur, totum, & videbimus absque negotio, non ita esse, uti putatur, nostræ sententiæ contrarium. Incipit S. Doctor de consensionibus somniantium; quia caput præcedens definit de ludificationibus Dæmonum. Consolari intendit animam, imagines turpes spirituali visione videntem, & dicit nihil sibi obesse, si suo consensu non sequatur perniciosa suadentem: probat dein Capite subnexo, quod etiam similia de nocte occurrere possint pio, & sancto: roboratque sui ipsius hæc scribentis exemplo: *Imagines rerum corporalium*, inquit, *quas necessario cogitavi, ut hoc dicerem, si tanta expressione præsententur in somnis, quanta præsententur corpora vigilantibus, fieret illud, quod sine peccato fieri a vigilante non posset.* - - Cum hoc tam sine peccato fiat, quam sine peccato a vigilante dicitur, quod, ut diceretur, sine dubio cogitatum

tatum est: sicut ergo vigil invite, vel postulante necessitate similia cogitans, dicens, & scribens non peccat, ita minus peccabit ille, cui similia tanta expressione præsésentantur in somnis, quanta præsésentantur vigilantibus: minus, inquit, quia dormientes hos motus cohibere, & refrænare non possunt; non enim habent potestatem admovendi, vel removendi istam corporalis imaginis expressionem: si tamen, sicut casti vigilantes, ita & isti dormientes desiderio meliore, & bona animæ affectione, sicut multas alias de die, ita & has cupiditates de nocte interficiant, cohibeant, & refrænent, clarent hujus animæ etiam in somnis merita; nam etiam dormiens Salomon sapientiam præposuit omnibus rebus, eamque cæteris neglectis est precatus a Domino: & sicut Scriptura testatur, placuit hoc coram Domino, nec distulit retributionem bonam pro desiderio bono. Ex quo discursu manifestum est, S. Doctorem id unum intendere, ut involuntarios dormientium motus a peccato vin-

dicet, quod ex paritate de vigili invite, aut necessario similes sustinente perhibet: urget resolutionis, & excusationis suæ veritatem ulterius ad procurandam piis, & sanctis mentis serenitatem, & conscientiae tranquillitatem, dicitque, si ejusmodi animæ bonæ aliis inordinatis cupiditatibus reluctandi jam contraxerint consuetudinem, ut quasi ex habitu hosce motus etiam in somno coerceant, hoc indicare, aut meritorum, quæ vigiles collegerant, multitudinem, qua somniantes quoque gratiam resistendi a Deo habeant: aut omnino significare operis meritorii exercendi capacitatem, cum id ex virtutis, quam labore improbo didicerant, dispositione, & ex jamjam connaturali voluntatis intentione faciant. Adducit dein in rei hujus, quam ex quotidianis exemplis dijudicare perdifficile est, confirmationem ipsum somniantem Salomonem: in quo (et si cæteroquin in obviis hominibus, & somniis dubium sit, an vel in somno propter virtutis habitum, vel ante somnum propter præcedens meritum gratiam

gratiam a Deo accipiant) merita ad oculum clarent, & sese manifestant; nam ille dormiens habuit libertatem, quam ostendit, sapientiam præponendo: exercuit orationem, pro eadem deprecando: placuit, & meruit coram Domino, retributionem bonam pro desiderio bono quantocyus ab eo recipiendo. Certe oratio non placet Deo, nisi libera: non datur, nisi operi meritorio retributio bona: dormiens autem placuit, dormiens & retributionem accepit, ergo & dormiens meruit. S. vero Augustinus id ad piorum solatium retulit, &, licet non neget affectionem bonam in Salomone somnum præcessisse, tamen etiam in ipso somno eandem adfuisse supponit.

§. XXX.

ALIA EX S. THOMA DILUITUR.

S Thomam, quod attinet, ille quidem S. satis clare 2. 2. q. 154. a. 5. ad 1. respondet, *quod Salomon non meruit in dormiendo sapientiam a Deo, sed fuit*
signum

signum præcedentis desiderii, propter quod dicitur talis petitio Deo placuisse: imo hoc eodem Articulo, & in aliis locis bene multis docet, sensibus externis ligatis mentem esse quidem aptam ad rerum apprehensionem, non vero ad iudicii cujusdam formationem; ait namque, ad sensus externos quodammodo fieri ultimam iudicii humani resolutionem, iudicio autem ex parte intellectus deficiente compertum est, hominem carere libertate. Denique I. 2. q. 113. a. 2. ad. 2. apertissime ita objicienti obviat: Quod etiam Salomon dormiendo non meruit sapientiam, nec accepit, sed in somno declaratum est ei, quod propter præcedens desiderium ei a Deo sapientia infunderetur: unde in ejus persona dicitur Sap. 7: optavi, & datus est mihi sensus. Hæc S. Doctoris mentem circa hoc, quod hucusque discussimus, Salomonis somnium ita declarant, ut etiam ii, quos citavimus, & refutare laboravimus, totum suæ opinionis fundamentum eidem superimponant: nec ego ab ea recedere ausus fuisssem,

fuissem, si mihi contrariari certo scivissem. Cum vero Doctorem hunc Angelicum ipsum repererim dubium, adeo mihi exemit omnem scrupulum, ut dubitando me docuerit, verum esse eum, quem somnio salomonico attribui, sensum; verbis enim ex ultimo loco citatis hæc clarissima, & opportunissima adjicit: *vel dici potest, quod ille somnus non fuit naturalis, sed somnus prophetiæ, secundum quod dicitur num. 12. si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum, in quo casu aliquis usum liberi arbitrii habet.* Hæc verba sane nostram sententiam non repudiant, sed tantum, quod S. Doctor ex industria decidere nolit, indicant, simulque, quod præcipuum difficultatis punctum erat, confirmant; somnio enim naturali, aut animali nec plenum, & defæcatum iudicium, nec expeditum liberum arbitrium tribuimus, causas somniorum alias, & liberas inquisivimus: Deum quoque immittere somnia stabilivimus, inter hæc esse veridica,

ridica, & aliqua prophetica retulimus: quoad statum corporis, somnium, extasin, & subinde spiritum propheticum non differre asseruimus; phantasmata in illis in ordinem redigi, intellectum confortari, voluntatem libertate donari posse probavimus. Atque hæc in somnio salomonico reipsa contigisse ex Scripturæ potissimum authoritate evincere satagebam: ac supernaturale, divinum, extaticum, & propheticum illud fuisse, sicque usum liberi arbitrii in eodem Salomonem habuisse cum S. Thoma asserere me posse, arbitrabar.

Tuo autem judicio, amice Lector, pro libero beneplacito maturius discutendum totum, quod scripsi, submitto. Si tamen huic quoque materiæ, quæ de Somniis in Scriptura, aut Theologia frequenter obviat, lux quædam ex præsentipagella affulserit, nutumque obedientiæ Deus respexerit, contentus ero.

POSITIONES

DOGMATICO - POLEMICO-

SCHOLASTICÆ

EX

UNIVERSA THEOLOGIA.

✠✠✠
✠✠✠ **T**heologia supernaturalis (de na-
✠✠✠ turali enim Philosophi) ea est
disciplina, quæ de Deo, Divinisque re-
bus agit ex principiis revelatis, fideque
Divina certis: * hujus autem Divinæ fi- * 1.
dei assensus, si quis ab homine viatore
exigitur, nitatur, oportet, ceu unico suo
motivo, sola authoritate Dei loquentis:
* quam satis percipies, si ex infinitis, * 2.
quæ in infinito Ente eminent, perfectio-
nibus, solam ejus in cognoscendo sapien-
tiam, & in dicendo apprehendas veraci-
tatem: solis istis rite intellectis fides Deo
eo securius adhibetur, * quo fuit inanius * 3.
Priscillianistarum deliramentum, per quod
de facto nonnullum mendacium, aut quo
infirmius quorundam est ratiocinium, * * 4.
per quod saltem mentiendi facultas Ei-
dem affingitur: tam hæc etenim, quam
illud ab isto omnium omnino perfectio-
num cumulo abesse debet in tantum, * * 5.

)

ut

- ut illi nec concedenda sit potestas in directam falsi confirmationem patrandi miraculum. Si porro supremum Numen *
* 6. universalem quandam ad nos dignatur facere propositionem, eam ad credenda particularia sufficere arbitramur, dummodo de iis, quod sub generali enuntiatione, & loquentis intentione contineantur, liquido constet: e converso autem,
* 7. * omnem revelationem duntaxat existimatam tam bene ad fidem veram Divinam & theologicam esse idoneam negamus, *
* 8. quam aliam quamcunque, cujus existentiam nullo saltem moraliter certo fundamento probamus. Ejusmodi enim,
* 9. * etsi non in omnibus, & singulis hominibus æquale, requiritur prævium credibilitatis judicium, quod omne, ne non locutus sit Deus, prudens amoveat dubium.

Non satis autem principia, quibus in hac vita, ubi adhuc peregrinamur a patria, uti necesse est, ut in moralibus prudentes & securi incedamus, non satis, inquam, hæc principia inspexisse videntur, qui Deum quidquam nobis revelasse negare non verentur. Et ut ab eo capiamus initium, circa quod fundamentale versatur controversiæ punctum, non dubitamus, Deum revelasse eum, quo a creatura rationali coli velit, modum: in
* 10. dubia * enim nobis est propositio, quæ affirmat: *quod aliqua revelata detur Religio.*

gio. Quamvis vero nulla facta suppositione non ita restringenda sit Dei libertas, ut ei plures sibi placitos cultus manifestandi denegetur facultas: * ex omnibus * 11.
 tamen de facto notis Religionibus nonnisi una Deo authore prognata est, *nonnisi una vera, & salvifica est*: verum an hæc sit Pagana, aut Mahometana, Judaica, aut Christiana (intra has enim quatuor classes, saltem quantum ad externam professionem, omnes concludere nos posse arbitramur) quæstio est: Paganam autem * semper superstitionibus plenissimam * 12.
 fuisse, & esse non ambigimus: Mahometanam * tanquam ex omni parte absurdissimam merito rejicimus: Judaicam vero * etsi aliquando veram, nunc tamen abrogatam defendimus; frustra enim Judæos jam expectare eum, qui mittendus erat, Messiam, illa ipsa, quam Divinam esse non dubitant, indicat Scriptura. * * 15.
 Adimpleta jam est ea, quæ Genes. 49 a Jacobo est, prophetia: * elapsa jam sunt, * 16.
 quæ per 72 hebdomades Danielis 9.: designata fuere, tempora: * imo dictatum * 17.
 ab ipso Mose Dei cultum non eum in finem fuisse introductum, ut obtineret in perpetuum, aliorum Hagiographorum manifeste produnt scripta. Et demum Judaismus, qualis de facto cernitur, quo nititur veritatis & credibilitatis indicio?
 * Omni jam destitutum esse videtur ex * 18.

- non uno, sed multiplici fundamento. Quæ
- * 19. ergo Religio illa, unice vera, * *nisi sola & unica Christiana?* quæ a Deo pro-
gnata, nisi illa, quæ a Jesu Nazareno,
qui dicitur Christus, in mundum invec-
ta?
 - * 20. Hic * etenim non solum a Josepho etsi
Judæo l. 18. antiq. c. 4. nobile accepit te-
stimonium: sed & concludit in se omne,
quod fidem extorquere natum est, autho-
ritatis momentum; talis namque & tan-
tus a profanis quoque depingitur, ut vel
ex sola fide humana ex omnibus, quos
 - * 21. novimus, fide inveniatur dignissimus: *
Indicia solum naturalia si spectes, eum,
vel nullum alium ad ostendendam salutis
viam a cœlo submissum invenies. Ve-
rum non a solo sui Nominis authore Chri-
sto Religio Christiana habet, quod a Deo
 - * 22. ipso fundata indubitate credatur, sed & *
tantis undique collustrata est Divinitatis
radiis, tantis subnixa credibilitatis moti-
vis, ut nonnisi imprudens & impudens
aliam veriore, aut vel solum æque ve-
ram esse existimare queat.

Hujus Religionis alumni, si quis ad
exhibendas, quas a Deo habere se dicunt,
revelationes urgeat, abs mora ad Codi-
cem, quem sacram vocant Scripturam,
Inquirentem ablegant, &, si fidem adhi-
bere detrectet, non difficili negotio * eum
verbum continere Divinum demonstrant.
faten-

Fatentur equidem eorum plurimi, Deum
 in sacro hoc Codice nihil, imo * nec * 24.
 ipsas primas legis tabulas Moyfi datas
 per seipsum scripsisse: quibuscum & nos
 sentimus; quia & in eo *, quod omnes * 25.
 apparitiones in V. T. per Angelos factæ
 sint, cum illis convenimus: negant ta-
 men ex illis nulli, Deum ea, quæ per
 sanctos suos homines loqui aut scribere
 nobis dignabatur verba, *sua* fecisse. Quod
 quomodo factum sit, non quidem inter
 omnes convenit: nobis non placent, qui
 censent, * Divinam Majestatem verba, * 26.
 quæ alii loquuntur, & exarant, tanquam
sua adoptare per nudam approbationem,
 quod falsi nihil contineant: nec illi nobis-
 cum sentiunt, * qui hoc soli, ne quis in * 27.
 scribendo erret, assistentiæ Divinæ tri-
 buunt, aut * quibus revelationes, quæ * 28.
 Scribam ea, quæ ignorat, docent, ad id
 sufficiunt; nam nostro iudicio non bene
 scriptura aliqua iudicatur Divina, eo quod
 sit a Deo approbata, eo assistente exarata,
 aut quoad ea, quæ alias ignorabantur,
 revelata, sed * per hoc, quod etiam sit * 29.
 a Deo dictata & inspirata; *non enim est*
voluntate humana allata aliquando prophe-
tia, sed Spiritu S. inspirati locuti sunt san-
cti Dei homines. 2 Pet. c. i. v. 21. hac in-
 spiratione scriptores sacri, vel, si dicere
 mavelis, secundarii * non tantum *singu-* * 30.
las, quas scripserunt, *sententias* a Deo

- * 31. didicerunt, * sed & *singula*, quæ ab eo quoque didicerunt, & audierunt, *verba*
- * 32. scripserunt: ita * ut quoad ea, quæ inspirata sunt, nec minimum passi sint memoriae lapsum, * nec ullum sufficientis in scribendo sustinuerint libertatis detrimentum. Scriptura hæc omni jure Deo adjudicanda (quam in eo quisque, qui instrumenti loco Ei subserviit, idiomate efformaverat, quod aut noverat, aut opportunum erat) quia *utilis erat ad docendum, ad arguendum* &c. 2 Timoth. c. 3. v. 16. imo & necessaria ad credendum, non inutiliter quoque ad alias translata est linguas: duas autem inter translationes has numeramus præcipuas: eam nimirum, quæ 70 Interpretibus tribuitur,
- * 34. * quorum historiam quoad substantiam veram esse putamus, & alteram, quæ S. Hieronymo adscribitur, quam, tamen non est, cur fontibus suis, aut textui græco præferamus; id enim nec Tridentinum Concilium fecit: quin eam nec ab omnibus mendis immunem declaravit, nec ita, ac si melior fieri haud posset, laudavit:
- * 35. sed solum *, quantum ad ea, quæ fidem, moresque spectant, authenticam esse decedit, definiit, & declaravit: ac ideo eidem quoad hoc fidem non habere non decet, non oportet, non convenit.

Verum hæc, quæ modo de Scriptura sacra nos judicare diximus, non ita dicta

Et a funto, ut extraneus quisque omne, quod
 Deus nobis est locutus verbum, in ea sola
 comprehendi existimet: * datur enim, & * 36.
 necesse est, dari etiam *Verbum Dei*, uti vo-
 care solemus, *traditum*: sed, ne tamen
 quis offendatur, non ignoramus eos ipsos,
 qui sese Christianos esse gloriantur, hoc
 in puncto esse inter se collisos, aliis tra-
 ditiones Divinas negantibus, aliis easdem
 affirmantibus. Quis partes in Nomine
 glorioso convenientes, in puncto tamen
 maxime momentofo contravertentes com-
 ponet? Non equidem nobis, quamvis
 optemus, id arrogamus, viam tamen ad
 judicem, qui decidat, si cui lubet adire,
 monstramus. * Non est autem is, ut pars * 37.
 negans putat, Scriptura sacra; utpote in
 multis etiam controversis obscura: * non * 38.
 est spiritus privatus; utpote ex cujusvis
 arbitrio sponte confictus: sed illa * ipfis- * 39.
 sima a Christo ædificata Ecclesia, quæ
 sola est thesauri cœlestis, verbi æterni
 Patris, Divini ad homines facti sermonis
 custos fidelissima, interpretes tutissima. Ast
Mulierem hanc fortem, omnes veritatis ho-
stes triumphantem quis inveniet? est in
 sectas divisa: sed ubi vera & non ficta?
 * una namque tantum etiam ex iis, quæ * 40.
 Christi esse se profitentur, *est vera*: ut
 distinctio illa Articulorum fidei essentia-
 lium, & accidentalium, necessariorum,
 & liberorum merito sit explodenda. An

- * 41. illa, quæ veritatem docet? sed * veritas doctrinæ ad eam quidem necessario pertinet, ipsa tamen de ipsa veritate disceptantibus illam non exhibet: quæcunque vero Ecclesia ex his vera sit, eam unam, sanctam, catholicam, & apostolicam esse oportet: * *Unam* unitate doctrinæ, & regiminis: * *Sanctam* in membris, & dogmatis: * *Catholicam*, seu universalem in locis, & personis: & demum * *Apostolicam* per originem suam ab Apostolis, primis Jesu Christi discipulis. Veræ Christi Ecclesiæ, dilectæ Ejusdem sponsæ, Notæ hæ sunt; non tamen ad eam inveniendam sufficiunt, si membra illius suam Religionem internam per professionem externam non produnt. * Visibilis igitur etiam sit, ut inveniri possit: * perpetua & indefectibilis sit, ut inquirentibus se labor & conatus profit: * in fidei & morum doctrina infallibilis sit, ne eam invenientibus ad æternam salutem obsit: * quatuor hæc notas, tres has proprietates soli ita vindicamus Ecclesiæ Romanæ, * ut sanctitatem ejus non maculent alumnorum suorum crimina, * infallibilitatem ejus non fugiant facta dogmatica, * & ejus Episcopus primatu jurisdictionis gaudeat in universa Ecclesia; manet enim peccator sive publicus, sive occultus veræ Ecclesiæ membrum: irreformabile est ultimum circa illa judicium, & supremum gerit

gerit iste Vicarii Christi in terris officium.

Hac Magistra & duce, ut pauca ex innumeris seligamus, quæ ab ea ex verbo Dei tum scripto, tum tradito definita & declarata esse non ignoramus, docere permittimur, aut jubemur, quæ hic suo ordine se invicem sequuntur. Atque ut a summo, id est ab eo, qui est sine initio, a quo tamen omne initium, nos quoque ducamus initium: Deum *, qui * 53. nec brevissimo tempore ab homine rationis compote positive ignorari potest, * ostendimus esse in essentia unum, * in * 54. personis trinum: sicut enim S. Athanasio contra Græcos apud Petavium Deos * 55. multos admittere idem est, quod nullum agnoscere, ita nobis videtur, negare Trinitatem idem esse, quod denegare Divinitatem: * quævis persona scilicet tam * 56. Pater, quam Filius, & Spiritus verus est Deus, ita ut, * sicut Arius irritò conatu * 57. Filio detrahère conatus est cum Patre consubstantialitatem, * ita & Macedonius * 58. vano labore multa machinatus sit contra eandem cum Patre & Filio Spiritus sancti Divinitatem: ad hanc quidem rerum adeo profundarum indaginem humana deficiunt ingenia; * ratio enim naturalis * 59. sola Mysterium Trinitatis deprehendere haud potest. Præter alia tum Scripturæ sacræ, tum SS. PP. suffragia, Myste-

- * 60. rii tanti * versus 7. 1 Joan. c. 5. declarat profunditatem, ut merito proinde ei suam contra quosdam Criticos vindicemus authenticitatem, ac contra Unitarios adstruamus firmitatem. Tres igitur sunt, qui uni huic, sed summo fidei nostræ Myfterio dant testimonium Pater, Verbum, & Spiritus S. & hi tres unum sunt: * solus tamen Pater in vero quodam, ac Patribus contra Eunomianos sensu potest dici
- * 62. *Ingenitus*: * solum Verbum, filius vere
- * 63. ac proprie a Patre *genitus*: * *ab utroque*
- * 64. *procedens* solus Spiritus S. * & demum, sicut solus Pater & Filius *mittens*, ita & Filius solus & Spiritus S. *ab alio missus*.

Si vero missionem invisibilem, quam Theologi propriam vocant, & malevolæ animæ communem non judicant, consideramus, continuo deprehendimus, Spiritum S. jam in ipsa creatione

* 65. Angeli & hominis fuisse missum, * dum utrique jam tunc communicavit gratiæ sanctificantis donum; quamvis neuter diu steterit in justitia & veritate; hoc solo tamen cum discrimine, quod superbia angeli-

* 66. ca * (hæc enim primum eorum erat peccatum)

* 67. tum) non omnes angelos, * noxa vero Protoparentis omnes infecerit Descendentes; dum scilicet *per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Rom.

5. Peccatum hoc originale, quod negare ob Scripturæ & PP. authoritatem non valemus, etsi abesse ob corporis & animæ infirmitatem optaremus, statim ac foetus animatur, iræ facit filium, Divinum causat odium, diaboli reddit mancipium, nunquam, nisi spiritualiter regeneretur, ad illum, ad quem creatus est, admittendum felicitatis statum; * quodvis enim * 68.
 lethale peccatum * sicut pro eo nulla pure creata, etsi esset a gratia qualicunque dignificata, sufficiens est condigna satisfactio, * ita de condigno meretur æterno * 70.
 puniri supplicio: quo non obstante * Jo- * 71.
 vinianus erravit, dum eandem omnibus peccatis gravibus inesse malitiam judicavit: & * rigide nimis sentire videntur illi, qui & peccatum leve mortali non expiato conjunctum eidem, si quis infelix cum illis ex hac vita abeat, adjudicant poenarum æternitati. * 72.

Tristissimus licet iste sit, omni- que horrore expavescendus noxæ lethalis effectus, *felix tamen*, cum Ecclesia ingeminare fas est, *Adæ peccatum, quod talem ac tantum habere meruit Redemptorem!* sic enim Deus (* qui non * 73.
 vult voluntate antecedenti aliquos perire, sed potius voluntate serua & vera, omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, 1 Tim. 2.) dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, Joan. 3.
 v. 16.

- v. 16. Apparuit hic in terris, ut peccata nostra tolleret, & dissolveret opera
* 74. diaboli, * dum ex Maria Virgine illæsa
ejusdem per omnem modum Virginitate
* 75. in tempore natus est: * et si quoque ut re-
parator noster *ante omnes esse, Caput cor-
poris Ecclesiæ, principium viarum Dei,
primogenitus ex mortuis, in omnibus pri-
matum tenere*, ad Colloff. 1. dici posse
nobis videatur, non ignaris, magni No-
minis Theologos in contrariam abire sen-
tentiam, nec hanc nostram omni difficul-
tate esse destitutam, quam tamen ex par-
te complanatam esse putamus, si Chri-
stum etiam ut Redemptorem prælucente
sola scientia possibilem, & conditionate
futurorum a Deo prædefinitum dicamus.

- Verbum ergo æternum, quod erat
apud Deum, caro, imo homo & filius
* 76. hominis factum est: * dum carnem non
ludificandis tantum humanis sensibus a-
ptam non aliunde, sed materna traxit ex
carne: *Cavendum autem, ne, cum quis cre-
diderit, aliquid nostrum non pertinere ad
istam susceptionem, etiam non pertineat ad
salutem*, S. August. epist. 57. Ideo fir-
* 77. missime tenendum, * nec ipsum Verbum
in carne pro anima, nec in anima pro
mente, sed in corpore assumpto veram
animam humanam, eamque rationalem
fuisse: hæc tamen natura nostra non sic
assum-

assumpta est, ut prius creata post assume-
 retur, sed ita suscepta, ut ipsa assumptio-
 ne crearetur: quare non alter est ex Pa-
 tre, alter ex Virgine, sed idem Christus
 aliter est ex Patre, aliter ex Virgine, * * 78.
 ita ut, qui filius est Virginis, filius & sit
 æterni Patris, una eademque persona, * * 79.
 unus idemque filius Dei naturalis, adeo,
 ut, sicut * Beatissimam & ter gloriosam * 80.
 Virginem non solum Christi- sed & Dei-
 param merito prædicamus, ita etiam * * 81.
 ipsius Natum, nec qua hominem filium
 Dei adoptivum nominare audeamus; et-
 si enim * *duplex sit in Christo etiam post* * 82.
adunationem inconfusa, & impermixta na-
tura; verumtamen unio indivisibilis est in
una filiationis subsistentia, S. Chrysof. ad
 Cæs. * ut merito proinde damnaverit Ec- * 83.
 clesia tria famosa Theodori Mopsveste-
 ni, Theodoreti Cyrensis, & Ibæ Edesse-
 ni Capitula.

Quia autem Divinitas Christi huma-
 nitatem in unitate personæ accepit, pro-
 pterea non solum sine peccato permanfit,
 sed & * ob ipsam hanc unionem formali- * 84.
 ter impeccabilis, imo * sanctitate Verbi * 85.
 & ipsa sancta fuit: ut mirum haud sit,
 quod, *cum inimici essemus, reconciliati si-*
mus Deo per mortem filii ejus, Rom. 5.
 Quam * ex voluntaria subjectione, atque * 86.
 ex liberrima sua electione oppetiit, factus
 tamen

tamen Patri obediens, quia *sicut mandatum dedit ei Pater, sic fecit*, Joan. 14. Hæc autem perfectissima filii obedientia ne afferat libertati aut sanctitati præjudicium, mandatum, quod accepit, asserimus duntaxat fuisse paternum, nequaquam tamen merum & nudum consilium. Sed non tantum præceptum libere adimplevit Patris cœlestis, sed & imperium destruxit potestatis infernalis, nil quidem
 * 87. ei extorquens violento dominatu, sed *
 superans eum lege justitiæ ad omnem rigorem exactæ: ita ut nec quidpiam defuerit, *
 * 88. quo minus Deo Patri vere & proprie pro peccatis nostris satisfecerit; delevit enim, quod adversum nos erat, chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, affigens illud Cruci, ad Colloff. 2.

Verum *non sicut delictum, ita & donum*, sed *ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia*, Rom. 5. & sicut regnavit peccatum in mortem, ita jam gratia regnat in vitam æternam; sed nonnisi
 * 89. per J. C. D. N., cujus * meritum & satisfactio,
 * 90. cum superabundans, imo * & infiniti valoris fuerit, per eam non tantum e mortis æternæ faucibus nos eripuit, sed &, ne in eandem denuo incidat, qui
 * 91. vis accipit, quantum sufficit, * gratias, nimirum & cœlestes suppetias vere & relative

lative ad quasvis præsentēs circumstantias
 sufficientes, * ita ut nec peccatoribus ob- * 92.
 duratis, * nec infidelibus excæcatis, * nec * 93.
 infantibus non baptizatis defuit, aut un- * 94.
 quam defuerit sufficiens salutis remedium.
 Quod velim eo certius credas, quo ma-
 jor est Redemptoris dignitas, ineffabilior
 Dei bonitas, sincerior omnes salvandi vo-
 luntas, imo & quo minus dispensabilis
 est gratiæ supernaturalis necessitas; * fine * 95.
 ea namque fidem salutarem nec inchoare,
 opus ad vitam æternam conducens, ne
 dicam consummare, quia nec velle possu-
 mus: * quin nec sine Dei supernaturali * 96.
 adjutorio totam legem naturalem per ali-
 quod tempus observabimus, * nec gra- * 97.
 vem tentationem, qua ad peccatum sol-
 licitamur, superabimus: &, quæ major
 est nostra indigentia, Divinæ autem gra-
 tiæ excellentia! * sine ea, eaque extra- * 98.
 ordinaria nullus omnia peccata venialia
 vitabit, * nec quispiam ad finem usque * 99.
 in bono perseverabit. Hæc omnia si vera
 sunt, sicut verissima esse censemus, etiam
 vere quis inferet, * prædestinationem ad * 100.
 primam gratiam ex toto esse gratuitam,
 nullamque ex parte creaturæ habere pos-
 se sui causam, * ita ut nequidem opera- * 101.
 tio naturalis moraliter bona dici possit
 qualiscunque dispositio pro gratia Divi-
 na. * Gratia hujus supernaturalis neces- * 102.
 sitas sola est, quam maximus gratiæ Di-
 vine

- vinæ assertor S. Augustinus contra Pelagianos & Semipelagianos improbo conatu felici effectū evicit, de necessitante autem auxilio contra eos dimicans altum
- * 103. ubique filuit: * nec per auxilium quo aliquod ab intrinseco insuperabile intellexit. Ut infallibile divinæ Providentiæ
- * 104. instrumentum sit gratia, oportet, sed * libertatis indifferentiæ, quæ etiam in statu naturæ lapsæ residua est, esse inimica non debet. Dogma hoc libertatis est, quamvis & umbra saltem veritatis sit, quod eam nobis præhabendam suadet sententiam, *
- * 105. quæ in his tribus constituit gratiæ efficaciam, in entitate scilicet auxilii indifferentis, in scientia Dei conditionate futura libera prævidentis, & in voluntate ejus ab hac scientia regulata liberrime actum bonum creaturæ sub hoc
- * 106. auxilio decernentis. * Sicut autem decretum hoc Voluntatis Divinæ ab æterno existens non judicamus, quantum ad objectum, conditionate tendere, ita nec opinamur, solam entitatem supernaturalis gratiæ in seipsa totam efficaciam theologicæ sumptam concludere: idcirco *
- * 107. non tantum rejicimus Jansenii placitum, quo gratiæ efficaciam a viribus ejusdem ad oppositas concupiscentiæ terrenæ vires superioribus repetit, *
- * 108. sed nec placet illorum Theologorum assertum, quod entitati gratiæ, ut efficax sit, motionem quandam

dam transeunter creaturæ impressam, quæ infallibiliter eam actione quadam physica, & prævia ad actum reducat, adjungit. Porro quemadmodum sententia nostra gratiam ab intrinseco esse efficacem negat, ita * simili modo nec illam, quæ * 109.
eam in sola prædeterminatione, ut vocant, morali, ponit, approbat: quin tamen vel huic, vel alicui alteri aliam, quam ipsa Ecclesia, censuram inferre intendat: sentiat quisque, quod velit, sed non ultra, quam suprema veritatis Magistra permittit.

Gratia efficax non tantum consensum creaturæ ineffabili, attamen infallibili modo post se trahit, sed & singularem Dei erga illum, cujus eam dando misereatur, benevolentiam patefacit; Gratia enim hujus ope infidelis ad fidem, peccator ad poenitentiam, poenitens certissime provehitur ad ipsam justificationis gratiam, si eam, quam gratia duce amplexus est, non deserat semitam; nam * non so- * 110.
la fides ad justificationem disponit, sed & aliis bonis operibus ex gratia factis sanior Theologia eam virtutem attribuit: quamvis sola Sacramenta vel reipsa, vel in voto suscepta sint illa animam sanctificandi remedia, quæ Christus potestate suæ excellentiæ instituit, dum septem hos saluberrimos fontes ex sacratissimo suo latere

- elicuit. Sicut autem Sacramentum quodvis est sensibile invifibilis gratiæ signum,
- * 111. ita & * omnia simul sumpta sic non excedunt septenarium numerum, ut, qui ea ad minorem coarctat, Ecclesiæ veræ derelinquat gremium; nam nec plura sunt, quam ista, nec pauciora, quam mox
 - * 112. enumeranda: scilicet * *Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium.* Quorum omnium *
 - * 113. ut nobis magis verosimile est, Christus ipse in quadam specie determinavit materiam, seu elementum illud sit, seu aliud signum externum. Baptismum quod attinet, valide is in aqua
 - * 114. elementari administratur, * five ea affundatur, aut aspergatur, aut baptizandus
 - * 115. semel vel ter immergatur: * quin etsi ab infideli, hæretico, aut scismatico sacer
 - * 116. hic ritus super quendam adhibeatur, * dummodo invocatio SSS. Triadis non
 - * 117. mutiletur, aut omittatur; * nunquam enim ille, qui in solo Nomine Jesu aut Christi collatus est, validus ab Ecclesia
 - * 118. censebatur: * sicut nec ille, qui ab alio, quam fidei administratus est, ceteris non deficientibus juste repetebatur: ut merito Stephanus I. S. Cypriano reposuerit, nihil innovandum, nihil tenendum esse, quam quod traditum est. Minister ergo Baptismi quivis esse potest, cui id facien-
 - * 119. di, quod facit Ecclesia, animus est: *

Sacra-

Sacramenti vero Confirmationis ordinarius solus est Episcopus.

Sacramentum Eucharistiæ *, quod * 120.
simul verum N. L. est sacrificium, Salva-
tor noster instituit, * dum cum Discipu- * 121.
lis peregit, & celebravit ante passionem
pascha ultimum: * ut adeo exemplo ejus * 122.
conformius adhibeatur panis azimus,
quam fermentatus: * conficitur autem * 123.
Sacramentum hoc augustissimum verbis
Domini, uti phrasis est Patrum, scilicet
his: *Hoc est corpus meum, hic est sanguis*
meus, adeo ut reliqua non ad substan-
tiam, sed pertineant ad ritum; * his * 124.
namque solis rite prolatis Christus fit ve-
re, realiter, & substantialiter præsens,
non quidem per impanationem, aut con-
substantiationem, ut hæretici nominant,
sed per veram transubstantiationem, &
realem panis in corpus, vini in sangui-
nem conversionem, ut veri Ecclesiæ filii
judicant. Quamvis autem necessaria sit
tam panis, quam vini consecratio, ut
salvetur Mysterii & Sacrificii ratio, * non * 125.
tamen ob Sacramenti significationem,
quæ alias non obtineret, aut præcepti cu-
jusdam Divini obligationem, quod quis
alioquin violaret, necessaria est non sa-
crificantibus utriusque speciei communio.

In Pœnitentia *, quod non est nu- * 126.

- mero idem cum Baptismo Sacramen-
tum, ut quidam Novatores perperam
* 127. sentiunt; * ex ipsa Christi institutione
per confessionem auricularem explicari
debent peccata gravia quoad speciem &
* 128. numerum: * quo facto, si pœnitens ex
parte sua nihil, quod exigitur, deesse pa-
titur, a Sacerdote vere etiam coram
Deo absolvitur, atque satisfactio pro re-
siduo pœnæ temporalis reatu etiam in hac
* 129. vita iuste imponitur: * hac si quis non
totum, quod pro peccatis suis debet, ex-
solverit, huiusmodi nonnisi per ignem
purgatorium salvus erit.

* 130. Ad sacrum Ordinis * pertinere ar-
bitramur Sacramentum solum Episco-
patum, Presbyteratum, & Diaconatum;

* 131. * non enim in Ordinibus ceteris adhibetur
signum illud externum, quod solum no-
bis videtur a Christo determinatum, &
ab Apostolis usurpatum, & in Ecclesia

* 132. semper, & ubique usitatum. * Sacramen-
tum hoc, sicut & baptismus, & confirma-
tio, valide susceptum, characterem im-
primit nunquam delendum, ut iterari ne-
queat: sicut etiam Baptismus hæreticorum
ex titulo hæresis repeti nunquam debet.

* 133. * Sicut impositio manus in antiqua Ec-
clesia usitata non semper confirmatoria

* 134. fuit, * ita & reordinatio vera ex illis,
quam in Annalibus Ecclesiæ legis, nulla
esse

esse potuit: hinc meram cæremonium esse oportet.

Effectus iste tribus hisce Sacramentis est specialis, sed est etiam illis alius cum aliis communis: non tantum enim, sicut cetera, suscipientibus conferunt gratias tempore opportuno actuales, quibus quisque concreditum sibi per ea munus facilius adimplere valeat, sed & * ex * 135.
opere operato Gratiam sanctificantem, qua quivis obicem non ponens Deo gratus, & acceptus evadat. Est enim Gratia sanctificans * illa ipsissima, quæ homi- * 136.
nem, cui intrinsece inhæret, antea impium, Dei inimicum, iræ filium vere intrinsecus renovat, peccata abolet, utque filii Dei nominemur, & simus, efficit. Male proin * de ea sentit, qui aut * 137.
justificationem nostram in sola remissione peccatorum externa, vel in justitia Christi a Patre cœlesti nobis imputata constituit: * aut qui operibus justorum * 138.
vim de condigno vitæ & felicitatis æternæ merendæ adimit. Verum licet opera in justitia facta vere & proprie meritoria sint, nec Deus ipsam gloriam sine conditione eorum collaturus sit, imo his positis titulo quodam oneroso ad eam nos admittendi vinculatus existat, * ipsa tamen Prædestinatio ad coro- * 139.
nam subjective, ut dicimus, est libera-
lissi-

- * 140. liffima: * ita ut decretum hoc non dirigatur ab illa, quæ est de absolute futuris, scientia, nec nostra, nisi in executione, attendantur a Deo merita. Qui sic a Deo
- * 141. T. O. M. inter paucos electus est, * et si statim post mortem iudicium particulare
- * 142. subire debeat, * illico, si plene purgatus sit, admittitur ad visionem Dei intuitivam: * quin mille annos, aut ad finem mundi usque super terram regnare, vel
- * 144. potius morari & expectare oporteat. * Futurum equidem est extremum & universale Iudicium, * corpus hoc quoque nostrum mortale in resurrectione sua tunc induet incorruptibilitatem: hæc tamen non oberunt, si nihil aliud obest, quo minus unusquisque antea recipiat ad
- * 146. meritorum suorum æqualitatem: * quæ quia in omnibus æqualia haud sunt, nec in ipsis beatis cœli civibus merces & præmium, visio & beatitudo æqualia erunt: quamquam in hoc sint æquales, quod omnes de felicitate sua nunquam terminanda sint securi, & de nostra salute promovenda futuri sint solliciti, si a nobis religioso quodam cultu fuerint invocati;
- * 147. * honestum enim & licitum est invocare Sanctos, infimos æque ac summos Dei
- * 148. amicos. * Cultus tamen hic non fit oportet, nec est, qui per Ecclesiæ antiquissimam consuetudinem licet, ille supremus, qui summæ debetur Deitati, aut

Divi-

Divino nostro Mediatori, & ob ejus re-
spectum SS. Cruci: hunc respectum, si
ad Sanctos quoque habemus, * non tan- * 149.
tum venerabiles eorum Imagines, * sed * 150.
& sacras illorum Reliquias colemus, ma-
ximo cum nostro commodo; quia in
præmium nostræ devotionis impetrabunt
reciproca illorum in nos studia, ut &
nos modo adhucdum exules cum illis re-
gnemus in Patria, ad quam militans Ec-
clesia suis nos manuducit institutis, &
Theologia nostra suis Auditores promo-
vere contendit doctrinis, quod & ille
benigne annuat, qui est illius prin-
cipium & finis.

Q41

.071

Mayr, Guidowaldus M.

Diss. theol. de somnio Salomonis

Oenipontum 1770

Diss. 409

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10840306-5

VD18 15010031-001